

EKONOMIHÖGSKOLAN
Lunds universitet

Magisteruppsats
Juni 2008

**Revisionsbyråers, lärosätets respektive
studenters attityder till ekonomutbildningen**

Handledare
Gunnar Wahlström

Författare
Peter Henningsson
Stefan Johansson
Sofia Mancevska

SAMMANFATTNING

Uppsatsens titel:	Revisionsbyråers, lärosätets respektive studenters attityder till ekonomutbildningen
Seminariedatum:	2008-06-05
Ämne/Kurs:	FEKP01 Magisteruppsats, Företagsekonomi, 15 ECTS
Författare:	Peter Henningsson Stefan Johansson Sofia Mancevska
Handledare:	Gunnar Wahlström
Fem nyckelord:	Attityder, revisionsbyråer, lärosäte, studenter, ekonomutbildning
Syfte:	Syftet med uppsatsen är att undersöka och analysera revisionsbyråers, lärosätets respektive studenters attityder till ekonomutbildningen i Lund. Samt ange tänkbara förslag till förbättringar.
Metod:	Vi har genomfört fallstudier på revisionsbyråer, lärosätet och studenter. Med denna fördelning av respondenter har vår uppgift varit att undersöka respektive attityder till ekonomutbildningen. Därmed har vi studerat ett fenomen för vilken den kvalitativa metoden ger empirisk närhet och är ett verktyg för djupare förståelse. Dessa förutsättningar stämmer väl överens med Glaser och Strauss metod "grounded theory".
Teoretiska perspektiv:	Med utgångspunkt i olika vetenskapliga artiklar har vi kommit fram till respektive respondents attityd till ekonomutbildningen.
Empiri:	Den empiriska bidraget i uppsatsen består av primärdata från de intervjuer som genomförts med revisionsbyråer, lärosätet och studenter samt övriga nyckelpersoner med koppling till ekonomutbildningen. Vi har även använt oss av sekundärdata i form av tidigare publicerat material.
Slutsats:	Respondenternas attityder till ekonomutbildningen är överlag positiva, men attityderna skiljer sig angående utbildningens brister. För att möjliggöra förbättringar av dessa brister behövs både resurser och innovationer för att möta de framtida kraven på utbildningen som ställs av näringslivet.

ABSTRACT

- Title:** Audit firms, faculty and students attitudes to business education.
- Seminar date:** 2008-06-05
- Course:** FEKP01 Master thesis in Business Administration, 15 ECTS
- Authors:** Peter Henningsson
Stefan Johansson
Sofia Mancevska
- Advisors:** Gunnar Wahlström
- Key words:** Attitudes, audit firms, faculty, students, education of business
- Purpose:** The purpose of this thesis is to examine and analyze audit firms, faculty and students attitudes towards business education in Lund and to give conceivable proposals of improvements.
- Methodology:** We have performed case studies with audit firms, faculty and students. With this approach our task is to examine the attitudes of each respondent to the education of business. We have therefore studied a phenomenon for which the qualitative method gives empirical closeness and a tool to bring greater understanding. These conditions greatly correspond with Glaser and Strauss method "grounded theory".
- Theoretical perspectives:** We have gathered the different respondents attitudes from scientific articles in well known journals.
- Empirical foundation:** The empirical contribution of this thesis consists of primary data from interviews that has been made with audit firms, faculty and students and other people with connection to the education of business. We have also used secondary data earlier published.
- Conclusions:** The attitudes of the respondents to the education of business were generally positive, but the attitudes were different regarding the imperfections of the education. To make improvements possible it requires both resources and innovations to meet the future need of the business world.

FÖRKORTNINGAR

AAA	American Accounting Association
AECC	Accounting Education Change Commission
AICPA	The American Institute of Certified Public Accountants
FAR SRS	Branschorganisationen för revisorer och rådgivare
FASB	Financial Accounting Standards Board
FEKIS	Företagsekonomi i Sverige
IA	Internal auditing
IAS	International Accounting Standard
ICAEW	Institute of Chartered Accountants in England and Wales
IEG	International Education Guidelines
IFAC	International Federation of Accountants
IFRS	International Financial Reporting Standard
IIA	Institute of Internal Auditors
IMA	The Institute of Management Accountants
IREV	Ekonomi- och revisionsutbildningar
IVA	Kungliga Ingenjörsvetenskapsakademien
SCF	Svenska Civilekonomföreningen
SOU	Satens Offentliga Utredningar

FÖRORD

Vi som har arbetat med denna magisteruppsats vill här tacka respondenterna på de olika revisionsbyråerna som vänligen ställde upp på intervjuer. Med er värdefulla hjälp kunde vår uppsats genomföras. Vi vill även tacka lärosätets representanter, studenter och andra nyckelpersoner som bistått oss med värdefull information till vår uppsats.

Och vår handledare Gunnar Wahlström riktar vi ett stort tack till.

Ekonomihögskolan Lunds universitet, juni 2008

Peter Henningsson

Stefan Johansson

Sofia Mancevska

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. INLEDNING	8
1.1 Bakgrund.....	8
1.2 Problemdiskussion.....	10
1.3 Positionering	11
1.4 Forskningsfråga.....	12
1.5 Syfte	12
1.6 Disposition.....	13
2. LITTERATURGENOMGÅNG	14
2.1 Disposition till litteraturgenomgång.....	14
2.2 Redovisningens roll i samhället.....	15
2.2.1 Modell för "social ordning".....	15
2.2.2 Redovisningsregleringens roll.....	16
2.2.3 Redovisningsregleringen i Sverige.....	18
2.2.3.1 Redovisningens utveckling i Sverige.....	20
2.3 Redovisningsutbildningens syfte och mål.....	21
2.3.1 Vilket är redovisningsutbildningarnas syfte?	21
2.3.2 Hur skall redovisningsutbildningarnas syfte uppnås?	22
2.3.2.1 Mål för redovisningsutbildning och erfarenheter.....	22
2.3.2.2 Kunskaper, färdigheter, och professionella värderingar	22
2.3.2.3 Element redovisarens utbildning och erfarenheter skall bygga på	23
2.4 Revisionsbyråernas och yrkesverksamma redovisares attityder till ekonomutbildningen	25
2.4.1 Attityd till ekonomutbildningens innehåll och utformning	25
2.4.2 Attityd till ekonomutbildningens kunskaper och färdigheter	25
2.4.3 Attityd till ekonomutbildningens undervisningsmetoder	27
2.4.4 Interaktion mellan redovisnings-/revisionsprofessionen	27
2.4.5 Förslag till förbättringar av ekonomutbildningen.....	28
2.5 Lärosätenas attityder till ekonomutbildningen	29
2.5.1 Attityd till ekonomutbildningens innehåll och utformning	30
2.5.2 Attityd till ekonomutbildningens kunskaper och färdigheter	30
2.5.3 Attityd till ekonomutbildningens undervisningsmetoder	31
2.5.4 Interaktion mellan lärosätena och redovisnings-/revisionsprofessionen	31
2.5.5 Förslag till förbättringar av ekonomutbildningen.....	32
2.6 Studenternas attityder till ekonomutbildningen.....	34
2.7 Hinder mot förslag till förbättringar av ekonomutbildningen.....	36
2.8 Ekonomutbildningens betydelse för samhället	38
2.9 Den nya Civilekonomexamen	39
2.10 Ekonomutbildningen i framtiden.....	40
2.11 Kapitelsammanfattning	40
3. METOD	42
3.1 Forskningsansats	42
3.2 Induktiv metod	42

3.3 Grounded theory	43
3.4 Kvalitativ metod	44
3.5 Fenomenologi.....	44
3.6 Datainsamling	45
3.6.1 Primärdata	45
3.6.2 Sekundärdata	46
3.6.3 Urval.....	46
3.7 Arbetsprocessen.....	46
3.7.1 Intervjuer	46
3.7.1.1 Besöksintervjuer	47
3.7.1.2 Telefonintervjuer	48
3.7.1.3 Frågeformulär	48
3.8 Källkritik.....	48
3.8.1 Validitet.....	49
3.8.2 Reliabilitet	49
3.9 Alternativt val av metod	50
3.10 Sammanfattning	50
4. OFFENTLIG DEBATT	52
4.1 Disposition till offentlig debatt	52
4.2 Ekonomutbildningens resurser och kvalitet	53
4.3 Kritik mot utbildningen.....	55
4.3.1 Kritik från nordiska grannländer	56
4.4 Ekonomutbildningen.....	56
4.5 Praktik.....	57
4.6 Studenternas attityd till praktik.....	58
4.7 Revisionsbyråernas attityd till ekonomutbildningen	58
4.8 Sammanfattning av debatten.....	59
5. RESULTATREDOVISNING	60
5.1 Analysmodell.....	60
5.2 Attityd till ekonomutbildningen.....	60
5.2.1 Revisionsbyråerna	60
5.2.2 Lärosätet.....	61
5.2.3 Studenterna.....	62
5.2.3.1 Studenternas påverkan vid val av redovisning som inriktning	63
5.3 Attityd till innehåll och utformning.....	63
5.3.1 Revisionsbyråer	63
5.3.2 Lärosätet.....	65
5.3.3 Studenterna.....	69
5.4 Attityd till studenternas kunskaper och färdigheter.....	70
5.4.1 Revisionsbyråerna	70
5.4.2 Lärosätet.....	73
5.4.3 Studenterna.....	74
5.5 Attityd till undervisningsmetod.....	75
5.5.1 Revisionsbyråerna	75
5.5.1.1 Case	76

5.5.1.2 Affärssystem.....	77
5.5.1.3 Praktik.....	77
5.5.2 Lärosätet.....	79
5.5.2.1 Case.....	81
5.5.2.2 Affärssystem.....	82
5.5.2.3 Praktik.....	82
5.5.3 Studenternas attityd till undervisningsmetod.....	84
5.5.3.1 Case.....	84
5.5.3.2 Affärssystem.....	84
5.5.3.3 Praktik.....	85
5.6 Interaktion mellan olika respondenter.....	85
5.6.1 Revisionsbyråernas attityd till interaktion mellan dem och lärosätet.....	85
5.6.1.1 Revisionsbyråers inflytande på ekonomutbildningen.....	86
5.6.2 Lärosätets attityd till interaktion mellan dem och revisionsbyråerna.....	86
5.6.3 Studenternas attityd till interaktion.....	88
5.6.3.1 Interaktion mellan studenter och arbetsgivare.....	88
5.6.3.2 Interaktion mellan studenter och lärare.....	88
5.7 Det nya civilekonomprogrammet.....	89
5.7.1 Revisionsbyråerna.....	89
5.7.2 Lärosätet.....	89
5.8 Hinder mot förslag till förbättringar.....	92
5.8.1 Revisionsbyråerna.....	92
5.8.2 Lärosätet.....	93
5.8.3 Studenterna.....	95
5.9 Sammanfattning av resultatredovisningen.....	95
6. SLUTDISKUSSION.....	96
6.1 Forskningsfrågan besvaras.....	96
6.1.1 Allmän attityd till ekonomutbildningen.....	96
6.1.2 Attityd till innehåll och utformning.....	97
6.1.2.1 Form av inflytande vid utformning.....	98
6.1.3 Attityd till studenternas kunskaper och färdigheter.....	98
6.1.4 Attityd till undervisningsmetod.....	100
6.1.4.1 Case.....	100
6.1.4.2 Affärssystem.....	101
6.1.4.3 Praktik.....	101
6.1.5 Hinder mot förbättringar.....	102
6.1.6 Slutsatser.....	103
6.2 Studiens teoretiska bidrag.....	104
6.3 Reflektion över studiens slutsatser.....	105
6.4 Förslag till fortsatta studier.....	106
KÄLLFÖRTECKNING.....	108
<i>Bilaga 1.....</i>	<i>113</i>
<i>Bilaga 2.....</i>	<i>115</i>
<i>Bilaga 3.....</i>	<i>118</i>

1. INLEDNING

1

Inledningsvis vill vi ge läsaren den informativa förutsättningen för att skapa god förståelse för uppsatsens inriktning och innebörd.

1.1 Bakgrund

Universiteten och högskolorna är ur ett samhällsperspektiv viktiga institutioner och kräver öppenhet mot omvärlden. Ett internationellt samarbete är grundpelaren för en konkurrenskraftig utbildning. För att möjliggöra en sådan utbildning krävs det nödvändiga förutsättningar i form av tillräckliga resursanslag. Universitetsutbildningarna är av sådan vikt att samhället måste satsa avsevärt mer resurser. Detta är en avgörande ödesfråga för de svenska universiteten och högskolorna. (SOU 2007:81)

Enligt regeringens proposition till Riksdagen (2004), med förslag till förändring i 3 §, lagen om högskoleväsendet, har universitetens verksamhet expanderat kraftigt den senaste perioden. Antalet högskoleexamina och antalet studerande har under perioden 1992 till 2002 ökat med 39 procent. Enligt propositionen visar alla indikatorer att universitetens utveckling av anslag överlag varit sjunkande under den expanderande perioden.

En av de utbildningar inom läroverket som är hårt drabbat av resursbrist är ekonomutbildningarna. Enligt en utredning gjord av Arwidi och Sandell för Civilekonomerna (2007), får ekonomstudenterna lägst tilldelning per capita i jämförelse med jämförbara ekonomutbildningar i Norden. Vid jämförelse med andra universitetsutbildningar i Sverige som exempelvis teknikutbildningar, får teknologer 2.3 ggr högre resurstilldelning per student än samhällsvetenskapliga utbildningar. Ett resultat av de låga anslagen till ekonomutbildningarna är att verksamheten får bedrivas med ett lägre antal lärarledda föreläsningar och övningar, studenterna utsätts därmed för mycket självstudier med sämre återkoppling till studierna. Detta problem påpekade Jönsson redan 1978 i tidsskriften *Balans*, där han beskrev att i takt med att resursfördelningen minskat per student och samtidigt som ämnesområdet växt, har undervisningen ersatts med olika former av självstudier. Detta ämne belystes av Jönsson-Lundmark i *Balans* (nr 8, 1982) med att det är av yttersta vikt att

ekonomutbildningen får betydligt mer resurser till undervisningen och poängterar att studiematerialet inte är tillräckligt pedagogiskt utformat för självstudier. Den innehåller också moment som måste behandlas i lärarledd undervisning för att studenten skall få en återkoppling till studierna. En följd kan enligt Jönsson-Lundmark leda till minskad motivation och förståelse bland studenterna.

Enligt Civilekonomernas studie (2007), har 58 % av studenterna som bedriver heltidsstudier ett arbete vid sidan om studierna där 20 % dessutom jobbar uppemot 16 timmar per vecka. Detta är möjligt då det idag på ekonomutbildningen bedrivs kursverksamhet med få lärarledda undervisningstimmar per vecka, vilket Jönsson-Lundmark anser är för lite undervisning (Balans, nr 8, 1982). En risk med dagens förutsättningar är att utbildningen blir en bisyssla för studenterna. Enligt regeringens proposition till Riksdagen (2004) är bruttomediantiden för avläggande av högskoleexamina 6,5 år, medan den normativa studietiden är 5 år. En förklarande faktor till den långa studietiden är enligt propositionen att studenterna har arbete vid sidan om studierna och genom att ta betydligt fler studieveckor i examen än vad som är normativt, för att försäkra sig om att få ett arbete.

Problemet blir att kvalitén på ekonomutbildningen blir ifrågasatt, vilket professionen också har förklarat en oro över enligt Jensen (1983), som säger att de begränsade resurserna som tilldelas ekonomutbildningarna minskar möjligheten att upprätthålla en hög kvalitet. Utbildningens kvalitet beror på att gapet mellan redovisningsprofessionen och redovisningsutbildningen ökar. Därmed ökar professionens oro för att utbildningen idag inte är tillräckligt praktiskt lagd för att passa in i den framtida yrkesrollen. (Grumet, 2001) Detta förväntningsgap mellan praktik och utbildning har diskuterats i många aktuella artiklar, debatter och rapporter och diskussionen har varit kring utbildningens kvalitet och de förändringar som behövs för att få studenterna att bli bättre förberedda för deras framtida arbetsmarknad. Genom ett samarbete mellan universitet och praktiserande revisorer minskar detta förväntningsgap på bästa sätt. (Senge, 1988) Ett aktivt arbete parterna emellan kan då få revisorerna att förbättra professionens status.

Den nya yrkesinriktade Civilekonomexamen startade hösten 2007 och civilekonomernas riksförbund anser att situationen borde vara besvärlig då den nya utbildningen har ett ökat inslag av modern pedagogik i form av färdighetsträning. Besvärligheten grundar sig i att den nya utbildningen kräver mer resurser än tidigare. I Högskoleverkets rapport om examensrättsprövning, varnar sakkunniggruppen om de knappa resurserna till utbildningen.

Därmed behövs ett ökat anslag av resurser för att den svenska Civilekonomexamen ska kunna hävda sig i den internationella konkurrensen. (Civilekonomerna, 2007)

Erik Wetter och Karl Wennberg vid Handelshögskolan i Stockholm, beskriver i sin studie utarbetad för Civilekonomerna (2007), att ekonomutbildningar ger flest jobb tillbaka per satsad krona än någon annan yrkesgrupp. Ur samhällsekonomiskt perspektiv kan det därför anses rimligt att öka anslagen till denna typ av utbildning.

1.2 Problemdiskussion

Internationellt sett har ekonomutbildningar med inriktning mot redovisning och revision varit relativt flitigt omdebatterade, oftast i inte alltför positiva ordalag. Synpunkter har lyfts fram av både yrkesprofessionen och universitetsvärlden. Ett ständigt återkommande tema är att utbildningen i högre utsträckning bör förbättra studenters affärskänsla och kommunikationsförmåga, såväl muntligt som skriftligt. (Ramsey, 2007; Novin et al., 1989; Anderson, 1983)

Redovisningsinstitutioner har haft åsikter om problem med lärarnas kompetens (Anderson, 1983). De finns också önskemål om att öka interaktionen mellan universiteten och yrkesprofessionen i syfte att anpassa utbildningar till den föränderliga miljö som råder i branschen (Carver et al., 1986).

Redovisningsprofessionen har diskuterat om inslagen av praktik bör utökas (Carver et al., 1986). De har också uttryckt brister med lärosätenas karriärplanering åt studenterna. Professionen har varit till övervägande del positiva till redovisningsstudenternas kunskaper inom redovisning. (Novin et al., 1989) Detta anses dock inte tillräckligt när yrkeslivet kräver mer av god kommunikationsförmåga och affärskänsla än vad studenterna hittills kunnat erbjuda (Ramsey 2007; Novin et al., 1989). Undervisningsformerna har också rönt intresse och det har givits förslag på att öka andelen case studier för att förbättra redovisningsstudenternas problemlösningsförmåga. Därmed har studenterna fått bättre förmåga att hantera problem som kan uppkomma i verklighetsanpassade situationer. Professionen har även uttryckt en oro över de begränsade resurser som tilldelas ekonomutbildningarna, vilka minskar möjligheten att upprätthålla en hög kvalitet. (Jensen, 1983)

Den nationella debatten kring ekonomutbildningen har pågått sedan 1970-talet. Till en början var debatten främst hänförlig till de knapphändiga resurserna som ekonomutbildningarna tilldelades (Balans, nr. 6, 1978). Detta är än i dag en högst aktuell fråga då svenska ekonomstudenter endast tilldelas 40 % av vad motsvarande studenter tilldelas i Norge, Danmark och Finland (Civilekonomerna, 2007). Ämnet har under perioden föranlett en livlig debatt mellan Jan-Erik Wikström och Sten Jönsson (Balans, nr 8, 1982). Ett annat ämne som tagits upp till diskussion under senare tid är behovet av praktik. Samtliga parter i diskussionen verkar vara överens om dess fördelar, trots detta är det få lärosäten som infört praktik i sin utbildning. (Balans, nr 3, 1979) Det har också allt mer framträtt att det inte bara är betygen som är viktiga, numera betonas affärskänsla allt mer, vilket bland annat innebär att studenterna skall vara utåtriktade, kommunikativa, och lyhörda (Balans, nr 6-7, 2007).

Revisorer och FAR har gett sina åsikter på ekonomutbildningarna. Båda anser att ekonomstudenternas redovisningskunskaper är bristfälliga (Balans, nr 3, 1979).

Vid en undersökning av studenternas syn på sin utbildning, framkom det en positiv inställning till de flesta aspekter kring ekonomutbildningen. Det som främst förklarade detta var utbildningarnas status, djup och bredd av kunskaper med ett varierat och stort kursutbud. Studenterna känner sig yrkesförberedda och tycker det är bra med den pågående internationaliseringen av lärosätena. Den del de var mest missnöjda med var kontakten med arbetsgivarna. (Studentenkät, Civilekonomerna, 2007)

I utredningen som togs fram för den nya Civilekonomexamen 2007, visade det sig att lärosätena som fick avslag hade främst problem med brist på resurser, med avseende på lärarkompetens och lärarkapacitet (Civilekonomerna, 2007).

1.3 Positionering

Vid internationell utblick kan det konstateras att det finns brist på data om hur yrkesverksamma redovisare ser på redovisningsutbildning och utbildningsansvariga vid lärosätena. Ett flertal artiklar ger vid handen att redovisningsprofessorer och yrkesverksamma redovisare har alltmer skilda åsikter om ekonomutbildningarna. (Carver et al., 1986) Detta har gått så långt att uppdelning skett i ”professorns värld”, ”den yrkesverksamma redovisarens värld” och ”studenternas värld” (Mautz, 1974). Ett argument som lyfts fram är att nytutexaminerade studenters utbildningsbrister leder till ökad spänning mellan professionen och professorerna (Bastable, 1977). En annan åsikt är att utbildningar är

för forskningsinriktade och betonar allt för mycket på intellektuella aspekter i läroplanen, i förhållande till mer relevanta affärsaspekter (Grayson, 1974; Carver et al., 1986).

Hittills har inga studier, åtminstone vad vi uppmärksammat, gjort jämförande empiriska undersökningar av revisionsbyråers, lärosätenas och studenters attityder till ekonomutbildningen. Det är denna kunskapslucka vi ämnar fylla med examensarbetet.

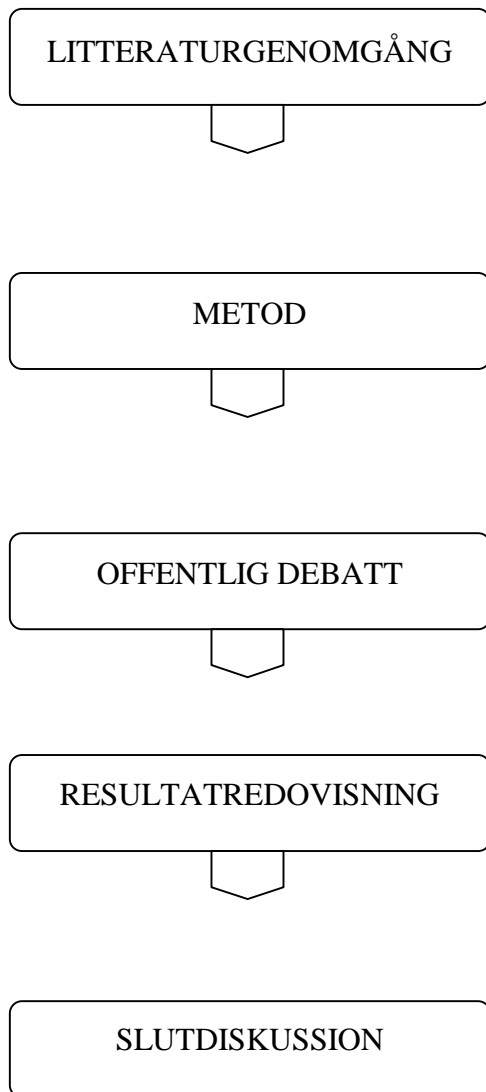
1.4 Forskningsfråga

Vilka attityder har revisionsbyråer, lärosätet samt studenter till ekonomutbildningen i Lund?

1.5 Syfte

Syftet med uppsatsen är att undersöka och analysera revisionsbyråers, lärosätets respektive studenters attityd till ekonomutbildningen i Lund, samt ange tänkbara förslag till förbättringar.

1.6 Disposition

Kapitel 2, Litteraturgenomgång – I detta kapitel tages den forskningslitteratur upp som är relevant för att fördjupa informationen kring vår forskningsfråga. Internationella artiklar kommer främst att behandlas.

Kapitel 3, Metod – Här beskrivs det tillvägagångssätt som använts för att kartlägga studiens syfte. Kvalitativ metod och Grundad Teori kommer det att fokuseras på i detta kapitel.

Kapitel 4, Offentlig debatt – Kapitlet tar upp den debatt som pågått om ekonomutbildningen, främst ur ett nationellt perspektiv som beskrivits i artiklar ur Balans.

Kapitel 5, Resultatrevisning – Här tolkas det empiriska materialet mot litteraturen och den offentliga debatten.

Kapitel 6, Slutdiskussion – I det avslutande kapitlet besvaras forskningsfrågan och studiens teoretiska bidrag lämnas. Egna reflektioner och förslag till vidare forskning presenteras.

2. LITTERATURGENOMGÅNG

2

I det här avsnittet ges den teoretiska grunden till revisionsbyråernas, lärosätets respektive studenterna attityder till ekonomutbildningen. Inledningsvis ges en förklaring till redovisningens roll i samhället utifrån modellen av Puxty och Willmott samt Jönsson som förklarar social ordning utifrån staten, marknaden och samhället. Avslutningsvis ges en bakgrund till ekonomutbildningens bristande resurser och varför det är värt att satsa mer resurser på ekonomutbildningen.

2.1 Disposition till litteraturgenomgång

Redovisningens roll i samhället – Detta avsnitt förklarar redovisningens roll som regleringsfunktion i dess samspel med samhället, marknaden och staten.

Redovisningsutbildningens syfte och mål – Avsnittet tas upp för att ge läsare en inblick i vad en nyutexaminerad redovisnings-/revisorsstudent förväntas kunna efter avslutad examen.

Revisionsbyråernas och yrkesverksamma redovisares attityd till ekonomutbildningen – Detta avsnitt går igenom vad byråerna anser är ekonomutbildningens styrkor och svagheter, samt vad de anser kan förbättras.

Lärosätets attityd till ekonomutbildningen – Avsnittet ämnar behandla ekonomutbildningens styrkor och svagheter samt ange förslag till förbättringar utifrån lärosätets perspektiv.

Studenternas attityd till ekonomutbildningen – Anger styrkor och svagheter med ekonomutbildningen samt förslag till förbättringar utifrån respektive synvinkel på utbildningen.

Hinder mot förslag till förbättringar av ekonomutbildningen – Detta avsnitt syftar till att förklara vad respondenter ser för några hinder mot att ekonomutbildningen ska kunna få en högre kvalitet.

Ekonomutbildningens betydelse för samhället – Avsnittet ämnar jämföra ekonomutbildningen med övriga utbildningsområden för att öka insikten om dess betydelse för samhällsekonomin.

Den nya Civilekonomexamen – Det här avsnittet avser att förklara vad som ingår i det nya utbildningsprogrammet samt vad som har tillförts utbildningen jämfört med den tidigare.

Ekonomutbildningen i framtiden – I avsnittet ges en profetia om hur ekonomutbildningen kan se ut i framtiden, samt vilka hot och möjligheter som kommer att riktas mot den.

Sammanfattande avsnitt – Den här delen avser att sammanfatta litteraturgenomgången och syftar till att länkas samman med det följande kapitlet Metod.

Figur 1: Dispositionen till litteraturgenomgången förklarar vilka avsnitt som behandlas i kapitlet och en motivering till varför avsnitten tagits med.

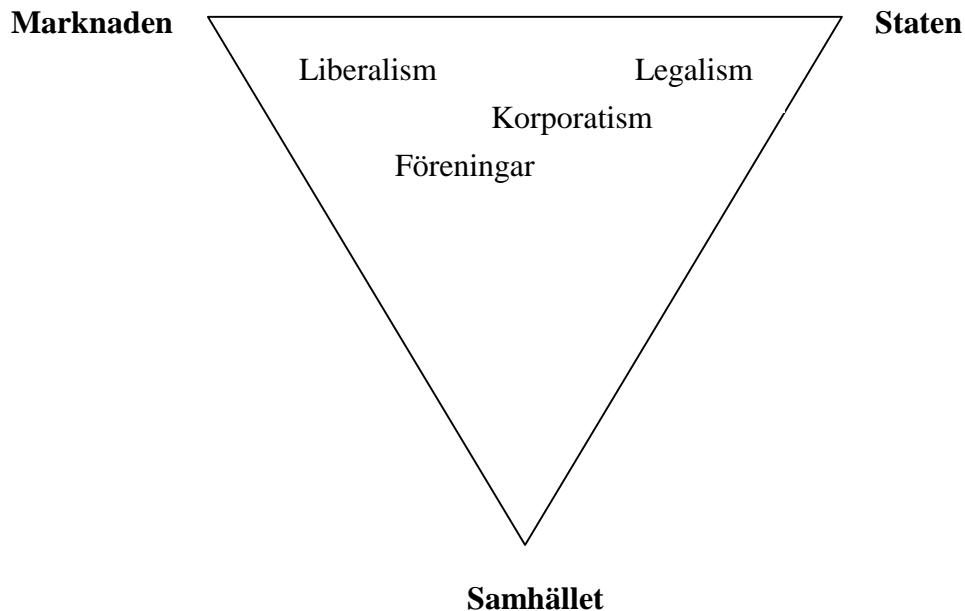
2.2 Redovisningens roll i samhället

Detta avsnitt kommer behandla modeller som förklarar redovisningens roll i samhällsstrukturen, först ur ett internationellt perspektiv och därefter ur ett nationellt perspektiv.

2.2.1 Modell för ”social ordning”

För att förklara redovisningens utveckling i ett land används ett ramverk utifrån Streeck och Schmitter (1985), vilka förklarar en modell enligt figur 2 med de tre krafterna; staten, marknaden och samhället. Dessa tre krafter har utvecklat ett ömsesidigt beroende av varandra. När exempelvis staten hamnar i en allvarlig situation så vänder den sig till marknaden och samhället. Staten är dessutom i en beroendeställning gentemot marknaden för resursallokeringen den behöver för att upprätthålla sin maktposition.

Streeck och Schmitter (1985) har utvecklat vägledande principer för marknaden, samhället och staten. Dessa principer är fri konkurrens (marknaden), hierarkisk kontroll (staten) och spontan solidaritet (samhället).

Figur 2: Illustrerar hur "social ordning" skapas i samhället, (Puxty; Willmott, 1987)

Författarna bakom artikeln anser att denna modell bör kompletteras med den modell inriktad mot föreningar som de valt att benämna "Associative model of social order". Denna modell är lik den tidigare beskrivna, men skiljer sig på det sätt att den inte är lika förankrad till samhällets normer. Enligt Streeck och Schmitter (1985), har föreningar inte alltid framställts särskilt positivt ur ett historiskt perspektiv. Anledningen till detta är att föreningar ansetts rubba jämvikten i samhället, mer än de tillfört nytta. Trots allt, har föreningarna haft en positiv påverkan på samhället genom att också skapa ordning i samhället.

2.2.2 Redovisningsregleringens roll

Utifrån en tolkning av Streeck och Schmitters (1985) modell, har Puxty och Willmott (1987), studerat en redovisningsreglering i de fyra kapitalistiska länderna; Sverige, USA, Storbritannien och Västtyskland. Studien visar att det finns motsättningar såväl inom som emellan ordningsmodellerna och att redovisningen kan vara både orsak och verkan till dessa motsättningar.

Puxty och Willmott (1987) har utvecklat Streeck & Schmitters (1985) modell och förklarar innebörden av de tre principerna marknad, stat och samhället vilket återges nedan:

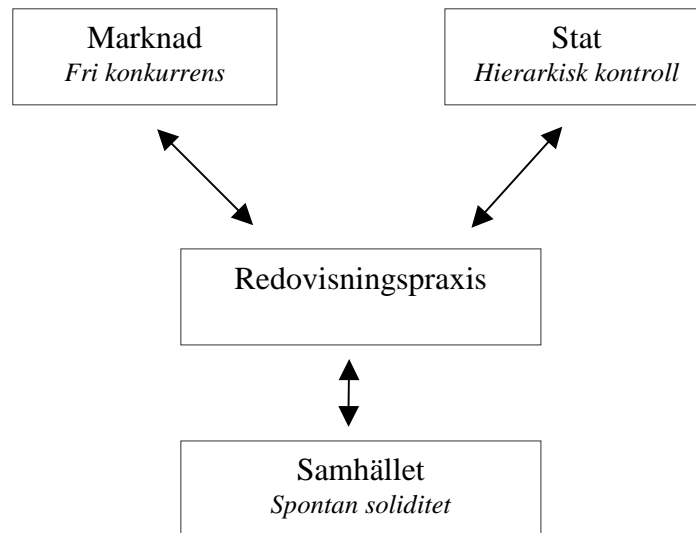
Marknaden: Redovisningspraxis regleras av marknadsprinciper på ett flertal sätt. För det första är privata företag de som till största delen tillhandahåller och genererar redovisningsinformation. Redovisningspraxis präglar den moderna organisationen och får ökad betydelse i och med deras användning av kontroll och förbättring såväl som övervakning kopplat till arbetstagaren och organisatorisk prestation. Det har skett en expansion av redovisningspraxis till princip samtliga företagsområden och gynnas av trycket att behålla eller förbättra presentationen av övervärden i en konkurrensutsatt företagsmiljö. Det andra är att kapitalmarknadskrafterna stimulerat en utveckling av redovisningsinformation.

Staten: Staten utövar hierarkisk kontroll genom sin ensamrätt på att stifta lagar och är betydelsefull för att skapa och reproducera redovisningspraxis. Genom sin lagstiftande makt, tvingas företagen upprätta och publicera sin företagsredovisning. På detta sätt försöker staten hålla företagen ansvariga för sina aktiviteter och därmed försäkra sig om att värdefull information görs tillgänglig för både marknads- och icke marknadsaktörer. Den hierarkiska principen av kontroll bygger på att staten ingriper för att försäkra sig om att redovisningspraxis följs, för att undvika turbulens och osäkerhet förknippad med den oberäkneliga marknadsdisciplinen.

Samhället: För att förstå redovisningsprofessionens roll är det också av vikt att förstå samhällets bidrag till redovisningspraxis. Således bör misstaget att sammanblanda samhällsprinciper med professionen undvikas. Det finns exempel på att professionella föreningar har uppstått till följd av de oreglerade marknadskrafterna. Genom verkan av fria marknadskrafter kan en profession uppkomma.

Puxty och Willmott (1987) menar vidare att föreningar skapar allmänt accepterade värderingar i samhället genom egenskaper som tillit och förtroende. De regleringar som föreningarna för med sig ger upphov till att olika kollektiv kan känna igen sig och uppnå tillfredsställelse genom föreningarna, fastän att de möjligtvis inte har något materiellt värde.

Såväl samhället som marknaden och staten, alla har betydelse för regleringen av redovisningspraxis. Redovisningsregleringen kan inte analyseras genom referens till bara en eller två av dessa krafter, eftersom det är en blandning av alla tre, se figur 3.

Figur 3: Redovisning och skärningen av regleringsprinciperna, (Puxty; Willmott, 1987)

Redovisningens sociala kontext anses inte ha fått den betoning som författarna anser motiverat. Den sociala kontexten är viktig för att förstå vilken betydelse som redovisningen har. Redovisningens funktion som reglerare av samhällets sociala och ekonomiska aktiviteter bör därför belysas.

Puxty och Willmott kritiserar Streeck och Schmitters (1985) modell för att vara alltför fokuserad på staten. Modellen tar därmed inte tillräcklig hänsyn till de internationella och transnationella institutioners betydelse för regleringen. Modellen har också brister, där den varken ger någon förklaring till ursprung eller förser redovisningspraxis med reproduktion eller transformation av regleringsmetoden. Den ger inte heller någon indikation på betydelsen av mänsklig inverkan på dynamiska processer. Trots dessa tillkortakommanden är deras ramverk värdefullt genom att belysa redovisningsregleringens motsägelsefulla karaktär.

2.2.3 Redovisningsregleringen i Sverige

Puxty och Willmott (1987) hävdar att den svenska statens direkta inblandning i redovisningsregleringen gör att Sverige ligger närmast korporatismen. Med korporatism

menas att den är underordnad statens hierarkiska kontroll. Organisatoriska föreningar tillåts av staten och låter dem således ingå i ett system karakteriserat av ett kontrollerande regelverk. Staten har stiftat många lagar som berör finansiell rapportering. De viktigaste är Bokföringslagen (1976), Aktiebolagslagen (1975) och Kommunalskattelagen (1926). Lagstiftningen är relativt detaljerad. Domstolarna tolkar i sin tur lagarna, vilket är vanligt i länder som tillämpar "kodifierat juridiskt system". För noterade företag har Stockholms fondbörs utfärdat riktlinjer om de finansiella rapporternas innehåll och utformning.

Jönsson (1991) beskriver redovisningens roll i samhället genom att studera redovisningen inom tre områden, vilka är finansiell, kommunal-, och kostnadsredovisning. Dessa redovisningsområden studerades under en period av ungefär ett sekel. Resultatet av undersökningen var att statlig inblandning kan undvikas eller minimeras genom intensifierad debatt, samt genom formuleringar av redovisningsnormer. När en budbärare kan visa att en lösning är möjlig att uppnå och detta görs tillsammans med en förening av individer samt representativa experter, kan dessa göra sig hörda och då kan redovisningen finna sin roll som reglerare av social ordning. Därefter ansluter sig akademiker och legitimerar redan accepterade principer. Har normer väl etablerats, kan en direkt tillämpning förväntas äga rum. Staten kan på detta sätt bli starkare utan egen inblandning i regleringsprocessen. Jönsson (1991)

Traditionellt har redovisningen och dess principer varit uppbyggda kring sin funktionalitet. Vid given input, bestäms outputen av redovisningssystemet och de redovisningsprinciper det bygger på. Utifrån agentteorin kan det därför sägas att principalen kan uppnå sina syften genom att utforma redovisningssystemet på ett lämpligt sätt. Enligt denna syn kommer syftet med redovisningssystemet att bestämma vilken data som skall registreras, samt hur den skall insamlas och bearbetas för att producera efterfrågade rapporter. Ändrade förutsättningar leder till förändringar i redovisningens syften och det frambringas observerbara förändringar i redovisningssystemen och redovisningspraxis. Dessa förändringar skall vara mottagliga för instrumentella förklaringar. På detta sätt är redovisningssystemen funktionella, där de länkar samman förklaringar till en obruten kedja. En redovisningsteori skall tillhandahålla de kriterier som den obrutna kedjan består av. (Jönsson, 1991)

Problemet är däremot att det inte finns någon generellt accepterad redovisningsteori för att rättfärdiga redovisningsstandarder, trots åtskilliga försök att tillhandahålla ett konceptuellt ramverk inom redovisning. Frånvaron av en accepterad teori kan förklaras med en

missuppfattning om vilken roll redovisningen spelar i samhället. Det kan också vara så att redovisningens multipla roller inte kan förklaras utifrån ett funktionellt perspektiv. Det faktum att redovisningskoncept bara ger mening i det koncept den befinner sig i, kan förklara redovisningen som ett kulturellt fenomen. (Jönsson, 1991)

Det finns två huvudsakliga mål med redovisningen. Det första målet är att tillhandahålla information i kontrollsyfte. Det andra är att skapa underlag för beslutsfattande. (Jönsson, 1991)

2.2.3.1 Redovisningens utveckling i Sverige

Enligt Jönsson (1991) krävs det finansiella kriser och de största trendskiptena har också uppkommit på grund av dessa kriser. Ett exempel på en sådan kris är Kreugerkraschen som inträffade 1932, vilken ledde till att staten fick en allt viktigare roll i redovisningsfrågor och tog på sig en funktion som mer övervakande och kontrollerande. Historiska händelser är viktiga att beakta för få en överblick hur redovisningen idag ser ut. Därmed kommer nedan att ges en beskrivning över redovisningens utveckling i Sverige.

Under 1850-talet var den svenska redovisningen relativt oreglerad. Året 1862 startade redovisningshistorien i och med att det fattades ett beslut om att de svenska kommunerna skulle upprätta en budget och var tvungna att genomföra bokföring. Fram till 1920 var dock regleringen inte särskilt omfattande och den följdes inte av kommunerna i särskilt hög utsträckning. Industrialismen började nu ta fart och under denna period var det marknaden som dominerade redovisningsregleringen. (Jönsson, 1991)

Med Kreugerkraschen blev det ett skifte i redovisningens historia. Skiftet innebar att det skedde en maktförskjutning från marknaden till staten och arbetarrörelsen. Marknaden hade inte kunnat förhindra skandalen genom att förse intressenter med tillförlitlig information. Kreugerkraschen innebar att företagen hade blåst upp värdena på sina tillgångar genom belåning. I spåren av kraschen uppkom Aktiebolagslagen 1944. Med denna skedde en ökat fokus på företagen som social aktör. Den var dessutom tänkt att förhindra spekulationer som kunde äventyra företagens existens. Försiktighetsprincipen och dolda reserver fick allt större genomslag i redovisningen. (Jönsson, 1991)

Under de kommande två decennierna hände ingen större förändringar i redovisningsutvecklingen. Under 1960- och 70 talet stärkte den privata organisationen

Föreningen för Auktoriserade Revisorer (FAR) sin ställning. År 1964 sattes en kommitté upp vars uppgift var att utfärda rekommendationer. Under de kommande fyra åren utfärdades 8 rekommendationer. År 1976 startade Bokföringsnämnden sin verksamhet och knöt ett antal experter till sig för att införa nya förslag till lagar. Då inga av dessa experter representerade någon intressentgrupp så behöll staten sitt starka inflytande. (Jönsson, 1991)

Under 1980-talet fördes diskussioner mellan FAR, Fondbörsen och Föreningen av Svenska Industrier om att upprätta en kommitté utformad med den amerikanska normgivaren FASB (Financial Accounting Standards Board) som förebild. Diskussionen uppstod till följd av en minskad vilja från en del parter att följa vissa standarder. Följden blev en förändring i hur nya standarder skulle sättas där Bokföringsnämnden fortsatte sin verksamhet som förut medan FAR och finansmarknadens regulatorer gick ihop. Resultatet av detta blev ett ganska komplext ramverk för redovisningsregleringen som avspeglade en komplex omgivning. Processen av reglering kring finansiell redovisning blev mer öppen. I början av 1980- talet skedde en förskjutning mot att redovisningen tog ett marknadsperspektiv i takt med att statens finanser försämrades. Denna utveckling reducerades dock med de finansiella kriserna i slutet av decenniet. Det partssammansatta Redovisningsrådet bestod av intressenter från både marknad och stat och uppkom i samband med de finansiella kriserna. Detta innebar att marknaden fick mer att säga till om än vad som var fallet efter Kreugerkraschen. (Jönsson, 1991)

2.3 Redovisningsutbildningens syfte och mål

Detta avsnitt är tänkt att ge en introduktion till ekonomutbildningen genom att fastställa dess syfte och mål, samt att förklara hur dessa kan uppnås.

2.3.1 Vilket är redovisningsutbildningarnas syfte?

Enligt Accounting Education Change Commission (AECC, 1990) är syftet med redovisningsutbildningarna:

*“Accounting programs should prepare students to **become** professional accountants, not to **be** professional accountants at the time of entry to the profession. At the time of entry, graduates cannot be expected to have the range of knowledge and skills of experienced professional accountants. To attain and maintain the status of a professional accountant requires continual learning. Therefore, pre-entry education should lay the base on which life-long learning can be built. In other words, graduates should be taught how to learn. The base on which life-long learning is built has three components: skills, knowledge, and professional orientation.” (AECC, Objectives of Education for Accountants, 1990)*

2.3.2 Hur skall redovisningsutbildningarnas syfte uppnås?

Det internationella redovisningsorganet International Federation of Accountants (IFAC, 1996) har tagit fram riktlinjer för att säkra kvaliteten på redovisningsutbildningarna och för att minska gapet mellan utbildning och yrkesroll, genom utfärdandet av IEG 9. Den är avsedd att fastställa:

- vilka mål för redovisningsutbildningar och vilka erfarenheter som ska krävas för behörighet;
- vilka kunskaper, färdigheter och professionella värderingar krävs för att detta mål;
- samt vilka element redovisarens utbildning och erfarenhet skall bygga på.

2.3.2.1 Mål för redovisningsutbildning och erfarenheter

Syftet med målen för utbildning och erfarenhet är att säkerställa redovisares livslånga bidrag till yrkesprofessionen och samhället. IFAC vill härigenom skapa en attityd om ett livslångt lärande. Utbildning och erfarenheter måste således skapa en plattform av kunskaper, färdigheter och professionella värderingar som ger ett livslångt lärande med möjlighet att anpassa sig till omvärldsförändringar.

För att uppnå ovanstående måste utbildningen riktas så att redovisare efter utbildningen har en attityd av eget lärande. För att möjliggöra detta rekommenderas att undervisningsmetoderna bygger på: case studier, grupparbeten och aktuellt undervisningsmaterial hämtat från den miljö i vilken yrkesprofessionen verkar i. Vidare skall läroplanen uppmuntra studenter till eget lärande och aktivt ta del av lärandeprocessen, kreativt teknikanvändande, användning av mät- och utvärderingsmetoder som bygger på de kunskaper, färdigheter och värderingar som efterfrågas av yrkesverksamma redovisare. Undervisningsmetoden skall även bygga på integrering av kunskaper och färdigheter mellan ämnena i syfte att skapa komplexa och mångfasetterade situationer, vilka kan förekomma i yrkesrollen. Vidare betonas problemlösning, vilken uppmuntrar till sökande av relevant information, göra logiska uppskattningar samt förmedla klara slutsatser. (IFAC, 1996)

2.3.2.2 Kunskaper, färdigheter, och professionella värderingar

Kunskaper individer måste tillförsäkra innan övergången till arbetslivet kan indelas i fyra kategorier: generella kunskaper, organisations och ekonomikunskaper, informationsteknikkunskaper, samt redovisnings- och redovisningsrelaterade kunskaper. De

generella kunskaperna innebär att individer måste kunna kommunicera effektivt och kunna genomföra undersökningar, inneha logisk tankeförmåga, och en förmåga till kritisk analys. Organisations- och ekonomikunskaper är viktiga för förståelsen av den miljö i vilken professionen verkar. Informationsteknikkunskaper är nödvändiga för att dels använda och utvärdera informationstekniksystem och dels för att designa och underhålla dessa system. Redovisnings- och redovisningsrelaterade kunskaper behövs för att bygga upp den tekniska plattform som är nödvändig för en framgångsrik karriär inom redovisningsyrket. (IFAC, 1996)

Färdigheter är viktiga för att kunna omsätta kunskaper från utbildningen till verklighetsanpassade situationer. Dessa nås inte i enskilda kurser utan måste successivt byggas upp under utbildningens gång. Färdigheterna kan delas in i: intellektuella färdigheter, sociala färdigheter, samt kommunikationsfärdigheter. De intellektuella färdigheterna är nödvändiga för att yrkesverksamma redovisare ska kunna ta beslut, lösa problem, och göra relevanta bedömningar i komplexa situationer. Sociala färdigheter möjliggör samarbete med kollegor för organisationens bästa. Kommunikationsfärdigheter är viktiga för att den yrkesverksamma redovisaren skall kunna ta emot och delge information, formulera rimliga bedömningar och ta beslut effektivt. (IFAC, 1996)

Programmen för undervisning och erfarenheter måste ge potentiella yrkesverksamma redovisare en referensram av *professionella värderingar* så att de kan göra rimliga bedömningar och agera etiskt på ett sätt som ligger i linje med samhällets och professionens bästa. (IFAC, 1996)

2.3.2.3 Element redovisarens utbildning och erfarenheter skall bygga på

För att leva upp till de tidigare beskrivna målen om redovisningsutbildning och erfarenheter, och dess delkomponenter kunskaper, färdigheter och professionella värderingar, krävs det att följande element beaktas: förkunskapskrav, grundutbildning, avancerad utbildning, utvärderingar, samt erfarenhetskrav. (IFAC, 1996)

Individer måste ha de förkunskapskrav som krävs för att kunna tillgodogöra sig de kunskaper, färdigheter och professionella värderingar som krävs i den framtida yrkesrollen som redovisare. (IFAC, 1996)

Grundutbildningen behöver utformas så att även om innehållet kan variera från program till program och från land till land, så bör fokus riktas mot att utveckla generella kunskaper, intellektuella färdigheter, sociala färdigheter, och kommunikationsfärdigheter. Detta bör åstadkommas genom ett brett spann av ämnen med insamling av grundkunskaper i humaniora, vetenskap och samhällsvetenskap. (IFAC, 1996)

Den avancerade utbildningen måste omfatta minst två års heltidsstudier och bygga vidare och fördjupa de intellektuella färdigheter, sociala färdigheter, och kommunikationsfärdigheter som inhämtats under den allmänna utbildningen. En del av den avancerade utbildningen bör generera kunskaper om affärslivet och om organisationen och för att uppnå detta bör kurserna innehålla ekonomi, kvantitativa metoder och statistik inriktade mot ekonomi, organisatoriska egenskaper, strategisk ledning, marknadsföring, och internationell ekonomi. En annan del av den avancerade utbildningen bör ge studenterna färdigheter i informationsteknologi. Detta för att kunna använda och utvärdera informationsteknologi och bidra till design och underhåll av dessa system. Kärnkunskaper i redovisning och redovisningsrelaterade ämnen är den tredje del som den avancerade utbildningen bör innehålla enligt IFAC. Dessa kunskaper måste inkludera följande ämnen: finansiell redovisning och rapportering, intern redovisning, skatt, handelsrätt, revision, finansiering och finansiell ledning, och yrkesetik. (IFAC, 1996)

Det är viktigt att det i redovisningsutbildningen finns en process för utvärdering. En obligatorisk del för utvärderingen består av den slutliga examinationen som administreras av, eller med hjälp från, ett professionellt organ eller en regleringsmyndighet. Denna examination bör ligga i slutet av utbildningen och till stor del bestå av skriftliga svar, samt där det är lämpligt även krav på erfarenhet. (IFAC, 1996)

IFAC är också av åsikten att det måste ställas erfarenhetskrav i utbildningen. Arbetslivserfarenhet är nödvändigt för att kunna utföra den yrkesverksamma redovisarens arbete. Omfattningen kan variera beroende på vilken typ av tjänster som tilltänkta arbetsgivare erbjuder. Dock måste denna period vara så lång att kandidaterna kan visa att de inhämtar de nödvändiga kunskaper, färdigheter och professionella värderingar som behövs för yrkeskompetensen och för ett livslångt lärande genom deras karriärer. IFAC anser därför att denna arbetslivserfarenhet inte bör understiga tre år. (IFAC, 1996)

IFAC anger att det är upp till varje enskilt professionellt organ att bestämma hur dessa mål ska uppnås samt vilken betoning som skall läggas på de olika komponenterna. Eftersom

branschen inte är statisk måste utbildningen anpassas till den föränderliga miljö i vilken yrkesprofessionen verkar. (IFAC, 1996)

2.4 Revisionsbyråernas och yrkesverksamma redovisares attityder till ekonomutbildningen

Avsnittet kommer behandla revisionsbyråernas och yrkesverksamma redovisares attityder till några av de viktigaste aspekterna i ekonomutbildningen.

2.4.1 Attityd till ekonomutbildningens innehåll och utformning

Vid Novin och Pearsons (1989) undersökning riktad till auktoriserade revisorer, framkom ett förslag till lämplig tidsfördelning av läroplanen. Ekonomutbildningen med inriktning redovisning bör till största delen bestå av redovisningskurser och andra ekonomikurser. Mindre tid bör riktas mot internationell redovisning, redovisning för icke vinstdrivande organisationer och handelsrättsliga tillvägagångssätt. Däremot bör inte mindre tid avsättas för kurser inom skatt, finansiell redovisning/rapportering, revisionsbegrepp, informationsteknikbegrepp och interna redovisningsbegrepp.

Ett problem är att professorer endast utbildar när de får betalt, vilket medför att professorerna ofta är upptagna med annat. Detta gör att studenterna endast får små möjligheter att utbyta kvalitativa konversationer och att få hjälp av professorerna före och efter föreläsningarna, då de ständigt är på språng med andra uppdrag. Det anses även finnas ett gap mellan vad som efterfrågas i kunskap av revisionsbyråerna och vad som ingår i läroplanen. Exempelvis efterfrågas mer redovisning, skatterätt och färdigheter i kommunikation före ämnen som ekonomisk historia, makroekonomi och statistik. (Jensen; Arrington, 1983)

Redovisningsprofessionen har haft uppfattning om lärosätet inte är tillräckigt bra på att erbjuda studenterna god karriärplanering, och rekommenderar följaktligen att mer resurser läggs på detta område. (Carver; King, 1986)

2.4.2 Attityd till ekonomutbildningens kunskaper och färdigheter

I en undersökningen presenterad av Carver och King (1986) och som riktades till yrkesverksamma redovisare, påvisade den att redovisare generellt var negativt inställda till studenternas praktiska kunskaper samt erfarenheter och anser därför att lärosätet bör förvärva

mer praktiska erfarenheter. De håller därför inte med om att lärosätet formar framstående yrkesverksamma redovisare.

Det konstateras vidare att yrkesverksamma redovisare har en positiv bild av lärosätets ärlighet, kompetens, förhållning till det senaste inom området och forskningens bidrag till professionen. Lärosätet uppfattades dock som sämre med avseende på deras bidrag till att lösa vardagliga verklighetsanpassade situationer. Enligt samma studie var professionen även tveksam till om lärosätet var till hjälp för att lösa de moraliska och etiska frågor som uppkommer inom yrkesprofessionen. (Carver et al., 1986)

Följande kvalifikationer ansågs av Novin och Pearson (1989) vara av särskild vikt för nytexaminerade redovisningsstudenter: tankeförmåga, problemlösningsförmåga, att vara en god lyssnare samt skriftlig kommunikationsförmåga. Karaktärsdragen som ansågs vara viktiga var sunt förnuft, motivation och etiskt tänkande. De tillfrågade auktoriserade revisorerna visade sig tycka att nytexaminerade redovisningsekonomers kunskaper var bristfälliga när det gällde skriftlig och muntlig kommunikationsförmåga, medan dess främsta tillgångar hänförde sig till goda data- och redovisningskunskaper. I Ramseys (2007) undersökning riktad till yrkesverksamma redovisare/revisorer och industrianställda, framkom det att de var mest missnöjda med den skriftliga kommunikationsförmågan, medan den muntliga kommunikationsförmågan ansågs ganska god. Ramseys rekommendation var dock att såväl den skriftliga som den muntliga kommunikationsförmågan bör betonas och menar att bristfällig kommunikation leder till svårigheter att kommunicera verklighetsbaserade problem, något som också togs upp av yrkesverksamma redovisare i Carver och King (1986). I skolmiljön finns ofta all information tillgänglig på en plats. Detta är ovanligt i arbetslivet, då informationen ofta är ofullständig och måste sökas från flera källor. Denna anpassning från skola till arbetsliv innebär därför en generellt krävande tid för nytexaminerade studenter. (Ramsey, 2007)

De tre organisationerna IIA, IMA och AICPA har framfört sina förslag om vad en nyinträdd student ska kunna när denne träder in på arbetsmarknaden. IMA studien visar att det inte bara är de traditionella kunskaperna som problemlösning som efterfrågas, utan det har även börjat efterfrågas mer av färdigheter som sociala och kommunikativa egenskaper och affärstänkande. Problemet kan således anses vara hur utbildarna skall kunna implicera dessa egenskaper i utbildningen som efterfrågas. Då det frekvent sker förändringar inom

redovisningsområdet krävs mycket utbildning för att förstå och bemöta ett område som är under ständig utveckling. (Palmer et al., 2004)

Argumentation har förts av Wells (1987) för att redovisningsutbildarna riktar för stort fokus på professionens kortsiktiga behov av tekniska redovisningstermer, när det istället bör läggas större kraft på samhällets långsiktiga ekonomiska behov. (Lee, 1989)

2.4.3 Attityd till ekonomutbildningens undervisningsmetoder

En process mot allt mer ackreditering enligt Zeff (1989), skulle kunna överskugga behovet av alternativa utlärningsformer. Med andra ord anses inte redovisningsutbildningen motsvara de kvalifikationer som efterfrågas i redovisarens framtida yrkesroll. (Lee, 1989)

Det behövs mer pengar till ekonomiutbildningen enligt Jensen och Arrington (1983), för att kunna utbilda kvalificerade ekonomer. Det ökade antalet studenter i varje kurs i kombination med sämre kvalitet på föreläsningarna verkar enligt Jensen och Arrington försämrats.

2.4.4 Interaktion mellan redovisnings-/revisionsprofessionen

Redovisningsprofessionen har tidigt varit av åsikten att de bör ha mer att säga till om vid utformning av läroplanen. Med den ökade betoningen på professionen i redovisningsläroplanen, har interaktionen mellan akademiker och yrkesverksamma redovisare fått ökad betydelse. En ökad interaktion mellan grupper ger en större medvetenhet om varandras situation. Akademiker kan dra fördel av detta på ett flertal sätt. Eftersom akademiker utformar den läroplan som skall förbereda studenterna för yrkeslivet är det viktigt att inhämta synpunkter från yrkesprofessionen, då de bör ha en större insikt i vilka kunskaper och färdigheter en yrkesverksam redovisare behöver. (Carver; King, 1986) Även Langenderfer (1987) och Wells (1987) ansåg att utbildare och näringslivet bör bli mer involverade i varandras verksamhet (Lee, 1989).

Förändringarna i redovisningsprofessionen har därefter varit betydande och skapat utmaningar och möjligheter för redovisare och utbildare, där utbildare under de senaste åren haft samarbete med professionella organisationer i syfte att inkorporera organisationernas resultat i utbildarnas lärande. (Palmer et al., 2004)

Ett minskat gap mellan utbildning och praktik skulle skapa betydelsefulla fördelar för respektive sida, men det krävs att både akademiska revisorer och praktiska revisorer

engagerar sig i arbetet. Stephen V. Senge har gett fyra förslag till hur en auktoriserad revisor kan hjälpa integrationen av praktisk insikt i både utbildning, undersökning och introduktion av nya koncept i praktiken. Dessa förslag behandlas nedan.

Det första förslaget går ut på att *utveckla en högre akademisk profil för intern redovisningsfrågor*. En auktoriserad revisor kan hjälpa till med att höja status och intresse av intern redovisning bland universiteten genom deltagande i seminarier för både studenter, professorer och studentorganisationer. En annan rekommendation är att *utveckla möjligheter för praktikarbete inom intern redovisning*. Detta skapar positiva fördelar för både studenten, den övervakande professorn och revisionsbyrån. Dessutom bör det ske en *granskning av den akademiska redovisningslitteraturen*. En auktoriserad revisor kan med hjälp av att granska litteraturen avgöra om den är alltför teoretisk och ineffektiv vid praktiskt användande. American Accounting Association (AAA) har gjort en journal med specifikt utvalda artiklar vars syfte är att minska gapet mellan utbildning och praktik. Det slutliga förslaget är att det bör finnas ett större *deltagande i redovisningsforskning*. Förbättra nyttan med intern redovisningsforskning är en uppgift för både forskare och praktiserande revisorer. (Senge, 1988)

Det medför kostnader för båda sidor att minska gapet mellan utbildning och praktik, men inget kan genomföras utan något åtagande av resurser. För praktiserande revisorer väger dock fördelarna tyngre än kostnaderna för att minska gapet. Fördelar på kort sikt är att professionella profilen och uppmärksamheten ökar för den auktoriserade revisorn, vilket skapar en betydelsefull goodwill för hans eller hennes företag. Dessutom kan effektiva och kreativa lösningar på redovisningsproblem utvecklas när kvalificerade yrkesmän från både universiteten och revisionsbyråer samarbetar. Fördelar på lång sikt är att auktoriserade revisorer som arbetar med att minska gapet spelar en viktig roll för utvecklingen av nästa generations revisorer. (Senge, 1988)

2.4.5 Förslag till förbättringar av ekonomutbildningen

Ett förslag på att minska förväntningsgapet mellan vad utbildningen lär ut och vad revisorerna arbetar med, går ut på att redovisningskurserna i högre grad bör innehålla mer av icke redovisningsrelaterade kunskapsmål (Novin; Pearson, 1989). Ramsey (2007) går djupare in på detta och hävdar att avsaknaden av god muntlig och skriftlig kommunikationsförmåga kan ses som en del av förväntningsgapet, som bör överbryggas genom att redovisningens läroplan

innefattar dessa moment på en högre nivå än en affärskommunikationskurs på grundnivå. Denna kurs bör istället läggas på en mer avancerad nivå innehållande språkträning av såväl tekniska som vardagliga termer, juridiska aspekter, policys, tillvägagångssätt, etik, samt att organisera den skriftliga träningen med redovisningsmässiga begrepp. Detta för att bättre förbereda redovisningsstudenterna för sin framtida yrkesroll. (Ramsey, 2007)

Ett av AICPA:s förslag på att minska gapet mellan utbildning och yrkesliv i USA, går ut på att få gehör för sin ackrediteringsprocess samt att starta professionella skolor inriktade mot redovisning. (Lee, 1989)

Den vanligaste kritiken är enligt Marden et al. (1998) att redovisningsutbildningarna mer eller mindre står stilla i utvecklingen, medan det i praktiken hela tiden sker stora förändringar inom redovisningsprofessionen. Denna långsamma utveckling medför att det uppstår ett gap mellan vad redovisare gör och vad redovisningsutbildare lär ut. Som svar på detta har Accounting Education Change Commission (AECC) bildats för att se över utbildningen, där en av åtgärderna på att lösa detta problem är att ha mer besök av yrkesprofessionen i klassrummen. Utbildare och professionen samarbetar då för att arbeta fram de mest relevanta ämneskunskaperna i utbildningen.

Med mer medel till utbildningarna hade, enligt Jensen och Arrington (1983) studenterna kunnat få ökade kunskaper i datorkunskap samt fått bättre undervisning i form av att doktorander utbildas i pedagogisk undervisning. Därmed borde det även ges mer feedback till doktoranderna så de kan förbättra sitt undervisningssätt. Ett annat förslag är att det borde satsas på mer case studier i undervisningen.

2.5 Lärosätenas attityder till ekonomutbildningen

American Accounting Association (AAA) anser att dagens redovisningsutbildning har många allvarliga problem. De hävdar att om inte dessa problem tas om hand, kommer utbildning att avsevärt försämrats. Redan i en studie som organisationen genomförde 1986 påpekades att det fanns ett gap mellan vad revisorer gör och vad utbildningen lär ut. Men det är inte enbart AAA som ser att det finns problem i redovisningsutbildningen, utan även andra organisationer som *The Institute of Management Accountants* (IMA) och *The American Institute of Certified Public Accountants* (AICPA), anser att utbildningen måste förändras för att möta arbetsmarknadens behov. (AAA, 2000) Följande avsnitt kommer att närmare behandla redovisnings-/revisionsinstitutioners attityder till ett flertal aspekter i ekonomutbildningen.

2.5.1 Attityd till ekonomutbildningens innehåll och utformning

Ett problem med redovisningsutbildningen är att den är alltför begränsad och ofta föråldrad eller irrelevant. Kursinnehållet och läroplanen bestäms av fakultetens intresse och inte av arbetsmarknadens efterfrågan. Dessutom utsätts studenter under utbildningen inte tillräckligt för relevanta koncept såsom globalisering, etik och teknologi. Studenter lär sig inte heller tillräckligt om vilken påverkan teknologi har på affärsvärlden och på vilka sätt teknologin kan ha inflytande vid affärsmässiga beslut. (AAA, 2000)

En annan åsikt är att redovisningsutbildningarna måste skifta fokus genom att bygga mer på koncept än på regler, anser Anderson (1983) och hävdar att detta är en allmän uppfattning. Utbildningar av hög kvalitet kännetecknas av att de betonar långsiktiga värden. Det är därför viktigt att införa konceptbaserad undervisning i läroplanen. Lärosätena har begränsade ekonomiska resurser och dessa bör användas med eftertanke. Det är enklare att lära ut regelbaserad undervisning än konceptbaserad undervisning, därför bör störst ansträngning läggas på att få de professorer med mest kunskap att undervisa konceptbaserade kurser och forskningskurser inom redovisning. Han menar vidare att problemlösning är ett fortsatt prioriterat område inom redovisningen, men att de begränsade resurserna gör att en del av dessa kurser utformas som laborationer ledda av undervisningsassistenter.

2.5.2 Attityd till ekonomutbildningens kunskaper och färdigheter

Utbildningsmodellerna lägger alltför stort fokus på innehållet på bekostnad av studenternas utveckling av färdigheter. Här menas sådana färdigheter som studenter behöver för att kunna bli framgångsrika yrkesmän. (AAA, 2000)

Ett stort problem som Anderson (1983) belyser är redovisningsstudenternas bristfälliga kommunikationsförmåga. Detta är ett område där flest klagomål kommer in från arbetsgivare när de får ge sin syn på nyanställda redovisningsekonomer. Anderssons förslag är att minska antalet redovisningskurser för att på så sätt avsätta tid till kommunikationsträning. Dessa bör utformas med redovisningsstudentens framtida yrkesroll i åtanke, t.ex. rollspel och presentationer. Det är också viktigt att studenterna kan framhäva sig på ett lämpligt sätt. Vissa studenter är för försiktiga medan andra är för självsäkra. En kurs i detta ämne skulle framförallt vara till nytta för blyga studenter och studenter från minoritetsgrupper.

2.5.3 Attityd till ekonomutbildningens undervisningsmetoder

Det är enligt Thomson och Bebbington (2004), minst lika viktigt *hur* man lär ut som *vad* man lär ut. De är av åsikten att utbildningarna i högre grad bör bygga på dialog än vad de traditionella undervisningsformerna gör.

American Accounting Association (AAA) hävdar i en rapport från 1986 om redovisningsutbildning, att det existerar ett förväntningsgap mellan utbildning och den framtida yrkesrollen, främst till följd av synen på hur kunskap lärs ut. Enligt dem bygger undervisningen i allt för hög grad på rutinmässig lärande av traditionella redovisningstekniker när yrkespraktiken istället efterfrågar vidsyntare och mer innovationsdrivna tillvägagångssätt och kunskaper. Denna åsikt delas också av Lothian (1986) som genomförde en liknande studie i Skottland, och av Education and Training Directorate of the ICAEW (ICAEW, 1986 och 1987) i deras studie i England. (Lee, 1989)

AAA tog fjorton år senare upp diskussionen igen om undervisningsmodeller och hävdade att den dåvarande formen av att memorera och tentera kursinnehåll är ineffektiv och förbereder inte studenter för den tvetydiga affärsvärld de efter examen kommer att ge sig ut i. Pedagogiken saknar ofta kreativitet och innefattar alltför mycket tillit och föreläsningar på läroböcker och utvecklar inte studenters inlärningsförmåga. Utbildningen är alltför bunden till undervisningstid och har inte tillräcklig med kontakt mellan student och affärsvärld. (AAA, 2000)

Ett av de viktigaste målen för lärosätena är att förmå studenterna att ta aktiv del av lärandeprocessen genom hela deras yrkesverksamma karriär, menar Anderson (1983). Ett problem idag är dock att det finns för få utbildare med tillräcklig kompetens inom redovisning. En möjlig åtgärd för att komma runt problemet är att utnyttja den kunskap som finns hos de auktoriserade revisorer som blivit tillfrågade att sluta i förtid, och som har haft stort förtroende från branschen. (Anderson, 1983)

2.5.4 Interaktion mellan lärosätena och redovisnings-/revisionsprofessionen

Besök från yrkesprofessionen i klassrummen ansågs i den av Marden et al. (1998) presenterade undersökningen, ha en positiv effekt på ekonomutbildningen. Trots detta är AAA (2000) av åsikten att redovisningsinstitutionerna ofta är isolerade från den miljö där

yrkesprofessionen verkar. Resultat av detta är att utbildningen blir allt mer frånkopplad från marknaden och dess konkurrenskraftiga förväntningar.

2.5.5 Förslag till förbättringar av ekonomutbildningen

Lärosäten bör pröva olika innovativa strategier för att uppnå målen om innehåll och utformning av redovisningskurser. Slutmålet med innovationsstrategierna är att utveckla studenternas färdigheter om abstrakta begrepp, systemtänkande, experimenterande, och en förbättring av kommunikations- och samarbetsförmågan. Nedan ges förslag på förbättringar för att uppnå målen. (Howieson, 2003)

En revidering av läroplan och betygstruktur som innebär en ökad integrering av kurser, i syfte att skapa en mer realistisk kontext och därmed undvika fällan att se kurser som om de vore oberoende av varandra (Howieson, 2003). Flera andra auktoriteter inom området är också av åsikten att en revidering av läroplanen bör göras, men då främst i syfte att studenterna får mer utbildning i färdigheter som: kommunikation, affärsorienterade färdigheter och färdigheter i organisatoriskt beteende (Howieson, 2003; Novin; Pearson, 1994).

Ett förslag från Anderson (1983) går ut på att utbildningsansvariga utformar kurserna på högre nivå så att de bättre återknyter till vad som undervisats på grundkurserna, det vill säga det blir mer inslag av att innehåll repeteras. Han föreslår dessutom att det vid slutet av utbildningen borde anordnas en kurs där studenten skall skriva en uppsats om hur de tror arbetsuppgifterna under de tre första månaderna vid sin första arbetsplats kommer vara. Denna kurs tros vara av stort värde genom att förbereda studenterna för sin framtida karriär.

Som förslag på nya kurser rekommenderar Anderson (1983) att en kurs i beslutsfattande borde givas, eftersom en förståelse för detta ämne kräver att studenterna utvecklar goda analytiska och konceptuella kunskaper. Redovisningsstudenterna bör vidare lära sig hur man tillämpar ett selektivt urval av den stora mängd litteratur som finns tillgänglig inom området. Det är också viktigt att kunna presentera inhämtad forskningsfakta på ett lämpligt sätt, något som kommer att bidra till studenternas utveckling.

Andra förslag på förbättringar har presenterats av William (1994) och dessa går ut på att redovisningsstudenterna skall kunna identifiera och lösa ostrukturerade problem, ”learning by doing”, arbeta i grupp, och lära sig att använda teknologi effektivt, såsom att behärska sökning i databaser för forskningsfrågor. Studenternas lärande skall koncentreras till såväl

kunskaper som färdigheter. Det är även viktigt att etiska och professionella värderingar betonas. Det allra viktigaste är dock att utbildningen främjar en process av lärande, och inte bara utläring av svar. Studenter som lär sig att hitta svar själva kommer att vara väl förberedda för en livslång yrkeskarriär. (Howieson, 2003)

Gruppbaserad inläring måste utvecklas avsevärt, speciellt mellan olika ekonomiska områden. Fördelen med denna typ av inläring är att studenterna får bearbeta flera infallsvinklar och en möjlighet att relatera kursmaterialet till en bredare affärskontext. Detta kommer hjälpa studenterna att uppskatta affärsrelationerna mellan företagets olika grenar. Vidare är det viktigt för redovisningsstudenten att denne förstår sin roll som konsult och inskaffar nödvändiga färdigheter i IT och strategi. (Howieson, 2003)

I Marden et al. (1998) undersökning om attityd till ekonomutbildningen, ansåg en dryg tredjedel i både yrkesprofessionen och bland utbildarna, att case studier var en bra lösning för bättre utbildning. Det som främst motiverar användningen av case studier är att det stimulerar studenters intresse och länkar samma kursmaterial med yrkeslivet. Studenterna får då en bättre känsla av hur redovisningskoncepten skall tillämpas i osäkra verklighetsanpassade situationer. (Anderson, 1983; Howieson, 2003) Denna typ av studier bör utmana studenter till strategiskt tänkande inom en särskild affärskontext och inte bara teknisk användning av kunskaper. Därmed bör det ges mer utrymme åt intern redovisning än åt extern redovisning i redovisningskurserna. (Howieson, 2003)

Aktiviteterna i klassrummen bör utformas i en kontext av system. Det innebär att studenter inte enbart skall tekniskt använda IT-system på befallning, utan de skall kunna designa och använda dem för analys och beslutsfattande. Howieson, 2003; Albrecht och Sach, (2000) har uttryckt det som att studenter skall förstå hur teknologin har förändrats och kommer att förändras, när det gäller på vilket sätt vi tillhandahåller och använder information för att ta beslut. Nelson (1996) anser att redovisningsutbildningen måste ta till sig den senaste teknologin för att göra ämnet intressant och kostnadseffektivt. Revisionsbyråerna har kommit längre i denna teknologiutveckling och baserar sin interna undervisning i högre grad på interaktiv inläring och mindre på traditionell föreläsning i klassrum. Skolornas redovisningsansvariga måste komma till insikt om att det finns fler sätt att undervisa på än den traditionella föreläsningen framme vid tavlan. Nelson (1996)

Med de två nyss beskrivna förslagen i åtanke, är det förmodligen tid för universitetsprogrammets redovisnings- och finansinriktning att omvärdera vikten av arbetslivsbaserad inläring. Eraut (1990) är en av flera som iakttagit den vanliga separationen mellan träning i skolan och på jobbet som redovisare/revisorer och betonar hur viktigt det är att dessa integreras. Frågan är då hur studenter skall få träning i hur det går till i arbetslivet.

En svårighet är att det ofta finns flera hundra studenter inskrivna på kurserna och detta gör det besvärligt att administrera arbetslivsinspirerad träning. En framgångsrik förebild inom detta område har varit samarbetet mellan universitetet i Newcastle och Tyne, dåvarande PricewaterhouseCoopers (PwC) och Institute of Chartered Accountants in England and Wales (ICAEW). Samarbetet innebar att en väsentlig del av ekonomprogrammet var förlagt till PwC. Detta gav inte enbart studenterna möjlighet att upptäcka hur deras universitetsstudier formas genom praktisk erfarenhet men också möjlighet att identifiera vilka krav som ställs på en revisor vid arbetsplatsen. (Howieson, 2003)

- det finns större behov av interaktiv gruppträning under handledning än bara presentationer av individuella studenter;
- mycket större användning av internet som referensälla;
- studenterna får träna sina praktiska färdigheter i etik såsom att tydliggöra personliga och professionella värderingar, etiskt beslutsfattande, och sättande av etisk policy.

Enligt Mathews (2001), har tidigare erfarenheter visat att det är lättare sagt än gjort att genomföra dessa typer av pedagogiska förändringar (Howieson, 2003).

2.6 Studenternas attityder till ekonomutbildningen

I den av *Civilekonomerna* (2007) presenterade studie, som vände sig till svenska ekonomstudenter, påvisade att de överlag var positiva till de flesta aspekter kring sin utbildning. Det som främst förklarade denna positiva inställning var ekonomutbildningens status, djup och bredd av kunskaper med ett varierat och stort kursutbud. Studenterna kände sig yrkesförberedda och tyckte det var bra med den pågående internationaliseringen av lärosätena. Det som studenterna var mest missnöjda med var hur utbildningen anordnade kontakter med potentiella arbetsgivare. Studenternas förslag till förbättringar handlade om att förändra utbildningen genom att lägga in mer praktik, mer verklighetsanpassning av kurserna,

fler föreläsningar och fler pedagogiska lärare. En del respondenter i undersökningen hade också önskemål om högre antagningskrav. (Civilekonomernas studentenkät, 2007)

Det har också gjorts internationella studier om studenternas attityder till redovisningsutbildningarna. En presenteras av Haman och Donald (2008), vilken riktar sig till australiensiska redovisningsstudenter och deras attityd till utbildningen. Vid denna framkom att studenterna förväntade sig att redovisningsämnet skulle vara intressant men krävande. De trodde även att de skulle få nytta av kunskaperna i deras framtida karriärer. Studenter med inriktning redovisning, höll i mycket hög utsträckning med om att utbildningen skall betona problemlösning genom praktiska fall. En slutsats som författarna till artikeln drar, är att studenterna på detta sätt tror sig komma bättre förberedda till arbetslivet. Studenterna var också av åsikten att ämnet i hög grad skulle bygga på praktiska frågor i redovisning, det vill säga, studenterna föredrar ett praktiskt tillvägagångssätt för att ta itu med redovisningsfrågor och inte ett teoretiskt abstrakt angreppssätt. Som en naturlig följd av ovanstående, ansåg studenterna att undervisningen till stor del skulle bygga kring diskussioner och analyser av case. De trodde också att förvärvade kunskaper skulle hjälpa dem att förstå finansiella rapporter och hur dessa kunde användas vid beslutsfattande. Studenterna var nöjda med sättet undervisningen länkade samman teori med verklighetsanknutna fall och de uttryckte en stark önskan om att få fortsätta sin redovisningskarriär efter avslutad examen.

Studenterna i undersökningen trodde att de skulle ha nytta av förvärvade kunskaper och färdigheter, såväl i det dagliga livet som i den framtida karriären. Detta kan enligt Haman och Donald (2008), relateras till att studenterna ser studierna i företagsekonomi som ett sätt att förbättra sina framtida jobbmöjligheter. Studenternas mål var att skaffa sig ett jobb inom redovisningsområdet efter avslutad examen. I undersökningen framkom det att studenterna i hög grad var intresserade av att förvärva de kunskaper och färdigheter som krävs av redovisningsyrket. Däremot var de betydligt mindre säkra på om de skulle kunna få ett jobb där det krävdes redovisningsbakgrund. (Haman; Donald, 2008)

Resultatet av Haman och Donalds (2008) undersökning bland deltagande studenter gav vid handen att de uppskattar att innehåll och undervisning bygger på saker som betyder något, det vill säga som de har nytta av i arbetslivet i deras roll som framtida redovisare eller chefer. Det är därför viktigt att redovisningsakademiker inte bara lär ut rätt och uppdaterar kursmaterial, det måste också visa sig vara användbart för beslutsfattande i det ”verkliga” livet. Det är möjligt att åstadkomma detta genom användning av relevanta case studier, journalistiska

artiklar och annat material, såsom till exempel företags hemsidor. Det finns mängder av sätt att förbättra studenternas intresse av att engagera sig i vad som lärs ut, men syftet med undervisningen bör vara att få studenterna att engagera sig i lärandeprocessen genom att koppla samman teori med praktik. (Haman; Donald, 2008)

Enligt Bedell et al. (2007), sker utvecklingen på arbetsmarknaden snabbt och det är därför nödvändigt att handelshögskolorna inför mer avancerad teknologi i form av affärssystem som ett redskap i undervisningen. Författaren till artikeln menar också att tillväxten i hur affärssystem används i undervisningen har växt betydligt de senaste tre åren. En undersökning som gjorts vid två universitet i USA, vilka har infört affärssystem är studenterna positiva till användningen av programmen. Studenterna känner att det ger en hög faktor av inläring och återkopplingen var stor. (Bedell et al., 2007)

2.7 Hinder mot förslag till förbättringar av ekonomutbildningen

Det finns ett antal hinder som begränsar möjligheten till förbättringar enligt Howieson (2003). Ett av dem är *begränsade ekonomiska och fysiska resurser*. De flesta redovisningsinstitutioner på universiteten har otillräckligt med resurser för att kunna tillämpa mer innovationsdrivna undervisningssätt. Bland annat är förhållandet mellan studenter och personal för stort och antalet tillfällen för möten litet, därmed blir det svårt att skapa de mindre grupper av studenter som är nödvändigt för att stödja innovativa undervisningsmetoder. Flera lärosäten har enligt AAA (2000) missat i sin strategiska inriktning, även om några skolor har gjort framsteg på senare år, har förändringarna inte varit genomträngande nog och vissa förändringar har gjorts i fel riktning. Detta har resulterat i att det blir kvalitetsskillnader av redovisningsutbildningen mellan olika skolor. Utbildningens saknar strategi och ledarskap vilket har gjort att konkurrensen av utbildning ökar, vilket i sin tur resulterar i färre resurser för redovisningsprogrammen. (AAA, 2000)

Vad beträffar den nordiska resursfördelningen till universitetsstuderande så har en rapport sammanställts över detta av Arwidi och Sandell (2007). Den visar att resursfördelningen per capita till ekonomstudenter i Sverige är klart mindre tilltagen i jämförelse med ekonomstudenter i de övriga nordiska länderna. I Danmark är resurstilldelningen till det samhällsvetenskapliga utbildningsområdet 20-25 % högre än i Sverige. I Finland är den 15 % högre och i Norge är den drygt dubbelt så stor. Vid en nationell jämförelse mellan olika utbildningsområden konstateras det i rapporten att t.ex. tilldelningen till det tekniska

utbildningsområdet är ca 2.3 ggr större än till de samhällsvetenskapliga utbildningsområdena. Resurstilldelningen beslutas varje år av riksdagen och baseras enligt rapporten på en tilldelning av det sammanlagda antalet helårsstudenter och helårsprestationer. Detta antal maximeras sedan med ett takbelopp. Tilldelningen per capita är jämförbar, men inom lärosätet sker fördelningen olika, på grund av att lärosätena inte är bundna, utan själva styr hur de vill fördela medlen mellan institutionerna. Avräkningen bygger på den faktiska helårsprestationen och sker året efter ersättningsåret. Det kan således skilja i resurstilldelning mellan olika lärosäten med samma utbildning.

Det finns en allmän uppfattning att universiteten inte belönar undervisningskvalitet vid befordringar (Howieson, 2003). Speciellt för de väletablerade lärosätena har forskningskunskaper större prioritet. Nelson (1996) konstaterar att det skrivits en hel del om denna förskjutning från undervisning till forskning. Nelson ser risker med den ökade betoningen på forskning och tror det kan leda till att framförallt studenter kommer att drabbas av sämre undervisningskvalitet. För att minska undervisningsbördan använder sig skolorna i allt högre grad av doktorander och annan mindre erfaren personal för undervisning. Dessa lärare har ofta någon eller några av följande brister: problem med språket, många saknar erfarenheter från arbetslivet, de är också ofta dåligt förberedda eftersom det ställs stora krav på deras egna studier, de flesta är inte heller certifierade eller på annat sätt involverade i professionen. En följd av detta blir att lärarna lägger för lite tid på undervisning. Detta påverkar inte bara undervisningskvaliteten negativt, det riskerar dessutom stöta bort de smartaste och mest talangfulla studenterna från redovisning till att välja andra karriärer. Nelsons (1996) lösning på detta problem ligger i att förändra belöningsystemet så att det ska löna sig att investera tid på undervisning annars är det i princip omöjligt att förvänta sig några förbättringar av kursinnehåll och pedagogik.

Det finns en avsaknad av medvetenhet hos redovisningsakademiker och administratörer om vilka förändringar som pågår inom yrkesprofessionen. Lärare i redovisning skulle behöva utbildas så att de kan tillämpa innovativa undervisningsmetoder och innehåll. (Howieson, 2003)

Vad som oroar Nelson (1996) är redovisningsutbildningarnas minskade betoning på tjänster, speciellt tjänster genererade av professionen. Studenterna uppmuntras inte till att bli serviceminded och har svårt att uppskatta affärskänsla, eftersom de lever i en värld som i hög grad är separerad från den yrkesvärld de ska inträda i så småningom. Då studenter inte i tidigt

skede av sin akademiska karriär uppmuntras till att bli serviceminded har de lite intresse av att utveckla denna aspekt senare under sitt yrkesverksamma liv. Nelson (1996) rekommenderar ett belöningsystem som uppmuntrar till servicekänsla genom hela den akademiska karriären.

2.8 Ekonomutbildningens betydelse för samhället

I en rapport framtagen av Civilekonomerna (2007) och författad av Wetter och Wennberg vid Handelshögskolan i Stockholm, ges bland annat en översikt om kopplingen mellan utbildningsbakgrund och akademiskt entreprenörskap. En av målsättningen med rapporten var att utvärdera den samhällsekonomiska nyttan för olika utbildningsgrupper. För att åstadkomma detta uppmättes den entreprenöriella avkastningen, dvs. antalet nya företag, antalet nya arbetstillfällen, löneutbetalningar och skatteintäkter som skapas av varje utbildningsgrupp i relation till samhällets kostnad för respektive utbildning. Undersökningen riktades mot ca 225 000 svenska företag under perioden 1990-2002. Följande yrkeskategorier var föremål för undersökningen: civilekonomer, civilingenjörer, läkare/tandläkare och jurister. Civilekonomerna (2007)

Resultatet från studien visar att det är från civilekonomutbildningen som det skapas klart flest jobb per satsad krona, 50 % fler jobb än vad civilingenjörsutbildningen ger, 77 % fler än juristutbildningen ger, och 160 % fler jobb än samma satsade krona på medicinutbildningen. Vad gäller skillnader i löne- och momsutbetalningarna så uppvisar de ett liknande mönster som företagens jobbskapande. Civilekonomerna (2007)

Rapportens resultat är viktiga då myndigheter har begränsade resurser att avsätta till entreprenörskap, samtidigt är dess kostnader höga för att utbilda akademiker. I studien har nyckeltal tagits fram för olika utbildningsgrupper i syfte att avgöra var det är lämpligt, ur ett samhällsekonomiskt perspektiv, att sätta in resurser för att utveckla entreprenörskapet. Civilekonomerna (2007)

Etablering av nya företag är viktiga för skapandet av ekonomisk utveckling och tillväxt. Nya arbetstillfällen står högt på agendan hos politiker och tjänstemän. Ett exempel på när resultatet från denna rapport kan komma till användning är svenska myndigheters stora satsningar för att bli konkurrenskraftiga på teknikområden, såsom bioteknik. Med tanke på läkarnas höga utbildningskostnader och långa utbildningstid, kommer den samhällsekonomiska avkastningen att bli lägre och konkurrenskraften mot andra länder att minska, om denna yrkesgrupp ägnar sig åt att starta och driva företag inom denna bransch jämfört med andra

yrkesgrupper med högre entreprenöriell avkastning. Myndigheters tilldelning bör därför i högre grad riktas till de senare grupperna, sett ur ett samhällsekonomiskt perspektiv. Civilekonomerna (2007)

2.9 Den nya Civilekonomexamen

Genom beslut av högskoleverket fick endast sex lärosäten av totalt 23 sökande utfärda den nya civilekonomexamen, när den infördes juli 2007, Bologna-systemet. Förra årets avslag för Örebro universitet har i år blivit godkänd och till våren 2009 planeras den nya Civilekonomexamen att starta i Örebro enligt högskoleverket. (Högskoleverket)

Problem de olika lärosätena stöter på vid avslag av examensprövningen är att lärosätena har bristande resurser inom bredd och djup, såsom ej disputerad lärarkompetens eller avsaknad av lärarkapacitet. Den nya utbildningen är på avancerad nivå och utformningen av examen tages av respektive lärosäte. (Civilekonomerna)

Ansökan som Lunds universitet ställde till högskoleverket, var ett av de sex lärosätena som beviljades den nya 4 åriga Civilekonomexamen på avancerad nivå. (Högskoleverket)
Ekonomihögskolans läroplan för de studenter som inriktar sig på att uppfylla revisorskompetensen, erbjuds ett anpassat schema att följa, där följande kurser ingår (Ekonomihögskolan):

Termin 1: Läses Företagsekonomi 30 HP inklusive affärskommunikation 4 HP

Termin 2: Nationalekonomi 30 HP

Termin 3: Statistik 15 HP, Handelsrätt 15 HP

Termin 4: Projektledning 7,5 HP, Affärsutveckling, 7,5 HP, Företagsekonomi 15 HP

Termin 5: Företagsekonomi i Redovisning 15 HP, Ekonomisk historia 7,5 HP,
Affärskommunikation 7,5 HP. Möjlighet till utlandsstudier.

Termin 6: Beskattningsrätt 15 HP, Företagsekonomi inklusive affärssystem 15 HP

Termin 7: Kurser på avancerad nivå där studenten läser den valda inriktningen 30 HP

Termin 8: Examensarbete 30 HP

I den nya civilekonomexamen från Lunds universitet har det införts affärskommunikation under både termin 1, då 4 HP läses och under termin 5 då 7,5 HP affärskommunikation läses.

Med den nya civilekonomutbildningen i Lund har det skett ett närmare samarbete mellan Ekonomihögskolan och näringslivet. Det är stiftelsen Partnerskapet som är ansvarig för detta nätverk. Ett medlemskap i Partnerskapet ger möjlighet att bygga nätverk med näringslivet, men även andra möjligheter som att synas utåt. Företaget blir väl exponerat i en av

Ekonomihögskolans byggnader, inbjudna till seminarier, erbjudna en möjlighet att rekrytera framtida arbetspartners, och tillgång till en stor kunskapsbank av över 5000 uppsatser. Som medlem bidrar även företagen till att Ekonomihögskolan utvecklas och säkrar studenternas framtid. (Stiftelsen Partnerskapet)

2.10 Ekonomutbildningen i framtiden

Framtida fokus kommer enligt Howieson (2003), till stor del att riktas mot att utveckla redovisningsprofessionen. För detta krävs professionell träning och här har institutionerna en möjlighet att positionera sig men kommer att få konkurrens av arbetsgivare och professionella föreningar. Albrecht och Sach (2000) signaler både hot och möjligheter för redovisningsutbildningens framtid:

“Corporate and public accounting firms are working hard to transform themselves into finance professionals and professional services firms. It is now accounting education’s turn to transform itself. Failure to do so could be fatal. Seizing the moment to make needed changes could increase our relevance and open new opportunities for accounting education”. (Albrecht, W.S., Sack, R.J., (2000). *Accounting education: charting the course through a perilous future*; Howieson, 2003)

2.11 Kapitelsammanfattning

Inledningsvis gavs en bakgrund till redovisningens roll i samhället utifrån en modell skapad av Streeck och Schmitter (1985). Denna modell vidareutvecklades av Puxty och Willmott (1987), vilken gav en förklaring till hur redovisning har tagit en reglerande funktion i dess interaktion mellan samhället, marknaden och staten. Därefter beskrevs den nationella redovisningsutvecklingen med hjälp av Jönssons (1991) ramverk. Ur denna framkom bland annat att det skett en viss förskjutning i redovisningsreglering från stat till marknad samt att föreningar via debatt kan skapa social ordning i samhället.

För att få en bakgrund till ekonomutbildningen, gavs det av AECC (1990) det fastställda syftet med redovisningsutbildningarna, som bland annat fastslog att studenter inte skall kunna allt vid inträdet till arbetsmarknaden utan ekonomutbildning skall förbereda studenterna för ett livslångt lärande. IFAC (1996) riklinjer i IEG 9 tog upp målet för redovisningsutbildningen och vilka kunskaper, färdigheter och professionella värderingar som var nödvändiga för uppnå detta mål.

För att komma närmare syftet med studien beskrevs revisionsbyråernas, lärosätenas, samt studenternas attityd till ekonomutbildningen. Revisionsbyråerna och yrkesverksamma

redovisar var skeptiska till redovisningsstudenternas praktiska kunskaper och en del färdigheter, såsom skriftlig kommunikationsförmåga. Redovisnings- och revisionsakademiker var i viss mån ense om detta men tog också upp lite mer av behovet av alternativa utlärningsformer. Studenterna var överlag nöjda men ansåg bland annat att problemlösning genom verklighetsanknutna fall borde betonas mer i ekonomutbildningen.

Därefter behandlades de hinder mot de förslag till förbättringar som tagits upp av respektive målgrupp för undersökningen. Begränsade fysiska och ekonomiska resurser var några av de viktigare hinder som togs upp. Efter denna sammanställning beskrevs ekonomutbildningens betydelse för samhället där det visade att ekonomutbildningen skapar klart fler jobb än övriga utbildningsområden. Den nya Civilekonomexamen beskrevs för att kunna se om den anpassats efter de önskemål som framkom tidigare i kapitlet. Slutligen gavs en inblick i vilka hot och möjligheter ekonomutbildningen står inför i framtiden.

Mot bakgrund av vad som tagits upp i kapitlet kan det konstateras att redovisning är ett komplext område och att attityder till ekonomutbildningen är ett relativt outforskat område. Det kan därmed liknas vid ett fenomen som med fördel beskrivs utifrån Glaser & Strauss "grounded theory". Denna "teori" kommer närmare att redogöras i metodkapitlet.

3. METOD

3

Avsnittet metod förklarar uppsatsens utgångspunkt i de olika metoderna samt hur skribenterna gått tillväga för att finna information om attityderna till ekonomutbildningen. Avslutningsvis förs en kritisk diskussion kring valet av källor.

3.1 Forskningsansats

Uppsatsens förutsättning är att undersöka revisionsbyråernas, lärosätets och studenternas attityd till ekonomutbildningen i Lund, med avseende på kvalitet och innehåll. Det har pågått en debatt de senaste 30 åren huruvida det avsätts tillräckligt med medel till ekonomutbildningarna för att utbilda internationellt konkurrenskraftiga ekonomer från de svenska universiteten och högskolorna. Debatten pågår kontinuerligt i bland annat tidskriften Balans, vilket gör att ämnet fortfarande är högaktuellt. Uppsatsen kommer att utgå ifrån Glaser och Strauss (1967) ”grounded theory” som bygger på den induktiva ansatsen.

3.2 Induktiv metod

Ett induktivt tillvägagångssätt kan användas när man arbetar inom nya områden som ej är särskilt utforskade. Detta förfarande innebär att problemställningen inte utgår ifrån precisa uppfattningar om ett fenomen uttryckt i en teori, utan mer eller mindre enstaka och tillfälliga observationer. (Halvorsen, 1992) Teorin ska sedan förklara fenomenet enligt Lundahl & Skärvad (1999). Att gå ifrån empiri till teori förklaras bäst av Glaser och Strauss (1967) med vad de kallar ”grounded theory”, vilket innebär att teorier bildas med utgångspunkt i det som observeras i verkligheten. Den grundade teorin arbetar utifrån den kvalitativa metoden enligt Strauss och Corbin (1990) och teorin förklaras enligt följande definition:

”A grounded theory is one that is inductively derived from the study of the phenomenon it represents. That is, it is discovered, developed, and provisionally verified through systematic data collection and analysis of data pertaining to that phenomenon. Therefore, data collection, analysis, and theory stand in reciprocal relationship with each other. One does not begin with a theory, the prove it. Rather, one begins with an area of study and what is relevant to that area is allowed to emerge” (Strauss; Corbin, 1990, s. 23)

Den kritik som förts mot den induktiva strategin är enligt Jacobsen (2002), att det skulle vara en omöjlighet för en person att kunna gå ut i verkligheten med ett helt öppet sinne. Människor har inte kapacitet att samla in all relevant information, dessutom skulle undersökningen styras av människornas egna förutfattade meningar. Dessa fördomar kommer sedan att avgöra vilken data som samlas in.

3.3 Grounded theory

Den grundade teorin som ovan kort beskrivits syftar enligt Halvorsen (1992) till de olika kvaliteterna hos ett fenomen som ska kartläggas. Författarna Strauss och Corbin (1998) beskriver teorin närmare med att den innehåller två grundpelare där den första är inriktad på utveckling av en teori baserad på empiri och den andra pelaren bygger på en iterativ process. Den iterativa processen innebär att författarna kan gå fram och tillbaka i processen för att fylla de kunskapsluckor som uppstår under arbetets gång. Det resultat som sedan utvinns utav den grundade teorin ses som produkter i form av begrepp och kategorier. Denna metod kommer att utvecklas närmare i femte kapitlet.

Det har under teorins framväxt uppstått en del kritik mot denna metod. En del av kritiken berör dess praktiska svårigheter genom att det tar lång tid att bearbeta de inspelade intervjuerna. Efterföljande avsnitt i uppsatsen kan då riskera att få begränsad bearbetning på grund av tidsbrist. En annan del av kritiken som framförts är att det uppstår ett problem då empirin delas upp i sina beståndsdelar och koder. Skribenterna kan då hamna i en situation där de får svårigheter att förstå helheten i sammanhanget. Metoden är lämplig när det saknas teoribildning. Det finns en mängd fenomen utifrån ett samhällsvetenskapligt perspektiv som saknar begreppsbyggning utifrån ett induktivt och empiriskt förhållningssätt. Spännvidden kan vara allt ifrån specifika sociala relationer till övergripande samhälleliga fenomen. Den grundade teorin är även tillämplig när nyanser behöver fångas upp, vilket är den kvalitativa ansatsens främsta motiv, att använda all komplexitet och tolka människors samspel. Metoden söker inte generella samband, utan syftar till att bättre fånga upp nyanser och variationsrikedomar i data. (Gustavsson, 2004)

Den grundade teorins utgångspunkt är att den är utpräglat kvalitativ med en empirinär nyans. Dess avsikt är att upptäcka fenomen som förekommer i sociala sammanhang. Denna metod är således tillämplig i följande situation: *Fenomen som får konsekvenser*. Den grundade teorin är bland annat en produkt som försöker belysa fenomen vilka behöver lyftas fram i ljuset så att

nya perspektiv kan föras fram. Lyckas forskarna väl med detta kan det få konsekvenser för aktörerna inom området. (Gustavsson, 2004)

Ett problem med ekonomutbildningen är att det finns för lite resurser, vilket gör det svårt att göra förbättringar i den utsträckning som önskas. Genom att diskutera detta ämne kan det leda till en debatt som gör problemen kända och en utveckling av förslag på möjliga åtgärder.

3.4 Kvalitativ metod

Användning och insamling av information kan både ske genom numeriska metoder och verbala metoder. Den kvantitativa metoden används till numerisk insamling av data medan den kvalitativa metoden används till formuleringar som är verbala, talade eller skrivna. (Backman, 1998) I denna uppsats utgår skribenterna ifrån den kvalitativa metoden. Enligt Patel och Davidsson (1991), är syftet med denna kvalitativa undersökningsmetod att gå in på djupet i kunskapen, jämfört med den kvantitativa metoden som ofta erhåller mer fragmenterad kunskap via undersökningar. Ambitionen är att försöka förstå kunskaper och analysera helheter. Enligt Andersen (1998), är kvalitativa undersökningar ofta utsatta för fördomar då det vid det personliga momentet av insamling och bearbetning av data bygger på tolkningar som forskaren gör. Forskaren bör därför vara kritisk om det tillvägagångssätt som används vid insamlingen av material.

Vilken metod som är bäst att använda avgörs pragmatiskt då den belyser skilda frågor och problemställningar. Den här uppsatsen lämpar sig bäst utifrån den kvalitativa metoden då vår uppgift är att förmedla meningar genom ett öppet samtal knutet till ett tema. (Jacobsen, 2002) När intervjuerna är genomförda ska skribenterna sedan metodiskt genomföra en bearbetning av intervjumaterialet och kvalitativt bearbeta andras texter och artiklar för att få en djupare förståelse för det problemkomplex som studeras (Holme; Solvang, 1997).

3.5 Fenomenologi

Fenomenologin syftar till att skapa en förståelse till hur olika individer skaffar sig en betydelse i sin omvärld genom att lägga sina förutfattade meningar åt sidan (Bryman; Bell, 2005). Enligt den tyska filosofen Alfred Schütz (1899-1959), så skall samhällsforskaren skaffa sig kunskap om människans vardagskunskap genom att tolka handlingarna utifrån människans perspektiv.

Termen fenomenologi är ett filosofiskt angreppssätt för analys av de fenomen som fyller människans beteende. Begreppet introducerades av tysken Johann Heinrich Lambert 1764, som såg fenomenologi som en illusionslära. (Arbnor; Bjerke, 1994) Utgångspunkten för fenomenologin är den subjektiva upplevelsen, vilket innebär att man bortser från om den har en objektiv motsvarighet. Det är fenomenvärlden som står i fokus och den reella världen skalas av. Enligt Alvesson och Sköldberg (1994), kallas det som förklarats ovan för "den fenomenologiska reduktionen". Reduktionen innebär att vi abstraherar reellt existerande objekt istället för att begränsa oss till idévärlden.

Det som har orsakat debatten om fenomenologin är om teorin är empirisk eller inte. Den är empirisk på sätt att den ger upphov till en kontinuerlig och förutsättningslös granskning av erfarenheter. Vad som talar emot den empiriska inriktningen är att den enbart söker förklaringar i våra sinnen. I ett annat avseende är den inte heller empirisk, då den söker generalisera observerbara samband. Det är inte heller möjligt att avgöra via observationer om ett fenomenologiskt påstående är korrekt eller inte. (Arbnor; Bjerke, 1994)

3.6 Datainsamling

De insamlade källorna sorteras efter primär- och sekundärdata. Primärdata är den nya data som samlas in, medan den sekundära data utgörs av användning av redan framforskad information. I uppsatsen har insamlingen av data skett både genom primär- och sekundärdata.

3.6.1 Primärdata

Primärdata är den tunga informationen som är lämplig att användas som empiri i uppsatser. När skribenter använder sig av primärdata är syftet att samla in ny data, vilket medför att man direkt går till de personer eller grupper av personer, primära informationskällor, som kan uppge den nödvändiga informationen. (Jacobsen, 2002)

Patel och Davidsson (1991) förklarar primärkällan med att det är närheten till informationslämnaren som är avgörande: ögonvittnesskildringar och förstahandsrapporteringar. En fördel med att använda sig av primärdata är enligt Jacobsen (2002), att forskaren har en god kontroll över förhållanden som skulle kunna påverka datas tillförlitlighet. Det innebär att forskaren i varje enskilt fall kan reflektera över hur situationen kan ha påverkat resultatet. I den här uppsatsen representeras primärdata av de intervjuer som genomförts med respondenterna genom besöksintervju, telefonintervju och frågeformulär.

3.6.2 Sekundärdata

Sekundärdata är den litteratur som används för att bearbeta primärdata enligt Rienecker och Jørgensen (2004). Fördelen med att använda sig av sekundärdata är att det spar tid i form av att uppsatsskrivaren lättare får tillgång till kvalitativ data jämfört med att bedriva studien själv (Bryman; Bell, 2005). Det viktiga med att använda sig av sekundärlitteratur är att den är relevant för den egna forskningen (Rienecker; Jørgensen, 2004). Nackdelen med sekundärdata är att den samlas in av andra skribenter och varit ändamål för annan problemställning (Jacobsen, 2002).

Sekundärlitteraturen har samlats in genom olika internationella artiklarna i Ekonomihögskolans databaser, LOVISA, ELIN samt Internet. De debatterande artiklarna har främst varit från tidskriften Balans och från Civilekonomernas riksförbunds hemsida.

3.6.3 Urval

Intervjuerna kommer att utgå ifrån tre kategorier av respondenter, vilka kommer att vara revisionsbyråer, lärosätet och studenter. Den första kategorin revisionsbyråerna, har vi intervjuat personer från sex revisionsbyråer, varav fem i Malmö och en i Lund. De intervjuade byråerna anser vi ha en sådan dignitet och tillförlitlighet, att de kan representera den samlade yrkesprofessionen i sin helhet. Den andra kategorin av respondenter är lärosätet i Lund och den tredje kategorin är studenter som läser vid Ekonomihögskolan, Lunds universitet. Studenterna har valts utifrån deras inriktning i ekonomutbildningen. Lärosätet kommer att intervjuas för att sedan jämföras med revisionsbyråernas och studenternas svar.

3.7 Arbetsprocessen

3.7.1 Intervjuer

Empirisk data har insamlats genom semistrukturerade personintervjuer med revisorer på revisionsbyråerna oberoende av arbetslivserfarenhet. Den andra kategorin som varit föremål för våra intervjuer är ansvariga för läroplanen vid Ekonomihögskolan, Lunds universitet samt nyckelpersoner med koppling till ekonomutbildning. Den tredje kategorin intervjuer personer har varit studenter från Lund, där vårt krav på respondenterna har varit att de valt inriktning mot redovisning som lägst på kandidatnivå. Intervjuerna med revisionsbyråerna genomfördes på respektive byrås kontor. Vid förfrågan om intervju med studenterna visades ett svagt

intresse för att delge efterfrågad information. För att öka svarsfrekvensen fick därför studenterna möjlighet att lämna svar genom ett e-post baserat frågeformulär.

Fördelen med semistrukturerade intervjuer är att ordningen på intervjufrågorna inte är definitiva utan kan ta en mera diskuterande form, då frågorna är allmänt formulerade (Bryman; Bell, 2005).

För att säkerställa validiteten i informationen vid intervjuerna används enligt Artsberg (2005), en diktafon. En klar fördel med att använda diktafon är att anteckningarna kan inskränkas och en mer naturlig dialog mellan parterna kan föras. Efter intervjun är det också lätt att avlyssna detaljer i intervjun. En nackdel som följer är att de som utför intervjuerna slappnar av under intervjun, förlitar sig på diktafonen och utesluter att anteckna. Det blir då besvärligt för skribenterna i efterhand att söka information i det inspelade materialet. En annan nackdel kan vara att respondenten inte vill vara lika frispråkig i intervjun om dialogen spelas in. (Jacobsen, 2002)

Respondenterna tog vi kontakt med genom telefon och e-post samt genom personliga möten. När kontakt med respondenterna hade genomförts, gjordes en förfrågan om det gick bra att använda diktafon vid intervjun, för att utesluta eventuella komplikationer som kunde uppstå. En diskussion har förts mellan skribenterna ifall en diktafon kan påverka resultatet av intervjun i form av att respondenterna är återhållsamma i informationen. Denna nackdel ansågs inte överväga den fördel som en diktafon ger i form av högre tillförlitlighet.

3.7.1.1 Besöksintervjuer

Totalt har tolv besöksintervjuer genomförts varav fem stycken med revisionsbyråer, fyra studenter, två ansvariga för läroplanen samt en ansvarig för Stiftelsen Partnerskapet vid Lunds universitet.

Enligt Eriksson och Wiedersheim-Paul (2001), är besöksintervjuer bra då förtroende kan skapas mellan den som utför intervjun och respondenten. Denna metod lämpar sig för komplicerade frågor, med fördel om respondenten fått intervjuguiden innan intervjun. Besöksintervjuer innebär också nackdelar, en av dessa är att anonymitet uteblir. Detta kan medföra att känsliga frågor som kan vara av vikt för resultatet faller bort på grund av att den som intervjuar och respondenten blir påverkade av varandra (Eriksson; Wiedersheim-Paul, 2001). En annan nackdel med besöksintervjuer är att respondenten är upptagen med andra

arbetsuppgifter och avsatt begränsad tid till intervjun. Det är då rimligt att en intervju inte tar längre tid än mellan en till en och en halv timme. (Jacobsen, 2002)

3.7.1.2 Telefonintervjuer

Totalt har fyra telefonintervjuer genomförts varav två var med revisionsbyråer. En intervju var med en nyckelperson med särskild kompetens inom området, den andre var med en av lärosätets representanter. Det positiva med telefonintervjuer är kostnadsmässig fördelaktighet och att det spar tid då resvägen till respondenten kan vara lång. Denna fördel får dock vägas mot att kvalitén i intervjuerna kan bli lidande på så sätt att den som utför intervjun kan gå miste om respondentens ansiktsuttryck. Dessutom går det inte att se om respondenten ser besvärad ut när vissa frågor ska besvaras. Det kan också vara en fördel att intervjun är anonym till den grad att respondenten inte ser den som utför intervjun. Detta medför minskad intervjuareffekt då den som utför intervjun inte är fysiskt närvarande. (Jacobsen, 2002) Kroppsspråk, etnisk bakgrund eller kön kan påverka respondenten vid en personlig intervju, vilket uteblir vid telefonintervju. (Bryman; Bell, 2005)

3.7.1.3 Frågeformulär

Totalt har sex intervjuer utförts med frågeformulär, varav fem av dessa utskickades till studenternas e-post och en av intervjuerna har gjorts med en revisionsbyrå. Fördelar med frågeformulär är enligt Eriksson och Wiedersheim-Paul (2001), att det är användbart när långa svarsalternativ används i frågeformuläret. En nackdel kan vara att det tar tid att samla in materialet och svarsfrekvensen blir ofta låg. Svarssituationen är dessutom okontrollerad. Skribenterna kan därmed inte med säkerhet veta att det verkligen är rätt respondent som har svarat på det utskickade frågeformuläret. En annan nackdel som Eriksson och Wiedersheim-Paul (2001) tar upp är att det är svårt att följa upp frågorna. Respondenterna kan även efter avlämnandet av svar vara svåra att få kontakt med igen. Enligt Halvorsen (1992), finns det en del att tänka på vid utformandet av frågeformulär. Ett råd är att inte ställa ledande frågor, då man inte ska lägga svaren i munnen på respondenten. Vid utformandet av formuläret ska helst en enkel satsbyggnad användas med inte mer än tjugo ord i samma fråga.

3.8 Källkritik

Det material i form av källor som samlats in är inte alltid relevant och man bör förhålla sig kritisk till källorna (Rienecker; Jørgensen, 2002). Syftet med källkritik är enligt Eriksson och Wiedersheim-Paul (2001), att undersöka om källan mäter det som avser att mätas (validitet)

och dess tillförlitlighet för undersökningens frågeställning (reliabilitet). Hur materialet sedan bearbetas av författarna är beroende på utredningens upplägg och på vilket sätt den kommuniceras till läsarna. Ett kriterium för att vara källkritisk är enligt Eriksson och Wiedersheim-Paul (2001), *tendenskritiken*. Denna form av kriterium används för att besvara frågor som: vilka egenintressen uppgiftslämnarna har i den här frågan? Utgångspunkten man ska ta i beskrivande texter vid källkritik är enligt Rienecker och Jørgensen (2002), författarens trovärdighet och källans objektivitet. I denna undersökning är då frågan vilka egenintressen uppsatsens respondenter har till resursbristen till ekonomutbildningarna. Det är också diskutabelt om undersökningen påverkas av att respondenterna inte är oberoende av den information som har lämnats till skribenterna och hur trovärdigheten sedan blir när skribenterna använder sig av materialet.

3.8.1 Validitet

I forskningssammanhang innebär validiteten att mäta om de framforskade resultaten har något sammanhang och om de mäter just det som avser att mätas (Bryman; Bell, 2005). Likaså om detta klargjorts i frågeställningen (Holme; Solvang, 1997). Validitetsproblem uppstår på grund av att forskaren befinner sig på två plan (Halvorsen, 1992). Det första är att forskaren befinner sig på teoriplanet där personen ska utarbeta en problemformulering och därav tolka resultaten av den empiriska undersökningen. Det andra planet är empiriplanet, där forskaren ska behandla den insamlade data. Halvorsen (1992) menar att det ska råda samstämmighet mellan de två planen.

3.8.2 Reliabilitet

Reliabiliteten mäter enligt Bell (1995), tillförlitligheten i undersökningen. Utgångspunkten är i vilken utsträckning ett tillvägagångssätt kan ge samma resultat vid olika tillfällen under lika omständigheter. Metoden utgår då ifrån hur mätningarna utförts och hur noggranna vi varit vid bearbetningen av informationen. (Holme; Solvang, 1997) Reliabilitet innebär enligt Lundahl och Skärvad (1999), en frånvaro av slumpmässiga mätfel. Detta medför att en undersökning med god reliabilitet inte påverkas av vem som utför mätningen eller omständigheter kring själva undersökningen. När en undersökning erhåller god reliabilitet påverkas den inte heller av tillfälliga händelser.

3.9 Alternativt val av metod

Bortsett från den Grundade teori metoden är en annan väl använd metod enligt Bryman och Bell, (2005) den analytiska induktionen. Vid användande av den analytiska induktion metoden, eftersträvar användaren att fortskrida sin analys av data tills dess att det inte längre hittas fall som inte stämmer. Det vill säga är avvikande eller negativ till den hypotetiska förklaringen. Allmänna tillvägagångssätt som den Grundade teori modellen och analytisk induktion är iterativa till sin natur. Det innebär att insamlingen och därpå analysen av data sker samspelt med varandra. Samspelet betar sig på det sätt att analysen startar när insamlingen till viss del har samlats in och därmed påverkas de följande stegen i datainsamlingsprocessen.

Den analytiska induktionen är mycket omfattande och inte särskilt populär bland forskare enligt Bryman och Bell (2005), eftersom det enligt denna metod räcker med endast ett avvikande fall som inte stämmer överens med hypotesen, för att insamlingen av data ska fortsätta. Andra problem med den analytiska modellen är de förklaringar till att händelser ska kunna visa sig.

De slutgiltiga förklaringar som man med hjälp av analytisk induktion kommer fram till kan för det första specificera de *tillräckliga* men sällan de *nödvändiga* betingelserna för att en företeelse ska uppträda. Den omnämnda metoden innebär att man exempelvis kan få vetskap om varför företag i ett visst tillstånd blir ekologiskt medvetna. Metoden kan däremot inte ge vetskap om varför just dessa företag tog till sig det ekologiska argument, medan andra företag i samma tillstånd ej gjorde det. (Bell, 1995)

3.10 Sammanfattning

För att kunna genomföra en tillförlitlig studie av vårt syfte, har vi valt att utgå från den induktiva ansatsen med en kvalitativ metod. Detta har i sin tur lett oss till den grundade teorin, vilken har sitt ursprung i att teorier bildas med utgångspunkten i det som observeras i verkligheten. Primärdata har insamlats genom besöksintervjuer, telefonintervjuer samt frågeformulär med respondenterna. Materialet skribenterna har erhållit utav intervjuerna har sedan bearbetats med hjälp av sekundära data, i form av vetenskapliga artiklar och den debatt som har förts under de senaste 30 åren i artiklar och tidskrifter.

Nästa kapitel som är debattavsnitt kommer gå djupare in på de bakomliggande faktorerna av ekonomutbildningens brister och förtjänster samt förklara utgångspunkten till den långa debatten.

4. OFFENTLIG DEBATT

4

I den offentliga debatten redogörs för den diskussion som har pågått de senaste 30 åren om ekonomutbildningen. Vi ämnar i denna uppsats att använda oss utav den offentliga debatten och litteraturgenomgången när vi i resultatredovisningen ska analysera den insamlade empirin.

4.1 Disposition till offentlig debatt

Ekonomutbildningens resurser och kvalitet – I det här avsnittet förs en debatt som pågått sedan slutet av 70- talet om att något måste göras mot de allt knappare resurserna i ekonomutbildningen. För att kunna upprätthålla en acceptabel kvalitet på utbildningen måste ökade resurser tilldelas.

Kritik mot utbildningen – Den kritik som förts är att studenterna inte har tillräckliga baskunskaper i redovisning när de utexamineras. Vidare i avsnittet förklaras att bristen på resurser medför högre frekvens av självstudier. Frågan är om studiematerialet är tillräckligt pedagogiskt utformat för självstudier. Avsnittet förklarar också att praktik är nödvändigt för dem som ska inrikta sig mot redovisning som yrke.

Ekonomutbildningen – Utformningen förändras fortlöpande, men på grund av resursbristen är det svårt att skapa den kvalitet på utbildningen som är önskvärd. Även rekrytering av lärare och forskarstuderande är problematiskt och en följd är att merparten av undervisningen sker på doktorandnivå. Det innebär att det är svårt för forskningen att försvara sin ställning.

Praktik – Avsnittet tar upp Mittuniversitetet som ett lyckosamt projekt där praktik har vävts in i utbildningen. Samtliga berörda parter ser positivt på praktikens fördelar och universitetet planerar att förlägga mer praktik i utbildningen.

Studenternas attityd till praktik – Attityden var positiv och studenterna tyckte att det var intressant och lärorikt med att få möjlighet till insyn i vilka arbetsuppgifter de anställda på en revisionsbyrå har.

Revisionsbyråernas attityd till ekonomutbildningen – Studenternas baskunskaper inom redovisning anses goda vid nyrekrytering, men kunskaperna behöver dock utvecklas vidare under arbetets gång. Andra viktiga färdigheter i branschen är den sociala kompetensen och det anser revisionsbyråerna ligga på studenterna eget ansvar att lära sig.

Sammanfattande avsnitt av debatten – Det sker en ständig utveckling av ekonomutbildningen för att upprätthålla och förbättra dess kvalitet, men förbättringen är problematisk då resurserna är knappa.

Figur 4: Disposition till av den offentliga debatten ger en förklaring till avsnittet.

4.2 Ekonomutbildningens resurser och kvalitet

Ekonomutbildningen har varit ett omdebatterat ämne i Sverige sedan 1978. Professor Sten Jönsson, från Göteborgs universitet, sade i en artikel att något måste göras för att bevara en rimlig kvalitet på ekonomutbildningen. Han menade att nedskärningen av undervisningsvolymen inom den externa redovisningen medfört att viktiga baskunskaper gått förlorade och utbildningskvaliteten försämrats. (Balans, nr. 6, 1978) Ekonomilinjens problem är resursbrist med avseende på personal och pengar och inte på bristande efterfrågan eller dålig anpassning till arbetslivet. Hänsyn måste tas till de utbildningsresurser som ställs till förfogande samt till ekonomernas arbetsmarknad och göra avvägningar. (Balans, nr. 9, 1978) Han påstod vidare att det är arbetsgivarna och de professionella organisationerna som skall ta ansvar och hjälpa till med att återföra utbildningen till en resursstandard som kan jämföras med den förr i tiden (Balans, nr 6 1978), samtidigt som det borde vara i allmänhetens intresse att engagera sig i hur resurserna skall fördelas inom högskolan. (Balans, nr. 9, 1978)

Liksom Jönsson, håller riksdagsmannen Jan Bergqvist med om att reduktion i undervisningstimmar medför en kvalitetsförsämring av utbildningen, då företagsekonomi är

ett övnings- och färdighetsämne. Bergqvist menar att orsaken till de försämrade förhållandena har att göra med det kärva budgetläget. När statens ekonomi är dålig, yttrar det sig i högskolans system för planering och resursfördelning. Så länge budgetutrymmet är begränsat, kommer det att medverka till att sänka utbildningens kvalitet. Man måste göra avvägningar mot varandra mellan resurser per studerande och antal studerande inom olika utbildningar mot varandra, för att göra en bra fördelning av resurserna. Bergqvist förslag till förbättring är att använda ett system inom högskolan för planering och resursfördelning som centralt, lokalt och regionalt gör avvägningar på lika villkor. (Balans, nr. 8, 1978)

Men det är inte alla som håller till fullo med Jönssons påståenden. Jan-Erik Wikström, utbildningsminister och Hans Löwbeer, Universitetskansler (Balans, nr. 9, 1978), tycker att Jönsson överdriver problemen en aning. Wikström menar att det är omöjligt att avgöra om alla förändringarna i utbildningen har varit till det sämre. Både Wikström och Löwbeer anser att utbildningen inte har blivit försämrad på grund av kopplingen mellan reducerad undervisning och fördelning av resurser i form av pengar. Utan måttet på de försämrade förhållandena är kopplingen mellan reducerad undervisning och omvärderingen av redovisningsbegreppet, som leder till nya infallsvinklar till ämnet. Wikström tycker däremot inte att Jönsson har helt fel i sin tolkning av att baskunskaper går förlorade om det finns brister i det traditionella redovisningsämnet. (Balans, nr. 8, 1978)

Dessa problem har även uppmärksamats av Kommerskollegiet, tillsynsmyndighet över de auktoriserade revisorerna, vilka inlett diskussioner med FAR beträffande kvalifikationskravet på yrkeskåren. Diskussionerna har varit kring det allt högre kompetensuppfyllandet för auktoriserade revisorer. Svenska Civilekonomföreningen, SCF, har genom sammanträde påbörjat aktioner rörande den framtida ekonomutbildningen. Utifrån diskussionerna har SCF lagt fram bristerna med utbildningen och givit förslag till åtgärder för förbättring av utbildningen. De ansåg att bristerna började redan vid förkunskaperna, med fortgående försämring av matematik- och språkkunskaper. Även examensnivå och omfattningen ansågs bristfällig. FAR ville öka omfattningen till 140 poäng, då de ansåg att 120 poäng ej uppfyllde kompetenskravet för auktorisering. Ekonomutbildningens innehåll skiljde sig också åt beroende på studieort, då innehållet fastställs av lokala linjenämnder, vilket medför olikheter i kunskap. Kunskaper inom redovisning och budgetering ansågs också otillräckliga då arbetsgivare fick komplettera nyexaminerade studenter med denna kunskap, därför vill SCF utöka studietiden till fyra år. Det diskuterades även huruvida obligatorisk praktik borde

byggas in i utbildningsplanen, då man ansåg att detta kunde vara en värdefull aspekt i utbildningen. (Balans, nr. 3, 1979)

Auktoriserade revisorn Bernt Gyllenswärd, Enskilda Revisionsbyrån, påpekar att kritiken som riktas mot ekonomutbildningen är av allvarligt slag. De teoretiska kunskaperna måste breddas och fördjupas för att studenterna ska passa in i den framtida yrkesrollen. För att detta skall vara möjligt lade han fram två förslag. Antingen måste universiteten ges de förutsättningar som krävs för att skapa en utbildning av hög kvalitet som motsvarar arbetsmarknadens krav, eller så måste utbildningen kompletteras inom yrket. (Balans, nr. 3, 1979)

4.3 Kritik mot utbildningen

Nyexaminerade studenters kunskaper i bokföring och redovisning är enligt Jönsson-Lundmark, under all kritik. Det anses att de saknar grundläggande insikter och kunskaper inom dessa ämnen. Det riktas även kritik mot de avvägningar man gjort i kursplanen vad gäller grundläggande baskunskaper samt kunskaper om vilka metoder och modeller som använts vid lösning av olika redovisningsproblem. (Balans, nr. 8, 1982)

Birgitta Jönsson-Lundmark, universitetslektor, lägger dock ansvar på lärarna, då det är de som i stor utsträckning kan påverka ämnesfördelningen inom grundutbildningen och påbyggnadsutbildningen inom redovisning. Hon föreslår "tratt-tekniken", vilken innebär att man förmedlar en bred, grundläggande kunskap inom bokföring, årsbokslut och årsredovisning i grundutbildningen och sedan djupare och mer relevant kunskap inom dessa ämnen i påbyggnadsutbildningen. Hon tycker att man måste lägga på minnet att vid examen oavsett utformningen av undervisning, kan utbildningen inte anses avslutad, utan måste kompletteras med praktik som är nödvändig för den som vill ha redovisning eller revision som sitt yrke. Därmed är en diskussion huruvida praktik skall ingå i undervisningen eller ej, en central fråga. (Balans, nr 8, 1982)

I takt med att resursfördelningen minskat per student, som Jönsson påpekade 1978, och samtidigt som ämnesområdet växt, har undervisningen ersatts med olika former av självstudier. Denna utveckling i undervisningen har fått negativa konsekvenser, vilka kan bero på flera faktorer. En förklaring är att studiematerialet inte är tillräckligt pedagogiskt utformat för självstudier. En annan är att trots redovisning är lämplig för självstudier, innehåller den moment som måste behandlas i lärarledd undervisning för att sambanden i studierna skall framgå. Konsekvenser av detta är att det kan leda till minskad motivation för inläring och

förståelse bland studenterna. Därför anser Jönsson-Lundmark att det är av ytterst vikt att ekonomutbildningen får en kraftig förstärkning av undervisningsresurser. (Balans, nr. 8, 1982)

4.3.1 Kritik från nordiska grannländer

Kritik har riktats mot den svenska ekonomutbildningen från de nordiska grannländerna, främst från Finland. Finland menar att den svenska ekonomexamen i hög grad är smalare än den motsvarande finska. Finska studenter som tagit ekonomexamen i Sverige måste komplettera sin utbildning med två år i Finland för att kunna arbeta på den finska arbetsmarknaden. Dessutom har Sverige inte samma betoning i de företagsekonomiska ämnena som Finland, vilket medför ökande klyftor. Om man jämför studietiden mellan Sverige och grannländerna, omfattar Sveriges ekonomiexamen betydligt mindre poäng, 120 poäng, i jämförelse med Finland och Norge som har 160 poäng. (Balans, nr. 3, 1979)

4.4 Ekonomutbildningen

Förändringsarbetet med utbildningen pågår ständigt med olika utbildningsmodeller som följd. Redan 1989 förlängde man studierna med ett halvår (140 poäng), men det gav inte i alla delar den kvalitetshöjning man hade hoppats på. En orsak till detta var att resurstilldelningen fortfarande var knapp. Det var även resursbrist vad gällde kompetenta lärare, då de inte kunde utveckla sina pedagogiska och teoretiska kunskaper innan de ställdes inför läraruppgiften. Att bygga upp en ny bättre kompetens bland lärare tar ju även tid i anspråk. Likaså har utlokaliseringpolitiken påverkat lärosätenas fördjupningsutbildning, då de inte fått tillräckliga resurser för att omhänderta studenterna efter basblocket vid de regionala högskolorna. (Balans, nr. 6-7, 1989)

Det påstoddes vidare att ekonomutbildningen fortfarande saknade de nödvändiga baskunskaperna, att det alltså fanns en klyfta mellan teori och praktik i utbildningen. Likaså att det var svårt att rekrytera lärare samt forskarstuderande och att nästan all forskning skedde på doktorandnivå, vilket gjorde det svårt för forskningen att försvara sin ställning. Enligt rapporten från IVA "ekonomier för framtiden", saknade ekonomutbildningen även en kvalitetsprofil i Sverige, såväl som internationellt. (Balans, nr 6-7, 1989)

Enligt Liv Jarness, VD för Ekonomi- och revisionsutbildningar (IREV), fanns det två samverkande problem med ekonomutbildningen, kvalitetsproblem och ekonomiska problem.

Hon menade att det är svårt att skapa kvalitet utan ekonomiska resurser samtidigt som det är svårt att få pengar till en verksamhet som inte håller måttet angående kvalitet. Ekonomutbildningens kvalitet mäts genom utbildningens innehåll och utformning, samt lärarkårens kompetens. Jönsson påpekar att skillnader i utbildningens kvalitet är en följd av skillnader i lärarens skicklighet och närheten till aktiv forskningsverksamhet. Jarness uppfattning är att undervisningen skall drivas på en vetenskaplig grund, vilken kräver anknytning till kvalificerad forskningsverksamhet. Ekonomutbildningen skall vara utformad på så sätt att den ger en bred allmänbildande bas som skall utgöra grunden för praktisk träning varvad med lämplig vidareutbildning i yrkeslivet. Jarness tycker att det ska finnas mer praktik i utbildningen och att det är avnämarens ansvar att ta hand om detta. (Balans, nr. 6-7, 1989) Wikström är av den uppfattningen att utbildningen skall innehålla verklighetsnära praktikfall, forskningsmöjligheter och även en internationalisering av ämnet, för att möta yrkesrollen på bästa sätt. (Balans, nr. 8, 1978)

4.5 Praktik

Sedan 2005 har sista års studenter på Mittuniversitet i Sundsvall fått möjlighet att få två veckors praktik på en revisionsbyrå eller en ekonomiavdelning. Syftet med denna praktik är att studenterna ska få möjlighet att omsätta sina teoretiska kunskaper i praktiskt arbete. Företagen har fått stora friheter i utformningen av innehållet i praktiken och de arbetsuppgifter som studenterna skall utföra, men dock måste de vara redovisningsanknutna. Öhrlings PricewaterhouseCoopers hade ett färdigt schema där studenterna fick följa alla deras avdelningar: revision, redovisning, skatt, bolagsavdelningen och kommunal revision. De fick bland annat pricka av i årsredovisningar, vara med och upprätta årsbokslut och stämma av fakturor. (Balans, nr. 6-7, 2007)

Trots att praktiken bidrar till att studenterna får det mer arbetsamt än de skulle ha fått utan praktik, ser de positivt på detta moment i utbildningen. Även motivationsnivån för de olika teoretiska momenten både före såväl som efter praktiken ökade bland studenterna. Revisionsbyråerna ser också positivt på att studenter får praktik och de efterfrågar dessa studenter mer än de övriga. (Balans, nr. 6-7, 2007)

Då praktikmomentet i utbildningen ses som en fördel från alla håll, av både studenter, revisionsbyråer och universitetet, har Peter Öhman, ansvarig för redovisningsfördjupningen vid Mittuniversitet, planer på att även införa en veckas praktik redan under c-nivå. Han ser

stora möjligheter eftersom praktiken blivit bättre organiserad och man har byggt upp ett samarbete med 16 företag och organisationer. (Balans, nr. 6-7, 2007)

4.6 Studenternas attityd till praktik

Efter intervjuer av studenter från Mittuniversitet framkom det att de var nöjda med att ha ett praktikmoment i sin ekonomutbildning. De tyckte att det var intressant och lärorikt att man fick en bra insyn i hur arbetsprocessen går till i en revisionsbyrå. (Balans, nr. 6-7, 2007)

Enligt Maria Olsson, som blev erbjuden jobb på den revisionsbyrå hon utövade sin praktik på, var det bra att studenter fick möjlighet att komma ut på företagen och visa upp sig, samtidigt som det var bra för företag att skapa kontakt med studenterna. Hon tyckte att praktiken gav henne svar på att det var på en revisionsbyrå hon ville utöva sitt framtida yrke på, men att arbetet var mer komplext än hon hade förväntat sig. Hon tyckte att praktiken gjorde det lättare att koppla samman teori och praktik.

”I skolan läste man redovisning och revision så samlat, men under praktiken blev skillnaden mellan redovisning och revision tydligare. Man fick förståelse för olika delar och hur de hör ihop.” (Balans, nr. 6-7, 2007)

4.7 Revisionsbyråernas attityd till ekonomutbildningen

De flesta revisionsbyråerna är av åsikten att studenterna har goda kunskaper i ekonomi, men att det krävs mer utbildning för att sätta sig in i det praktiska arbetet. Några byråer anser att nyexaminerade saknar tillräcklig kunskap inom redovisning. (Balans, nr. 6-7, 2007)

Dock tycker Teresa Palmquist, marknadsdirektör på Ernst & Young, att man som nyanställd inte ska kunna allt utan det som är betydelsefullt är att ekonomutbildningen ger en bra grund att bygga vidare på. Då branschen är under ständig förändring tycker hon det är viktigt med löpande kompetensutveckling bland de anställda. (Balans, nr. 6-7, 2007)

Öhrlings PricewaterhouseCoopers anser att dagens ekonomutbildning möter de behov som krävs för att klara den tekniska delen i revisionsarbetet. Andra förmågor som blir allt viktigare att inneha i branschen är social kompetens och affärsmässigt tänkande, vilket är revisionsbyråernas, universitetets och studenternas eget ansvar att utveckla. (Balans, nr. 6-7, 2007)

Deloitte anser att de nyanställda har begränsade kunskaper inom redovisning och behovet ökar av att vidareutbilda dem inom detta område. Regelverken inom redovisning och revision blir också allt mer komplexa vilket ytterligare bidrar till att behovet av vidareutbildning ökar ännu mer. Utbildningsansvarig, Annette Bosell, anser att lösningen på detta problem är ett ökat samarbete mellan universitet, högskolor och revisionsbranschen för att göra ekonomutbildningen bättre anpassad till revisionsbranschen. (Balans, nr. 6-7, 2007)

Grant Thornton delar uppfattningen om att studenter inte har tillräckliga kunskaper i redovisning, bland annat brister kunskapen inom praktiskt arbete med löpande redovisning, bokslut och upprättande av årsredovisning. De hävdar vidare att studenter behöver komplettera studier med juridikkurser då dessa kunskaper också är begränsade bland studenterna. (Balans, nr. 6-7, 2007)

KPMG ser positivt på utvecklingen med Bolognaprocessen och kommer främst efterfråga de studenter som gjort ekonomutbildningen efter denna. De anser att Bolognamodellen kommer att göra att utbildningen blir mer kvalitetssäkrad eftersom den blir mer enhetlig med resten av Europa. (Balans, nr. 6-7, 2007)

4.8 Sammanfattning av debatten

Ett problem inom akademien som genomlyser debatten är att med bristande resurser kunna utveckla och utforma en konkurrensmässig ekonomutbildning. Utbildningen ska trots sina få undervisningstimmar förse studenterna med de nödvändiga baskunskaper som näringslivet vill att utbildningen ska täcka. En möjlighet till att bättre utveckla studenternas färdighet i redovisningskunskaper är att införa praktik i utbildningen. Möjligheterna diskuteras och Mittuniversitetet har infört praktik i deras ekonomiprogram med stort positivt genomslag. Studenterna såg det enbart positivt att få komma ut till revisionsbyråerna för att visa upp sig, bygga nätverk och i många fall bli erbjudna anställning efter examen.

På vilket sätt de knappa resurserna påverkat utbildningen, kommer tillsammans med det empiriska materialet ifrån intervjuerna att analyseras i det kommande avsnittet resultatredovisning. Vi kommer även i det följande avsnittet förklara respondenternas attityder till exempelvis innehållet och utformningen av ekonomutbildningen. Likaså anges tänkbara förslag till förbättringar samt eventuella hinder för dessa förbättringar.

5. RESULTATREDOVISNING

5

I detta kapitel analyseras empirin genom att intervjuerna tolkas mot litteraturen. Merparten av respondenterna hade önskemål om anonymitet vid behandling av materialet och därmed kommer vi att återge dem som studenter, revisionsbyråer och lärosätets respondenter. Analysmodellen vi använt oss av vid bearbetning av detta kapitel är Glaser och Strauss analysmodell. Vi kommer i denna modell utgå från det insamlade empiriska materialet i form av att välja ut de begrepp och kategorier som representerar attityden hos respektive respondent. Slutligen ges ett sammanfattande avsnitt över hela resultatredovisningen.

5.1 Analysmodell

Den valda analysmodellen utgår ifrån Glaser och Strauss (1967) "grounded theory", där resultatet av modellen bygger på produkter. Den första produkten är begrepp vilka enligt Bryman et al. (2005) refererar till etiketter, vilka sedan bestäms av dess användbarhet. Det som är avgörande vid valet av begrepp är hur ofta det återkommer vid den empiriska undersökningen. De olika begreppen skapas genom en öppen kodning, vilket innebär en process av datainformation som bryts ner i delar som namngivs och kategoriseras. Kategorierna uppstår när dessa begrepp grupperas och omformuleras. Kategorierna är således begrepp som har behandlats i den mån att den kan representera en företeelse ur verkligheten. Dessa kategorier kan sedan sammanföras till den högre abstraktionsnivå som blir kärnkategorin. Det medför att andra lägre kategorier kommer att kretsa kring denna kärnkategori.

5.2 Attityd till ekonomutbildningen

5.2.1 Revisionsbyråerna

Revisionsbyråerna är, i likhet med IFAC (1996), överens om att ekonomutbildningen ska ge studenterna en bra grund att stå på samt en mycket god ekonomisk allmänbildning. IFAC menar att syftet med ekonomutbildningen är att den ska ge studenterna en bra bas av kunskaper samt färdigheter som arbetsmarknaden efterfrågar. Studenterna får även, enligt revisionsbyråerna, övergripande kunskap inom ekonomi och de lär sig att tänka i ekonomiska termer och se samband i ekonomin, vilket gör det lättare för dem att ta till sig information och

bearbeta den i sin framtida yrkesroll. Det är en bred utbildning som ger möjligheter för arbete inom olika områden på arbetsmarknaden.

Revisionsbyråerna anser dock att det finns vissa brister i ekonomutbildningen som borde förbättras. Revisionsbyråerna tycker bland annat att kraven som ställs på ekonomutbildningen uppfylls vad gäller de teoretiska kunskaperna, men ej vad gäller de praktiska kunskaperna. Till följd därav efterfrågar de mer praktiska inslag i utbildningen i form av exempelvis case, projektledning och manuell bokföring till T-konton, för att driva in det tänkandet. I en undersökning presenterad av Carver et al. (1986), påvisades att redovisare var negativt inställda till studenternas praktiska kunskaper. Därmed ansåg de att utbildningen borde innefatta mer av dessa kunskaper.

Därutöver tyckte revisionsbyråerna att universitet ställde för höga krav på studenters förkunskaper inom ekonomi innan de påbörjat sin utbildning. Detta medför att man sätter kurserna på en för hög nivå i förhållande till studenternas förutsättningar och därmed försvårar för dem att tillgodogöra sig de kunskaper, färdigheter och professionella värderingar som krävs i den framtida yrkesrollen som redovisare (IFAC, 1996). Respondenterna hade även skilda meningar om huruvida ekonomutbildningen borde bli en yrkesutbildning istället. De som var emot detta ansåg att det inte var universitetets roll att bistå studenterna med en yrkesutbildning, då de får denna utbildning när de börjar arbeta på revisionsbyrån. I Balans (nr 6-7, 2007) framkom det att de flesta revisionsbyråerna var av åsikten att det krävs mer utbildning för att förmå studenterna att sätta sig in i det praktiska arbetet. IFAC (1996) går ett steg längre och anser att det bör ställas erfarenhetskrav i utbildningen. Arbetslivserfarenhet är nödvändigt för att kunna utföra den yrkesverksamma redovisaren arbete. Omfattningen kan variera beroende på vilken typ av tjänster den tilltänkta arbetsgivaren erbjuder.

5.2.2 Lärosätet

En av lärosätets respondenter tror att revisionsbyråernas åsikt om ekonomutbildningen är att den är alltför teoretisk, medan den egna uppfattningen är att utbildningen är av de mest praktiska universitetsutbildningarna. En annan respondenterna ansåg att ekonomutbildningen kännetecknas av att vara en gammal och väletablerad yrkesutbildning. Ekonomutbildningen i kombination med den praktik som tillhandahålls av revisionsbyråerna, gör att utbildningen motsvarar de krav som ställs på revisorn i dess yrkesroll. Internationella organisationer som AAA, IMA och AICPA anser dock att det finns ett gap mellan vad revisorer gör och vad

utbildningen lär ut (AAA, 2000). Det finns en avsaknad av medvetenhet hos redovisningsakademiker och administratörer om vilka förändringar som pågår inom yrkesprofessionen, enligt Howieson (2003). Vidare avser en av respondenterna att titeln "Civilekonom" ett starkt varumärke och det finns en viss risk att den försvagas med den pågående Bologna-processen. Respondenterna påpekade även att det är bra med yrkesinriktningen, då den övervägande majoriteten av studenter väljer att gå vidare till näringslivet efter examen. För redovisningsinriktningen finns det dock en intellektuell arrogans för ämnet, menade samme respondent och syftar på de personer som enbart tror att ämnet handlar om plus och minus. Även inom universitetsledningen är kännedomen begränsad, då de tror att redovisning främst utövas av personer med lägre intellekt.

En annan av lärosätets respondenter anser att ekonomutbildningen erbjuder oändliga möjligheter att erhålla mycket kunskap med en rätt inställning. En brist är dock att studenter kan klara sig igenom utbildningen utan att lägga ner den ansträngning som är önskvärd. När undervisningstiden är liten, är det frihet under ansvar som gäller för studenterna. Ekonomihögskolan i Lund har inte de kontrollmekanismer som förhindrar detta, det finns exempelvis möjligheter för en student i en grupp av tre, att åka snålskjuts på de andra vid uppsatsskrivandet. Syftet med redovisningsutbildningen är enligt AECC (1990), inte att studenterna skall vara färdiga redovisare när de lämnar universiteten, utan utbildningen skall förbereda studenterna för yrkeskarriären. Det viktigaste är att få studenterna att ta del av ett livslångt lärande genom hela karriären (AECC, 1990; Anderson, 1983; William 1994).

5.2.3 Studenterna

Överlag är studenterna nöjda med utbildningen. Argumentet till nöjdheten är den höga kvalitet som Lunds universitet erbjuder studenterna i form av ett brett urval av kurser och olika inriktningar på ekonomistudierna. Civilekonomernas studentenkät (2007) visar att studenterna i studien är positiva till merparten av det som ekonomutbildningen erbjuder i form av ett stort och varierat kursutbud med möjlighet att få djupa kunskaper i ämnet ekonomi.

En student tyckte dock att kravet på att klara kurserna i Lund var alldeles för lågt jämfört med andra lärosäten. En del studenter i Civilekonomernas undersökning hade önskemål om högre antagningskrav till ekonomutbildningen för att få in studenter med högre kapacitet.

5.2.3.1 Studenternas påverkan vid val av redovisning som inriktning

Intresset är det största argumentet till varför studenterna valde att börja läsa ekonomi. Hos många studenter har intresset för att läsa redovisning kommit tidigt, i flera fall redan innan de påbörjade utbildningen. En student har jobbat med grundläggande redovisning innan studierna och därigenom fått upp intresset för revisorns arbetsuppgifter. Studenter förklarade också att de fått upp ögonen för valet av redovisnings-/revisorsyrket redan under gymnasiet när de läste företagsekonomi A och B. En intervjuad student uppgav att intresset för redovisning uppkom när denne uppmärksammade vilka effekter en redovisningsstandard kan ha samhället.

Ett argument enligt studien av Haman et al. (2008), var att studenterna började läsa redovisning för att de förväntade sig att redovisningsämnet skulle vara intressant. Avgörande i valet var att studenterna antog att kunskaper i redovisning var något de skulle få nytta av i deras framtida karriär.

5.3 Attityd till innehåll och utformning

5.3.1 Revisionsbyråer

De flesta revisionsbyråer anser att ekonomutbildningen är för teoretisk upplagd och därmed för abstrakt, vilket försvårar studenternas förmåga att applicera sina teoretiska kunskaper i praktiken. En åtgärd för att undvika detta, enligt Senge (1988), är att låta en auktoriserad revisor göra en granskning av litteraturen för att avgöra om den är alltför teoretisk och därmed mindre effektiv vid praktiskt användande. Dessutom tyckte vissa respondenter att variationen bland kursmaterialet var dåligt, samt att samma material återkom ofta vid tentamen och case övningarna ansågs ”uråldrade”. Detta är ett problem då revisionsbranschen ständigt förändras. Utbildningen måste därför anpassas och uppdateras till den föränderliga miljö i vilken yrkesprofessionen verkar (IFAC, 1996).

Vidare hade revisionsbyråerna delade meningar om vad som ska innefattas eller tas bort från ekonomutbildningen. Alla var eniga om att utbildningen skulle i större omfattning innefatta redovisning och redovisningsrelaterade ämnen, då detta utgör basen för yrket. IFAC är av samma åsikt likaså Novin et al. (1989). Dock anser Novin et al. att mindre tid bör avsättas för internationell redovisning, redovisning för icke vinstdrivande organisationer och handelsrättsliga tillvägagångssätt. Däremot anser Novin et al. att mer tid i utbildningen bör avsättas för kurser inom skatt, finansiell redovisning/rapportering, revisionsbegrepp,

informationsteknikbegrepp och interna redovisningsbegrepp. IFAC anser att innehållet i dessa redovisningsämnen i utbildningen ska bestå av finansiell redovisning och rapportering, intern redovisning, skatt, handelsrätt, revision, finansiering och finansiell ledning, och yrkesetik.

En annan revisionsbyrå var av åsikten att en ökning av redovisningsavsnittet och en minskning av andra avsnitt i utbildningen, skulle bidra till att utbildningen blev för ensidigt inriktad, vilket inte var målsättningen med utbildningen. Vid Novin et al. (1989) undersökning framkom det att ekonomutbildningen med inriktning redovisning bör till största delen bestå av redovisningskurser och andra ekonomikurser. Målsättningen med utbildningen är enligt denna revisionsbyrå, att ge studenterna en allmän kunskap för att de bättre skall förstå hur företag fungerar. IFAC (1996) är av åsikten att grundutbildningen skall utformas så att fokus riktas mot att utveckla generella kunskaper, intellektuella färdigheter, sociala färdigheter, och kommunikationsfärdigheter. Detta bör åstadkommas genom ett brett spann av ämnen med insamling av grundkunskaper i humaniora, vetenskap och samhällsvetenskap. Revisionsbyrån anser dock att fler undervisningstimmar inom redovisning med praktikfall skulle vara fördelaktigt för studenterna.

Ämnen som kunde uteslutas från ekonomutbildningen om man skulle bli revisor var, marknadsföring, statistik och organisationsteori, enligt en av byråerna. En annan hade motsatt åsikt och tyckte att dessa ämnen var viktiga att innefatta i utbildningen. Denna revisionsbyrå menade att statistik behövdes för att lära studenterna tolka statistiska tabeller och förstå ekonomiska sammanhang. Enligt IFAC:s riktlinjer bör utbildningen generera kunskaper om affärlivet och om organisationen. Detta uppnås genom att läroplanen innehåller kurser om kvantitativa och statistiska metoder inriktade mot ekonomi, organisatoriska egenskaper, strategisk ledning, marknadsföring, samt internationell ekonomi.

När det gäller kursinnehåll var två revisionsbyråer överens om att kursen nationalekonomi skulle avgränsas till mindre omfattning med mer fokus på makroekonomin, eftersom det är viktigt att förstå det nationella perspektivet. Det finns ett gap mellan vad som efterfrågas i kunskap av revisionsbyråerna och vad som ingår i läroplanen, enligt Jensen et al. (1983). Exempelvis efterfrågas mer redovisning, skatterätt samt färdigheter i kommunikation före ämnen som ekonomisk historia, makroekonomi och statistik.

Redovisningsprofessionen har tidigt varit av åsikten att de bör ha mer att säga till om vid utformningen av läroplanen, enligt Carver et al. (1986). Ett förslag från en revisionsbyrå var

att utbildningen bör bygga på kurser istället för program. Studenterna får då själva utforma den utbildning de önskar. Om de exempelvis vill jobba som revisor får de söka de kurser som krävs för detta jobb, då är det kanske inte nödvändigt att läsa kurser som exempelvis marknadsföring. Studenter borde få ökad valfrihet att välja de kurser de behöver anser revisionsbyrån. De övriga revisionsbyråerna hade åsikten om att utformningen var bra som den var, men att utbildningen borde innefatta mer praktiska inslag.

Revisionsbyråerna ansåg även att karriärplanering skulle vara något som ingick i utbildningen och ett förslag var att införa mentorer som agerar som karriärcoacher. De ansåg att detta skulle förbereda studenterna på ett bättre sätt inför deras framtida yrke. Enligt Carver (1986), borde mer resurser läggas på detta område, då lärosätet inte ansågs vara tillräckligt bra på att erbjuda studenterna detta.

Ekonomutbildningens längd skall vara så pass lång att studenterna får tillräckligt med tid att inhämta de nödvändiga kunskaper, färdigheter och professionella värderingar som behövs för yrkeskompetensen och för ett livslångt lärande genom deras karriärer. IFAC anser därför att denna erfarenhet inte bör understiga tre år. I enlighet med IFAC, anser revisionsbyråerna att det egentligen inte är en fråga om hur lång utbildningen skall vara, utan att det mer är en fråga om vad som ska innefattas i utbildningen och därefter avsätta den tid som krävs. Kombinerad utbildning med praktik anser byråerna skulle förbättra studenternas förmåga att omsätta sina teoretiska kunskaper i verkligheten och bättre förbereda dem inför arbetet som revisor. De anser att fyra år är en lämplig längd på utbildningen, då den tiden är tillräcklig för att ge studenterna bra grundkunskaper inom ekonomi och tillräcklig tid för att täcka in de kurser som krävs för att bli revisor. En förlängning av utbildningen anses inte bra, då de nyexaminerade studenterna inte blir lika samhällsekonomiskt lönsamma att rekrytera för revisionsbyråerna. Revisionsbyråerna tycker att det är bättre för studenterna att komma ut i arbetslivet så fort som möjligt för att senare återgå till utbildningen om de så vill. Emellertid anser en revisionsbyrå att ett femte år kan vara lämpligt om det inte är alltför teoretiskt upplagt utan mer inriktat på praktik. En möjlighet skulle vara att lägga in ett examensarbete under detta femte år.

5.3.2 Lärosätet

Vad gäller utformning av kursinnehåll styrs lärosätena i hög grad av Högskoleverkets krav på ämnesområde, framförallt vad gäller den nya Civilekonomutbildningen, menar en av

lärosätets respondenter. Det som därefter går att påverka, sker genom att programansvariga utformar programstrukturen och utbildningsplan. Institutionerna och kursansvarig utformar kursinnehållet, där programansvariga kan komma med synpunkter om vilka moment som bör finnas med. Vid val av kursinnehåll, menar en annan respondent att institutionen utgår från idéer och erfarenheter av tidigare kursupplägg, samt kollegors forskning såväl nationellt som internationellt. Denna respondent menar vidare att innehållet måste ge kunskapsmässig och kompetensmässig bredd inom vissa delar av området. Det är något Liv Jarness, VD för IREV håller med om och hävdar att ekonomiutbildningen skall vara utformad på ett sådant sätt att det ger en bred allmänbildande bas som utgör grunden för praktisk träning varvad med lämplig vidareutbildning i yrkeslivet (Balans, nr 6-7, 1989).

En lärosätets representanter hävdar att de ämnen som ingår i företagsekonomiutbildningen i dag är de viktigaste och ser således inget behov av förändring. En annan respondent var av åsikten att följande ämneskunskaper var betydelsefulla för nyutexaminerade studenter: extern redovisning, intern redovisning, handelsrätt med både skatt och bolagsrätt, samt nationalekonomi. Det senare dock i mindre omfattning än vad som är fallet i dagens utbildning. I dagens utbildning tyckte inte heller denne respondent att det fanns något att ta bort. Birgitta Jönsson-Lundmark, universitetslektor, föreslår "tratt-tekniken" vid utformning av innehållet, vilket innebär att det förmedlas en bred, grundläggande kunskap inom bokföring, årsbokslut och årsredovisning i grundutbildningen, för att sedan förmedla djupare och mer relevant kunskap inom dessa ämnen i påbyggnadsutbildningen (Balans, nr 8, 1982).

Respondenten ansåg vidare att innan förändringar kan göras, är det viktigt för utbildningsansvariga att fundera kring avvägningar, exempelvis bör det inte ske en ökad fokusering på IT-kunskaper på bekostnad av redovisningstid i utbildningen.

Howieson (2003) är dock av åsikten att det är viktigt för redovisningsstudenten att förstå sin roll som konsult, och för denna roll inskaffa nödvändiga färdigheter i IT och strategi. Då är det bättre enligt den respondenten, att revisionsbyråerna lär ut dessa kunskaper istället. Det som respondenten rekommenderar är en ökad fokusering på den internationella aspekten av redovisningen. Såväl arbetsliv som utbildning rör sig i denna riktning i och med den ökade fokuseringen på IASB och Bolognaprocessen. Även Wikström är av uppfattningen att utbildningen bör innehålla en internationalisering av ämnet för att möta yrkesrollen på bästa sätt (Balans, nr 8, 1978). Det som istället bör förändras är mängden undervisningstid som respondenten anser vara för liten. Sverige har idag lägst timantal per student i Europa. Även

internationellt anser Howieson (2003) att förhållandet mellan studenter och personal är för stort och antalet tillfällen för möten är för litet för att stödja innovativa undervisningsmetoder.

Det finns en gammal tyst överenskommelse mellan universiteten och revisionsbyråerna, hävdar en av lärosätets respondenter. Denna innebär att universiteten utbildar inom redovisningsområdet och informerar om revision, medan revisionsbyråerna håller i utbildningen för revisionen. I Lund är detta på väg att ändras i och med en ny professorskompetens inom området, samt utökad samarbete med institutionen för Handelsrätt. Även Howieson (2003) är för att lärosätena prövar olika innovativa strategier för att uppnå målen om innehåll och utformning av redovisnings- och revisionskurserna. Slutmålet är enligt Howieson att innovationsstrategierna utvecklar studenternas färdigheter om abstrakta begrepp, systemtänkande, experimenterande, och en förbättring av kommunikations- och samarbetsförmågan. Detta är dock inte något krav av Revisorsnämnden, utan Ekonomihögskolan uppfyller deras riktlinjer.

Samtliga respondenter var överens om att det internationella regelverket IAS/IFRS påverkat ekonomutbildningen och det var en utmaning för dem att vara ständigt uppdaterad för att inhämta relevant kursmaterial på ett område i snabb förändring. En av respondenterna menade att det är mest på fördjupningskurserna detta regelverk fått ökad betoning, då det internationella perspektivet på dessa kurser är starkare. Det internationella perspektivet är något som hittills inte tillräckligt behandlats anser AAA (2000) och hävdar att studenterna inte utsätts tillräckligt för globaliseringskonceptet.

Att utbildningens längd bör vara fyra år verkar samtliga lärosätets respondenter vara överens om. En respondent trodde att en treårig utbildning skulle leda till att studenterna uppfattas som mindre kompetenta av samhället. Ett femte år var samhällsekonomiskt svårt att försvara, då marginalnyttan av att läsa ett femte år låg, jämfört med att komma ut och lära sig genom att arbeta. En annan respondent framförde två motiveringar till varför ett femte år bör undvikas. För det första behöver studenterna en verklighetsanknytning till det de läst. För det andra hade studenterna dragit på sig ännu större studieskulder under detta femte år. Då är det bättre att istället satsa på att göra utbildningens kvalitet bättre genom att öka den lärarledda undervisningstiden och utforma mer case studier för att bättre förbereda studenterna för jobbet som revisor. I Balans har det tagits upp att förändringsarbetet med utbildningen pågår ständigt med olika utbildningsmodeller som följd. Redan 1989 förlängdes man studierna med ett halvår till 3,5 år, men det gav inte den kvalitetshöjning de hoppats på. En orsak till detta

var att saknades tillräckliga resurser i form av pengar och lärarkompetens. (Balans, nr 6-7, 1989)

För att förbättra utformningen av ekonomutbildningen rekommenderar två av lärosätets respondenter att kurserna på högre nivåer ska bygga på de kunskaper som lärts in tidigare under utbildningen, så att det blir en tydligare återkoppling. Detta förslag får även stöd av Anderson (1983), som menar att utbildningsansvariga bör utforma kurserna på högre nivå så att de bättre återknyter till vad som gått igenom på grundkurserna. Detta vill säga, det blir mer inslag av att innehåll repeteras och vidareutvecklas. Idag hoppar studenter från den ena kursen till den andra utan att riktigt förstå sammanhanget enligt en av respondenterna. Kunskaper borde användas i högre utsträckning än vad som är fallet idag. En åsikt som lyftes fram av en annan respondent var att dagens utbildning är bred, men att den borde bli ännu bredare för att utveckla nya perspektiv och lära sig tänka i andra banor. Exempel på detta skulle vara införandet av nya ämnen i utbildningen, såsom filosofi. Howieson (2003) rekommenderar en revidering av läroplan och betygstruktur för en ökad integrering av kurser, i syfte att skapa en mer realistisk kontext och därmed undvika fällan att se kurserna som om de vore oberoende av varandra. Detta skulle enligt en respondent bredda utbildningen och öka kvalitén. Respondentens personliga åsikter om vad som kan förbättras berörde tre områden:

1. En ökad förståelse för redovisningen som ett logiskt system. Studenter bör ha en uppfattning om hur de olika delarna hänger ihop. Detta vill säga förstå innebörden av debet och credit, resultat- och balansräkningar, kassaflödesanalys mm.
2. Förbättrat metoddänkande för hur redovisningsproblem löses. Det innebär lite av ett juridiskt angreppssätt. Om studenter står inför en frågeställning ska de veta hur de principiellt ska gå tillväga för att lösa problemet, exempelvis veta vilket regelverk som är tillämpligt och hur man hittar i det. Det har också framkommit kritik mot vilka kunskaper om vilka metoder och modeller som används vid lösning av olika redovisningsproblem (Balans, nr 8, 1982). Anderson (1983) hävdar att redovisningsutbildningarna måste skifta fokus genom att bygga mer på koncept än på regler. Utbildningar av hög kvalitet kännetecknas av att de betonar långsiktiga värden. Det är därför viktigt att införa konceptbaserad undervisning i läroplanen.

3. Mer kunskap om redovisningsteori på högre nivå i utbildningen. En central fråga inom redovisningen är hur man mäter prestationer. Det bör läggas mer fokus på denna del i undervisningen. Detta är dock ofta inte särskilt uppskattat bland såväl studenter som lärare. Det är ändå viktigt att studenterna får reflektera över följande: Vad är det man får fram när man redovisar ett resultat, är det beroende av hur vi mäter, vilka regler vi använder, hur vi har tänkt när vi utformat reglerna mm. Även William (1994) har som förslag att redovisningsstudenterna bättre skall kunna identifiera och lösa ostrukturerade problem.

5.3.3 Studenterna

Studenterna anser generellt att ekonomutbildningen innehåller det som önskas av studenterna för en framtida akademisk karriär i näringslivet. En student önskar däremot att utbildningen innehöll fler redovisningsrelaterade ämnen med mer kassaflödesredovisning, kontering och bokslut implementerat i kurserna. Detta anser även en annan student och efterfrågar liknande redovisningskunskaper gärna på D-nivån. För övrigt efterfrågas mer språk i utbildningen med argumentet att vi blir alltmer globaliserade och behöver goda färdigheter i kommunikation. Det ska då vara språk som används av revisorer i deras yrkesroll. Ett förslag på att bättre få kunskaper i kommunikation är genom att införa mer seminarier i utbildningen så man tvingas till att kommunicera kursinnehållet. Det skulle även ge bättre återkoppling än att bara få passiv inläring i en stor föreläsningssal.

Ett par studenter tyckte att ekonomisk historia var tveksamt att ha som obligatorisk kurs i utbildningen, men trycker ändå på att det kan vara nyttigt för att förstå bakgrunden till ekonomi. En student ansåg att det var onödigt med att det ska skrivas två uppsatser och att de dessutom ska vara på 40-80 sidor. Självfallet är det forskning inom näringslivet enligt studenten, men då brukar det inte handla om rapporter uppemot 80 sidor.

Studien gjord av Haman et al. (2008) visar att studenterna uppskattar att utbildningen innehåller sådana moment som betyder något för studenten. Med det menas att det ska vara användbart i arbetslivet när de är i sina framtida roller som redovisare eller chefer. För att detta ska vara möjligt anser studenterna att det är viktigt att redovisningsakademikerna lär ut rätt i utbildningen och att materialet är väl uppdaterat. Det ska medföra att studenten känner intresse till att engagera sig i lärandeprocessen genom att koppla samman teori med praktik.

5.4 Attityd till studenternas kunskaper och färdigheter

5.4.1 Revisionsbyråerna

De flesta revisionsbyråerna var eniga om att studenternas redovisnings- och revisionskunskaper var bristfälliga. Det finns teoretiska kunskaper, men en avsaknad av praktiska kunskaper, vilket försvårar förståelsen för de arbetsuppgifter som görs på revisionsbyråerna. En artikel från Balans (2007) förklarar att Grant Thornton delar uppfattningen om att studenter inte har tillräckliga kunskaper i redovisning. Byrån efterfrågar därmed kunskap i praktiskt arbete med löpande redovisning, bokslut och upprättande av årsredovisning. (Balans, nr. 6-7, 2007)

Skillnaden är stor, mellan de som parallellt med utbildningen tagit ett extra arbete med bokföring och de som bara gått ekonomutbildningen. Enligt IFAC (1996) måste studenter tillförsäkra sig vissa kunskaper och färdigheter innan övergången till yrkesrollen. En av dessa kunskaper är redovisnings- och redovisningsrelaterade kunskaper, vilka behövs för att bygga upp den tekniska grunden som är nödvändig för en framgångsrik karriär inom redovisningsyrket. Därför efterfrågar respondenterna mer konkreta kurser med praktiska tillämpningar inom redovisning och revision, dels för att öka förståelsen för dessa arbetsuppgifter och dels öka förståelsen för av vad skillnaden är mellan revision och redovisning. Revisionsbyråerna ansåg att en utökning av undervisning i praktikfall hade varit en fördel, då studenterna får mer praktiskt kunskap och en känsla för vilka redovisningsprinciper som gäller.

Dock ansåg de att det inte behövdes någon större undervisning inom revision, utan universitetet skall lägga mer fokus på undervisning inom redovisning. Vad som är viktigt att fokusera på, enligt respondenten, är huvudbok och hur man använder den i praktiken, samt en fokusering mot grundläggande bokföring i utbildningen, exempelvis om samspelet mellan debet och kredit. Detta kommer att gynna studenterna då de får en bättre överblick inom redovisning. Ett annat förslag var att minska koncernredovisningsavsnittet i utbildningen, då detta inte är något studenterna har större nytta av vid arbetet som revisor. När det gäller revision, efterfrågar byråerna att utbildningen undervisar skillnaden mellan redovisning och revision, då de anser att många av de nyexaminerade studenterna inte förstår denna skillnad.

En av revisionsbyråerna ansåg däremot att studenternas grundkunskaper var bra inom redovisning, vilket stämmer överens med Novin et al. (1989) studie, där auktoriserade

revisorer ansåg att nytexaminerade studenters främsta tillgångar var goda redovisningskunskaper. Revisionsbyråerna var också av den åsikten enligt artikeln i Balans, nr. 6-7, (2007) att studenterna har goda kunskaper i ekonomi, men att det krävs mer utbildning för att sätta sig in i det praktiska arbetet. Revisionsbyrån i vår undersökning, påpekade att den endast krävde att studenterna hade en bra baskunskap, vilket den ansåg att studenterna hade efter avslutad ekonomutbildning. Byrån, poängterade att man inte krävde att studenterna skulle ha kunskap om alla lagar, men att de hade kunskap om metodiken av dem. Revisionsbyrån Ernst & Young i Balans (2007) ansåg att man som nyanställd inte ska kunna allt utan det viktiga var att ekonomutbildningen gav en bra grund att bygga vidare på. Byrån poängterade också att då branschen är under ständig förändring, är det viktigt med löpande kompetensutveckling bland de anställda (Balans, nr. 6-7, 2007)

För att kunna omsätta kunskaperna från utbildningen till verklighetsanpassade situationer är färdigheter viktiga. Dessa färdigheter nås inte i enskilda kurser utan måste successivt byggas upp under utbildningen. (IFAC, IEG 9) Både Novin et al. (1989) och IFAC talar för att nytexaminerade studenter ska inneha logisk tankeförmåga och en förmåga till kritisk analys för att kunna ta beslut, lösa problem, och göra relevanta bedömningar i komplexa situationer. Färdigheter revisionsbyråerna ansåg vara av betydelse för yrkesrollen var analytiskt tänkande, detta vill säga att studenterna skulle ha en viss känsla för logik och matematik samt kunna förstå helheter och göra bedömningar av olika situationer. Problemlösande färdigheter var också betydelsefulla enligt revisionsbyråerna, då studenterna kan se problem ur flera perspektiv och finna olika lösningar. Att utöka utbildningen med mer övningar som förbättrar denna färdighet ansågs positivt. Även social kompetens var en färdighet som efterfrågades i hög grad av byråerna. Denna anses vara av stor betydelse då yrkesrollen kräver många kundmöten. De anställda måste kunna kommunicera och framföra sig på ett bra sätt gentemot kunderna samt passa in på arbetsplatsen med de andra anställda (IFAC, IEG 9).

Likaså efterfrågade byråerna bra muntlig och skriftlig kommunikationsförmåga, att studenterna skulle ha en förmåga att kunna presentera sina tankar på ett pedagogiskt sätt. Det är viktigt för yrkesverksamma redovisare att ha kommunikationsfärdigheter eftersom de ska kunna delge information, formulera rimliga bedömningar och ta effektiva beslut (IFAC, IEG 9). Men denna färdighet ansåg en av revisionsbyråerna inte var något som skulle ingå i utbildningen, utan mer fokus skulle ligga på praktiska tillämpningar av de teoretiska aspekterna i utbildningen. En annan revisionsbyrå i överensstämmelse med Novin et al.,

(1989), var istället av den åsikten att det borde vara mer utbildning på universitetet av just muntlig och skriftlig kommunikationsförmåga, då dessa ansågs bristfälliga bland de nytexaminerade studenterna. Däremot framkom det i en studie gjord av Ramsey (2007), att den skriftliga kommunikationsförmågan var bristfällig bland de nyexaminerade studenterna medan den muntliga ansågs som god. Ramsey hävdar att avsaknaden av god muntlig och skriftlig kommunikationsförmåga kan ses som en del av gapet mellan vad som efterfrågas i kunskap av revisionsbyråerna och vad som ingår i läroplanen. Han menar att bristfällig kommunikation leder till svårigheter att kommunicera verklighetsbaserade problem, något som även togs upp av Carver et al. (1986). Därför anser Ramsey att undervisningen av denna färdighet bör ges på en högre nivå i utbildningen, för att bättre förbereda redovisningsstudenterna för sin framtida yrkesroll.

En annan färdighet som en av revisionsbyråerna ansåg som betydelsefull var affärskänsla, då detta betonas allt mer i yrkeslivet. De tre organisationerna IIA, IMA och AICPA har framfört förslag i en studie om vad en student ska kunna efter att ha avslutat examen. Studien visar att förutom de traditionella färdigheterna, efterfrågas även färdigheter med ett affärstänkande hos studenterna. Utmaningar som kan uppstå är hur utbildningen ska kunna innefatta alla färdigheter som efterfrågas av arbetsmarknaden. (Palmer et al., 2004)

I övrigt finns det ett behov av ledare i revisionsbranschen och tillvalskurser i ledarskap vore önskvärt, tycker en av revisionsbyråerna. Likaså hade färdighetskunskaper som projektledning, rapportskrivning och mer kunskap om hur företag fungerar, förbättrat ekonomutbildningen ytterligare ansåg samme respondent. IFAC (1996) anser att färdigheter är viktiga för att kunna omsätta kunskaper från utbildningen till verklighetsanpassade situationer. Dessa nås inte i enskilda kurser utan måste successivt byggas upp under utbildningens gång. Övning i rapportskrivning är enligt samma revisionsbyrå viktigt för studenterna för att förstå sammanhang och göra det förståeligt för mottagaren. Detta styrks även av de övriga respondenterna som menar att omfattningen av student som undervisas i rapportskrivning av byråerna är stor. Vikten av kommunikationsfärdigheter stöds av Novin et al. (1994) undersökning bland 200 revisorer, resultatet av denna gav vid handen att denna färdighet väger tungt samtidigt som studenterna svagheter ansågs som störst inom detta område.

5.4.2 Lärosätet

En av lärosätets respondenter var med och utformade en enkät 1990 till de 800 största företagens ekonomiavdelningar. Svaren från denna undersökning påvisade att ekonomiavdelningarna var mest nöjda med nyanställdas kunskaper i redovisning och minst nöjda med strategi och IT-kunskaper. Redovisningskunskaperna har emellertid inte alltid framförts i så positivt dager. I Balans (1982, nr 8) debatterades de nyutexaminerade studenters bristfälliga kunskaper i bokföring och redovisning. De ansågs sakna grundläggande insikter och kunskaper i dessa ämnen. I dagens situation anser den nyss nämnda respondenten att studenternas grundkunskaper i redovisning/revision skulle vara tillräckliga om de fick praktik. Detta är dock inte möjligt, hävdar respondenten, eftersom man har så lite undervisningstid på universitetet och kan därmed inte gå igenom den praktiska delen utav redovisningen. AAA (2000) hävdar att utbildningsmodellerna lägger alltför stort fokus på innehållet på bekostnad av studenternas utveckling av färdigheter. Här menas sådana färdigheter som studenter behöver för att kunna bli framgångsrika yrkesmän.

De övriga respondenterna anser att studenternas grundkunskaper inom redovisning/revision är tillräckliga. De kurser som erbjuds i utbildningen ger tillräckligt med kunskaper under förutsättning att studenterna tar till sig innehållet. Det finns en uppfattning på arbetsmarknaden om att man vill ha mer inslag av praktiska färdigheter i utbildningen, men det är inte universitetets roll, uttrycker en av respondenterna. Anledningen till detta är dels att revisionsbyråerna är bättre på att lära ut revision och dels skall ekonomutbildning inte vara en yrkesförberedande utbildning, utan syftet är att den ska lära studenterna kritiskt tänkande och få dem att öppna sina sinnen. Däremot anser respondenten att utbildningen kan förbättras genom mer praktiska inslag i utbildningen i form av tillämpningsexempel, t.ex. bokföringsuppgifter, för att sätta inlärd kunskaper i sitt sammanhang. Viktiga kunskaper och färdigheter som ekonomer skall behärska, är kritiskt tänkande, ett ” fritt tänkande” det vill säga att våga ha egna uppfattningar om saker och ting, problemlösningsförmåga, argumentationsförmåga, samt ämneskunskaperna i utbildningen.

Anderson (1983) behandlar både problemlösningsförmågan och argumentationsförmågan i sin artikel. Den förstnämnda färdigheten menar han är ett fortsatt prioriterat område inom redovisningen. Argumentationsförmågan är viktig för att studenterna skall kunna framhäva sig på ett lämpligt sätt, han hävdar att vissa studenter är för försiktiga medan andra är för självsäkra. Respondenten förklarade att det är också viktigt att kunna ta till sig och sortera

information på ett effektivt sätt. Redovisningsstudenterna bör här enligt Anderson (1983) tillämpa ett selektivt urval av den stora mängd litteratur som finns tillgänglig inom området. Det är också viktigt att kunna presentera inhämtad forskningsfakta på ett lämpligt sätt.

En annan respondent hävdar att de viktigaste ämnena har beaktats i dagens ekonomutbildning. För att förbättra ekonomutbildningen rekommenderar respondenten en ökad betoning på färdighetsträning med verklighetsanknutna fall, och mer kunskap i ekonomisystem. Flera andra auktoriteter inom området är också av åsikten att en revidering av läroplanen bör göras i syfte att öka studenternas färdigheter inom kommunikation, affärsorienterade färdigheter och färdigheter i organisatoriskt beteende (Fernandes, 1994; William, 1994).

Ett stort problem som Anderson (1983) belyser är redovisningsstudenternas bristfälliga kommunikationsförmåga. Detta är ett område där flest klagomål kommer in från arbetsgivarna när de får ge sin syn på nyanställda redovisningsekonomer. Anderssons förslag är att minska antalet redovisningskurser för att på så sätt avsätta tid till kommunikationsträning. Howieson (2003) hävdar att det är viktigt med verklighetsanknutna fall och att det är dags för redovisningsinstitutionerna att omvärdera vikten av arbetslivsbaserad inläring. Dessa bör utformas med redovisningsstudentens framtida yrkesroll i åtanke, till exempel genom rollspel och presentationer. En av respondenterna anser att det som är negativt med utbildningen är att det finns för många språkliga varianter för att ska skapa bra sammanhållning. Dessa varianter är för dåligt integrerade vilket exempelvis innebär att studenter inte kan läsa kandidatkursen i Sverige om de har språklig inriktning.

5.4.3 Studenterna

Studenternas svar är eniga om att de inte har så stor koll på vilka kunskaper som revisionsbyråerna egentligen efterfrågar och vad som krävs av studenterna när de kommer ut. En student säger sig ha hört att revisionsbyråerna generellt inte tycker att studenterna kan så mycket när de börjar på byråerna. Argumentet är enligt flertalet studenter att det ger sig när studenterna väl kommer ut i arbetslivet och får börja applicera sina teoretiska kunskaper praktiskt.

5.5 Attityd till undervisningsmetod

5.5.1 Revisionsbyråerna

Utbildningen skall bistå studenterna med de kunskaper och färdigheter som krävs av arbetsmarknaden. För att möjliggöra detta föreslår IFAC (1996) att undervisningsmetoderna bygger på undervisningsmetoder såsom case studier, grupparbeten, samt aktuellt undervisningsmaterial hämtat från den miljö i vilken yrkesprofessionen verkar. Samtliga revisionsbyråer var av åsikten att undervisningsmetoderna till ekonomutbildningen borde förbättras. De tyckte att det är för mycket fokus på föreläsningar och för lite lärarledd undervisning. Nackdelen med föreläsningar är att det ej krävs någon prestation från studenternas sida. Revisionsbyråerna anser att kvalitén på studenternas kunskaper även beror på hur undervisningen är pedagogiskt uppbyggd. Det är enligt Thomson et al. (2004) minst lika viktigt *hur* man lär ut som *vad* man lär ut. Pedagogik är viktigare än kursinnehåll och vilket kursmaterial universitetet använder sig av. Därför bör utbildningen i högre grad bygga på dialog än vad de traditionella undervisningsformerna gör. Ett förslag som framfördes av revisionsbyråerna var att akademiker skulle hålla i den traditionella undervisningen, medan revisionsbyråerna skulle undervisa de mer praktiska övningarna.

Revisionsbyråerna vill se en utbildning som är engagerande, där det finns en interaktion mellan föreläsare och student istället för två timmars föreläsning. Undervisning som bygger på interaktion och dialog är att föredra framför passiva föreläsningar. Läroplanen ska uppmuntra studenter till eget lärande och aktivt ta del av lärandeprocessen (IFAC, 1996). När kunskap har tillgodogjorts ska det ske en återkoppling genom att studenterna får delta i olika övningar. Byråerna menar att studenter lär sig mer av att delta än att passivt följa med. Förslagsvis lärs de grundläggande kunskaperna ut först och sedan bygger man övningarna utifrån dessa kunskaper genom att läraren diskuterar och för en dialog med studenterna. Utformas kurserna på högre nivå med återkoppling till kurserna på lägre nivå, kommer studenternas kunskaper att förbättras, enligt Anderson (1983). Undervisning som bygger på dialog lär studenterna att reflektera från flera perspektiv betonar problemlösningsförmåga. Detta uppmuntrar studenterna till sökande av relevant information med en betoning på logiska uppskattningar samt förmedla klara slutsatser (IFAC, IEG 9). Dessutom sätter sig kunskaperna djupare om man praktiskt får använda dem. Revisionsbyråerna anser dock inte att föreläsningar ska uteslutas helt, utan kompletteras med andra undervisningsmetoder.

Revisionsbyråerna tycker även att det borde finnas mer praktiska inslag i utbildningen som är verklighetsrelaterade. Förslagsvis kan studenterna göra dessa praktiska övningar på egen tid och sedan redovisa dessa på lektionstid. För att kunna utbilda kvalificerade ekonomer krävs det mer resurser till ekonomutbildningen, enligt Jensen et al. (1983), vilket det i dagens läge råder brist på. De stora studentvolymerna i kombination med sämre kvalitet på föreläsningarna skapar även problem då det inte finns tillräckligt med resurser. Med mer medel till utbildningarna hade enligt Jensen et al. (1983), studenterna kunnat få bättre undervisning .

En av revisionsbyråerna hade även åsikter om examinationsmetoderna på universitetet. Det är viktigt att det finns en process för utvärdering i utbildningen, enligt IFAC:s riktlinjer i IEG 9. Byrån ansåg att det var för mycket skriftliga tentamen, vilka bidrar till att studenterna bara memorerar kunskapen till tentamen för att sedan glömma bort den. En studie gjord av AAA (2000) visar att denna examinationsmetod är ineffektiv och förbereder inte studenterna för den yrkesvärld de kommer att ge sig ut i efter examen. Det hade varit bättre om man kunde varva tentamen med olika praktiska uppgifter som studenterna skall lösa med hjälp av deras teoretiska kunskaper. På så vis sätts deras kunskaper bättre på prov och de lär sig använda sina kunskaper på olika sätt, anser revisionsbyråerna.

5.5.1.1 Case

Case studier är en undervisningsform som alla revisionsbyråer anser borde tillämpas mer i ekonomutbildningen. De menar att case studier ger studenterna möjlighet att bearbeta sina kunskaper mer praktiskt och därmed lär sig studenterna hur man använder sina teoretiska kunskaper på bättre sätt. Att göra dessa case studier mer verklighetsanknutna skulle även bidra till att studenterna får en bättre kvalitet på sina kunskaper och därtill få en koppling till verkligheten på ett sätt de inte skulle få genom till exempel föreläsningar.

Enligt Marden et al. (1998) studie är case studier en bra undervisningsmetod som förbättrar kvaliteten på undervisningen samt utbildningen. Anderson (1983) och Howieson (2003) hävdar att det som främst motiverar användningen av case är att det stimulerar studenters intresse och länkar samman kursmaterial med yrkesliv genom att studenterna får en bättre känsla av hur redovisningskoncepten skall tillämpas i osäkra verklighetsanpassade situationer. Dessutom lär sig studenterna att angripa problem från olika håll, eftersom de lär sig av de misstag de gör under övningens gång, säger byråerna. Förutom detta, får studenterna en bättre

helhetsförståelse för hur det fungerar i praktiken, vilket är fördelaktigt när de sedan ger sig ut i arbetslivet. Dock måste dessa case studier vägas mot de teoretiska kunskaperna. Ett förslag på lämplig utformning som framfördes av byråerna var att mest fokusera på de teoretiska kunskaperna i början av utbildningen för att avsluta med mer case studier i slutet av ekonomutbildningen.

Övningar i kassaflödesanalys skulle vara bra att innefatta mer av i utbildningen, då detta ger en annan typ av tänkande. En av revisionsbyråerna ansåg att det skulle vara bättre om någon från näringslivet var ansvarig för dessa övningar under kurserna, då de har bättre kunskaper om hur det fungerar i verkligheten. På så sätt minskas även gapet mellan vad utbildningen lär ut och vad revisorer gör (Marden et al., 1998).

5.5.1.2 Affärssystem

Utbildningen ska uppmuntra studenter till kreativt teknikanvändande som bygger på de kunskaper och färdigheter som efterfrågas av yrkesverksamma redovisare, enligt IFAC:s riktlinjer i IEG 9 (1996). Då revisionsbyråerna använder sig av affärssystem i sitt dagliga arbete ansåg de att det borde ingå mer undervisning i affärssystem i utbildningen, då detta leder till praktiska färdigheter. De påpekade dock att detta kunde vara svårt då arbetsmarknaden använder sig av olika system och vidareutvecklar dessa affärssystem hela tiden. Därför tycker revisionsbyråerna att studenterna bara skall ha en generell kännedom om affärssystem, utan att gå in på djupet på något specifikt av dem. Studenterna skall istället få mer kunskap om hur affärssystem är uppbyggda och vilka moduler som finns, exempelvis mer samspel mellan reskontra och huvudbok. En av revisionsbyråerna ansåg att det studenterna ska förstå vilken data som kommer ut ur systemet och vad de ska använda den till. Revisionsbyrån menar att syftet med undervisning i affärssystem är att studenterna ska lära sig ramarna.

I övrigt tyckte revisionsbyråerna att studenternas datakunskaper var goda. Dock hade de önskat att studenterna fått lite mer undervisning i Excel och PowerPoint, då dessa system används väldigt mycket i deras dagliga arbete.

5.5.1.3 Praktik

Praktik under ekonomutbildningen är något som är önskvärt av alla revisionsbyråer vi intervjuade. Att utveckla färdigheter under utbildningens gång anses som en viktig del i

utbildningen, då detta lär studenterna att omsätta sina kunskaper från utbildningen till verklighetsanpassande situationer (IFAC, 1996). Byråerna anser att de blir lättare för studenterna att sätta in sina kunskaper i sitt sammanhang om de praktiskt får använda dem, dessutom får de en inblick i verkligheten och är därmed bättre förberedda inför arbetslivet. Det vore även önskvärt om studenterna fick möjligheten att praktisera under en något längre period, gärna ganska tidigt i utbildningen. Det hade varit nyttigt för studenterna att få en inblick i verkligheten redan i början.

I AAA:s studie (2000) framgår det att utbildningen lägger för stor fokus på innehållet på bekostnad av studenternas utveckling av färdigheter som behövs för yrkesrollen. Undervisningen bygger i för hög grad på rutinmässigt lärande istället för mer vidsyntare och innovativt lärande som yrkespraktiken efterfrågar. Revisionsbyråerna framförde ett antal förslag som de ansåg skulle förebygga det ovan skrivna. Ett förslag som framfördes var att studenterna skulle få olika uppdrag av revisionsbyråerna att utföra såväl på som utanför arbetsplatsen. Ett annat förslag var att utforma utbildningen likt den danska där studenterna får arbeta på någon revisionsbyrå vid sidan om studierna. Från början skulle studenterna få göra väldigt enkla uppgifter för att sedan bygga på med svårare uppgifter allt eftersom studierna pågår. Detta kräver väldigt mycket av studenterna, men det är ett väldigt bra sätt att minska gapet mellan teori och praktik. Revisionsbyråerna ser dock svårigheter med att införa denna modell här i Sverige då det kommer att innebära en stor omställning av vårt nuvarande system. Dessutom ser de problem med att praktiskt lösa administrationen.

En annan revisionsbyrå tycker att utbildningen borde utformas mer likt lärlingssystem som är vanligt förekommande i hantverksyrkena. Byrån menar att utbildningen borde bli mer yrkesinriktad och lärlingssystem är ett bra sätt att återkoppla teorin med praktiken.

Att ha ett examensjobb likt teknologernas där studenterna får möjlighet att under tjugo veckor göra praktiska uppdrag eller arbeten åt revisionsbyråerna var också ett förslag som lades fram. Revisionsbyråerna tyckte att det skulle vara bra om det gick att utforma, men att det än så länge var svårt att få ihop rent praktiskt. Teknologerna och de tekniska företagen har redan arbetat in rutiner för denna utformning, vilket revisionsbyråerna inte ännu har gjort. För att detta skulle vara möjligt måste byråerna först börja i liten skala för att successivt arbeta in rutinerna. Dessutom är detta en tidskrävande process men givande för alla parter om den införs. Det fanns dock motsättningar mot denna utformning, som en av revisionsbyråerna uttryckte. Den tyckte istället att studenterna skulle få möjlighet att komma en dag i veckan

och göra mindre arbetsuppgifter än att erbjuda dem halvårsvis praktik. På detta sätt skulle de få en bättre inblick i företaget och få bättre möjligheter att knyta kontakter.

Ett annat förslag som framfördes var att man skulle anställa studenter innan de slutfört sina studier för att på så vis få in praktik i utbildningen. Detta kräver dock mycket planering ifrån universitet och näringsliv och ett sådant system tar även lång tid att bygga upp. Dessutom är det svårt för revisionsbyråerna att handleda alla studenter då de anställda har väldigt mycket att göra på byrån under vissa perioder. Men revisionsbyrån anser dock att det hade varit en mycket bra utformning på utbildningen för alla inblandade. Emellertid finns det vissa problem med att lösa detta praktiskt, både på grund av resursbrist vad gäller pengar och att administrera de stora studentvolymerna. Dessutom anser en av revisionsbyråerna att de inte borde bli en utbildningsanstalt utan att detta är universitets roll.

Andra nackdelar med praktik i ekonomutbildningen är att det kan ta anspråk på andra avsnitt i utbildningen och riskera att urholka de teoretiska kunskaperna. Ett förslag som framfördes var att utgå från vad som erfordras av utbildningen och omstrukturera den för att möta dessa krav. Kanske komprimera vissa kurser och ta bort de avsnitt som är alltför teoretiska.

5.5.2 Lärosätet

En av lärosätets respondenter har ett speciellt intresse till undervisningsmetoder och anser att val av undervisningsmetod har stor betydelse för studenternas inläring. Detta är också något Thomson et al. (2004) håller med om när de förespråkar att det minst lika viktigt hur man lär ut som vad man lär ut. Även AAA (2000) uttrycker det som att pedagogiken saknar kreativitet och innefattar alltför mycket tillit och föreläsningar på läroböcker, och utvecklar inte studenters inlärningsförmåga. Utbildningen är alltför bunden till undervisningstid och har inte tillräcklig med kontakt mellan student och affärsvärld. Respondenten hävdar att genom att förändra inlärningsmetodik kan betydliga förbättringar äga rum och refererar till en undersökning vid Handelshögskolan, Göteborgs universitet. Resultatet från studien blev att 26 % hade god kunskap om räntabilitet i den kontrollgrupp som lärde sig enligt den ”gamla” inlärningsmetoden, medan 86 % av studenterna i den grupp som undervisades enligt den egna utformade inlärningsmetodiken hade god kunskap om räntabiliteten. Trots de fina resultaten från undersökningen är intresset svalt från lärare då de verkar ha svårt att ändra sina egna metoder och ta till sig av nya pedagogiska undervisningsmetoder.

Howieson (2003) anser att det finns en avsaknad av medvetenhet hos redovisningsakademiker och administratörer om vilka förändringar som pågår inom yrkesprofessionen. Lärare i redovisning skulle behöva utbildas så att de kan tillämpa innovativa undervisningsmetoder och innehåll. En annan respondent refererade också till den undersökningen vid Handelshögskolan, Göteborgs universitet och hävdade att den var intressant men ämnet var inte helt enkelt. Respondent håller med om vissa grundidéer i resonemanget, men tror att går att lära sig det lika bra på traditionellt sätt med rätt inställning och stöd. Det beror förmodligen också vem metoden riktas mot, antagligen tar studenter på fördjupningsnivå större ansvar för sina studier än studenter på grundläggande nivå.

Ett problem förstnämnda respondenten tog upp var att doktorander undervisar i redovisning. Det kan vara en fördel på de grundläggande nivåerna men på högre nivåerna får doktoranderna svårare att undervisa på ett lämpligt sätt. Detta håller Howieson (2003) med om och menar att det finns en allmän uppfattning att universiteten inte belönar undervisningskvalitet vid befordringar. Speciellt för de väletablerade lärosätena har forskningskunskaper större prioritet. Nelson (1996) ser risker med den ökade betoningen på forskning och tror det kan leda till att framförallt studenter kommer att drabbas av sämre undervisningskvalitet. För att minska undervisningsbördan använder sig skolorna i allt högre grad av doktorander och annan mindre erfaren personal för undervisning. Dessa lärare har ofta någon eller några av följande brister: problem med språket, många saknar erfarenheter från arbetslivet, de är också ofta dåligt förberedda eftersom det ställs stora krav på deras egna studier, de flesta är inte heller certifierade eller på annat sätt involverade i professionen. En följd av detta blir att lärarna lägger så lite tid som möjligt på undervisning. Detta påverkar inte bara undervisningskvaliteten negativt, det riskerar dessutom stöta bort de smartaste och mest talangfulla studenterna från redovisning till att välja andra karriärer. Nelsons lösning på detta problem ligger i att förändra belöningsystemet så att det ska löna sig att investera tid på undervisning annars är det i princip omöjligt att förvänta sig några förbättringar av kursinnehåll och pedagogik.

En annan respondent håller inte helt med om att det är ett problem med doktorer som lärare. Det är visserligen så att det kan finnas ett problem med att doktorander är oerfarna vad gäller utläring, men samtidigt måste de börja någonstans. Dessutom måste de gå en kurs om 15 HP i lärarorienterad pedagogik. Förmågan att vara pedagogisk beror till stor del på egenskaper och erfarenheter och det är svårt att läsa sig till att bli en bra lärare, uttrycker respondenten.

En av de övriga respondenterna hävdar att gruppen som tillsätter doktorandtjänsten vid Ekonomihögskolan kräver att personer som söker anställning först håller i en provföreläsning. Det är tydligt att man lyft fram pedagogiken mer än tidigare.

Ekonomihögskolan har lagt in mer av utredningsuppdrag, praktikfall, pm och liknande jämfört med det tidigare upplägget om enbart föreläsningar följt av inläring till tentamen. AAA (2000) anser att memorering och tentering av kursinnehåll är ineffektivt och förbereder inte studenter för den tvetydiga affärsvärld de efter examen kommer att ge sig ut i. Med ökade resurser skulle universitetet kunna genomföra datalaborationer och andra innovativa undervisningssätt hävdar en av respondenterna. Resurser, i form av pengar och lärarkapacitet, är dock helt avgörande för vilken undervisningsform som kan användas.

5.5.2.1 Case

Två av lärosätets respondenter var för mer case studier i undervisningen medan en tredje tyckte att det är lagom som det är nu. De som var för mer case studier, hävdar att case är ett bra sätt att öka den problemlösande förmågan.

Marden et al. (1998) anser att casemetodik förbättrar ekonomutbildningarna. Casen bör enligt en av respondenterna utformas som diskussionscase, bokföringsuppgifter eller upprättandet av årsredovisning. Det bör finnas tid för att gå igenom och diskutera lösningar noggrant, samt att utrymme ges åt mångfasetterade lösningar där flera olika ämnesperspektiv beaktas. Det som främst motiverar användningen av case är att det stimulerar studenters intresse och länkar samma kursmaterial med yrkeslivet genom att studenterna får en bättre känsla av hur redovisningskoncepten skall tillämpas i osäkra verklighetsanpassade situationer (Anderson, 1983; Howieson 2003).

Howieson (2003) menar att denna typ av studier bör utmana studenter till strategiskt tänkande inom en särskild affärskontext och inte bara teknisk användning av kunskaper. Därmed bör det ges mer utrymme åt intern redovisning än extern redovisning i redovisningskurserna. En annan respondent anser att denna typ av metodik hade det varit bra, då en ökad interaktion mellan studenter och lärarstab och ett större inslag av case skulle förbättra ekonomutbildningen. Detta är en trend som redan påbörjats hävdar respondenten, men en förutsättning för att öka denna undervisningsform är att det finns tillräckliga resurser av lärarkapacitet och pengar, så är inte fallet idag. Den andra respondenten som var emot case

studier i undervisningen, hävdar att det redan finns relativt mycket case i utbildningen om promemorior inkluderas.

5.5.2.2 Affärssystem

Samtliga respondenter var av åsikten att kunskaperna i affärssystem var bristfälliga och att det borde inkluderas mer av detta i undervisningen. De tror att de flesta affärssystem är uppbyggda på likartat sätt och därför skulle grundkunskaper i dessa system vara till stor hjälp för att förbereda studenterna inför deras kommande yrkeskarriärer. Nelson (1996) anser att redovisningsutbildningen måste ta till sig den senaste teknologin för att göra ämnet intressant och kostnadseffektivt. Revisionsbyråerna har kommit längre i denna teknologikutveckling och baserar sin undervisning i högre grad på interaktiv inläring och mindre på traditionell föreläsning i klassrum. Skolornas redovisningsansvariga måste komma till insikt om att det finns fler sätt att undervisa på än den traditionella föreläsningen framme vid tavlan (Howieson, 2003).

I det nya Civilekonomprogrammet har dessa åsikter tagits i beaktande och det har införts undervisning i affärssystem under den femte terminen, motsvarande 15 HP, påpekar två av respondenterna. Även dataprogrammet Excel behandlas i högre grad i den nya Civilekonomutbildningen jämfört med den gamla, då det funnits brister även här.

5.5.2.3 Praktik

En av respondenterna var för praktik i utbildningen medan två var emot. Den som var för tycker att yrkesutbildning bör ha praktik för att studenterna lättare skall kunna applicera sina teoretiska kunskaper på praktiska erfarenheter. Samtliga var dock överens om att det är svårt att administrera på grund av den stora volymen studenter som finns främst vid de större lärosätena. Enligt Howieson (2003) är det förmodligen dags för universitetsprogrammets redovisnings- och finansinstitutionerna att omvärdera vikten av arbetslivsbaserad inläring. Eraut (1990) är en av flera som iakttagit den vanliga separationen mellan träning i skolan och jobbet som redovisare/revisorer, och betonar hur viktigt det är att dessa integreras. En svårighet är, och som respondenterna också nämnde, att det ofta finns flera hundra studenter på kurserna och detta gör det besvärligt att administrera arbetslivsinspirerad träning (Howieson, 2003; Mathews, 2001).

En framgångsrik förebild inom detta område har enligt Howieson (2003) varit samarbetet mellan universitetet i Newcastle och Tyne, dåvarande PricewaterhouseCoopers (PwC), och ICAEW. Samarbetet innebar att en väsentlig del av ekonomprogrammet var förlagt till PwC. I Balans (nr. 6-7, 2007) finns det information om ett liknande svenskt upplägg som genomförts 2005 vid Mittuniversitet i Sundsvall, där får studenter som går sista året fått möjlighet till två veckors praktik på en revisionsbyrå eller på en ekonomiavdelning. Då praktikmomentet i utbildningen sågs som en fördel för både studenter, revisionsbyråer och universitetet, har Peter Öhman, ansvarig för redovisningsfördjupningen vid Mittuniversitet, planer på att även införa en veckas praktik redan under c-nivå.

Upplägget med två veckors praktik, är två respondenter tveksamma till och ställer sig frågande till hur mycket studenterna kan lära sig under denna tid. En möjlig lösning skulle kunna vara att förlägga praktiken till somrarna. Det är dock svårt då revisionsbyråerna har lite att göra under denna tid.

En av de respondenterna som var mindre positivt inställd till praktik, kom med motargument att utbildningen är så pass kort att det inte går att dra in på undervisningstimmar till förmån för praktik. Ett flertal debattörer anser däremot att det borde ingå praktik i utbildningen (Birgitta Jönsson-Lundmark, Balans, nr. 8, 1982; Liv Jarness, Balans, nr. 6-7, 1989; Svenska Civilekonomföreningen, Balans, nr. 3, 1979).

På Ekonomihögskolan i Lund har de försökt öka det praktiska inslaget genom ett antal åtgärder. Till exempel har institutionen för Handelsrätt en kurs med praktik införts. För denna kurs finns det möjlighet att ta emot tjugo studenter och här varvas uppdrag ute på revisionsbyrån med studierna. Nästa vår kommer det ges en kurs i projektledning vid Företagsekonomiska institutionen, där studenter parallellt får möjlighet att göra en skarp utredning hos de programföretag som är kopplade till civilekonomprogrammet. Det är något som går utöver utbildningen och ger därmed inga akademiska poäng. Det är också troligt att det kommer att bli mer praktiska inslag, i form av utredningsuppdrag, i det nya Civilekonomprogrammets examensarbete, hävdar en av respondenterna. Detta examensarbete har utökats från 15 HP till 30 HP (Ekonomihögskolan, Lunds universitet).

5.5.3 Studenternas attityd till undervisningsmetod

5.5.3.1 Case

Genomgående har studenterna en attityd om att case studier är mycket positivt och önskar att det skulle implementeras mer av detta moment i kurserna. Argumentet för case studierna är att studenterna tvingas i högre grad använda de teoretiska kunskaperna under kursens gång. Även om det är bra med case studier som bygger på verkliga fall pekar ett par studenter på att det även ska finnas traditionella föreläsningar i utbildningen som ger en bra bas att stå på.

I Civilekonomernas studentenkät, (2007), trycker också studenterna på att case studier i form av mer verklighetsanpassning i kurserna är ett önskemål. En studie av Haman et al. (2008) ansåg i hög grad att utbildningen ska bygga på problemlösning genom att låta studenterna lösa praktiska fall. Slutsatsen som skribenten till artikeln gör är att studenterna antar att de på så sätt blir bättre rustade inför arbetslivet. Studenterna som medverkade i Haman et al. (2008) studie menade också att de föredrog undervisning där de fick ta itu med redovisningsfrågorna genom ett praktiskt tillvägagångssätt. Sättet som föredrogs var i form av diskussioner och analyser av case studier, framför ett teoretiskt abstrakt angreppssätt. Enligt studien gjord av Haman et al. (2008) var studenterna nöjda med hur undervisningen kopplade samman teorin med verklighetsanknutna fall.

5.5.3.2 Affärssystem

Studenterna är överlag något tveksamma till om det är nödvändigt att lära sig affärssystem i skolan. Argumentet är att det är svårt att lära sig affärssystem så att kunskapen blir en fördel när man kommer ut till arbetsplatsen. Med andra ord kan man inte lära sig alla affärssystem utan det lärs först vid anställningen. Någon student ansåg att affärssystem kan vara avgörande för att få ett jobb. Generellt är det viktigaste att lära sig den teoretiska förståelsen för redovisning, men det skulle inte vara fel att det fanns möjlighet till att gå en kurs i affärssystem. Ett fördel med kunskaper i affärssystem är att det ger studenterna bättre förståelse för hur redovisningen går till i verkligheten. I utbildningen skrivs merparten på papper och det anser en student det inte ger någon verklighetsanknytning.

Enligt Bedell et al. (2007), är det nödvändigt att handelshögskolorna inför mer avancerad teknologi i läroplanen såsom affärssystem för att möta utvecklingen på arbetsmarknaden. Skribenten förklarar att tillväxten av affärssystem som ett redskap att använda i undervisningen har växt dramatiskt de senaste 3 åren. Studenterna vid de två universiteten i

USA som infört affärssystem såg mycket positivt på detta och kände att programmen gav en adekvat miljö att lära sig i samt att de tyckte det var en värdehöjande faktor i utbildningen.

5.5.3.3 *Praktik*

De flesta studenterna ställde sig positiva till praktik i utbildningen och önskar att det varit mer av det i utbildningen, men inser också problematiken att få det organiserat rent administrativt. En student anser att praktik skulle förbereda studenterna bättre inför yrkeslivet. Praktik skulle även ge studenterna insikt om huruvida yrket som revisor var passande. På så sätt skulle studenterna inte behöva lägga ett antal år av sitt liv på något de sedan inte finner intressant när de väl börjar sin karriär. Praktiken bör således komma tidigt i utbildningen, helst redan efter grundkurserna anser studenten. En annan student menar att praktik ska tillföra studenten något, annars fyller den inget syfte. En annan student tillägger att det skulle hjälpa studenterna att få koll på de mest grundläggande uppgifterna inom redovisning, så man slipper skämmas på sitt första jobb.

Enligt Civilekonomernas studentenkät (2007) skulle ekonomutbildningen förbättras om praktik lades in i utbildningen. Mittuniversitetets upplägg med praktik i utbildningen, sågs mycket positivt både av studenterna och revisionsbyråerna, eftersom studenterna fick en insyn i byråernas arbete. Ett positivt inslag i studien var också att studenterna såg en ökad motivation för de teoretiska momenten i utbildningen både inför och efter praktiken. Med praktik i utbildningen innebär det en större arbetsbelastning i studenternas studier, men det sågs bara positivt från studenter och revisionsbyråer. Byråerna tenderade att efterfråga dessa praktikanter i större utsträckning än de som inte har fått möjlighet till praktik. (Balans, nr. 6-7, 2007)

5.6 Interaktion mellan olika respondenter

5.6.1 Revisionsbyråernas attityd till interaktion mellan dem och lärosätet

Lärosätet och näringslivet bör bli mer involverade i varandras verksamhet hävdar Lee (1989) i sin artikel. När kvalificerade yrkesmän från både universitet och revisionsbyråer samarbetar skapas större möjligheter för utveckling av effektiva lösningar på redovisningsproblem (Senge, 1988). Lunds universitet och näringslivet har hösten 2007 påbörjat ett samarbete som heter ”Stiftelsen Partnerskapet”. Med detta samarbete försöker lärosätet i större utsträckning än tidigare få in näringslivet i utbildningen. Företagen gör gästföreläsningar och berättar om

vad deras arbete innebär. På så sätt blir det praktiska inslag i utbildningen och en ökad förståelse för vad arbetsmarknaden har att erbjuda. Man minskar även gapet mellan vad redovisare gör och utbildningen lär ut om det införs mer besök av yrkesprofessionen i klassrummen (Marden et al., 1998). Studenterna blir också bättre mentalt förberedda inför sitt arbete och de får en bättre bild av hur det egentligen fungerar att arbeta som revisor. Med den nya ekonomutbildningen försöker utbildningsansvariga även göra inriktningarna tydligare och mer yrkesförberedande. De kommer att utgå från vad arbetsmarknaden kräver och lägga in de kraven i utbildningen. Samarbetet med näringslivet blir närmare och det betonas även mer färdigheter i utbildningen. En av revisionsbyråerna tycker att det är viktigt, för företagens branding och kontakt, att näringslivet engagerar sig både på utbildningssidan och på rekryteringssidan. Vissa av revisionsbyråerna har studentansvariga inom olika avdelningar som har löpande kontakt med universitet.

Andra former av samarbete mellan universitet och revisionsbyråerna är näringslivsdagarna, Talent Training och Case Competition.

5.6.1.1 Revisionsbyråers inflytande på ekonomutbildningen

Revisionsbyråerna tycker inte att de ska ha något direkt inflytande på ekonomutbildningen utan det är universitetets roll att sköta utformningen. De anser däremot att det är viktigt att universitet har löpande kontakt med näringslivet om vad som efterfrågas av arbetsmarknaden. Det ska föras en givande dialog parterna emellan utan att revisionsbyråerna har någon bestämmande rätt över vad som ska läsas. Det viktiga är att universitet utbildar studenterna efter arbetsmarknadens krav och lyssnar på näringslivets åsikter om vilka kunskaper som efterfrågas vid utformningen av läroplanen, enligt Carver et al. (1986).

5.6.2 Lärosätets attityd till interaktion mellan dem och revisionsbyråerna

Samarbetet mellan revisionsbyråerna och studenterna är på en lämplig nivå anser en av lärosätets respondenter. En annan respondent förklarar att förr stod revisionsbyråerna för en stor del av undervisningen. Marden et al. (1998) undersökning visade att yrkesprofessionens besök i klassrummen ansågs ha större effekt för kvaliteten på undervisningen och skickade seniora revisorer med mycket kunskaper. Idag är det ungefär likadant, men skillnaden är ett större tryck på revisorerna på att tjäna pengar idag, därför skickas numera fler assistenter till lärosätena. De övriga respondenterna anser inte de har något problem att knyta till sig duktiga

revisorer för undervisning. En av respondenterna hade gärna sett ett ökat samarbete mellan högskolor och revisionsbyråer vad gäller utbildningen.

Vilket inflytande revisionsbyråerna skall ha över ekonomutbildningen är ett föremål för diskussion. Vid Ekonomihögskolan i Lund finns det inget direkt samarbete när det gäller att utforma utbildningsprogrammen. En kritik som framförts av AAA (2000) är att redovisningsinstitutionen ofta är isolerad från den miljö där yrkesprofessionen verkar. Konsekvensen av detta blir att utbildningen blir allt mer fränkopplad från marknaden och dess förväntningar.

Lärosätets respondenter hävdar däremot att det indirekt finns ett samarbete genom den rådgivande kommitté där det finns representanter från revisionsbranschen. När det gäller redovisningskurser är det mer relevant med ett samarbete. Detta sker i form av synpunkter från den rådgivande kommitté, gästföreläsningar och en del kontakter med kursansvariga. Indirekt har de också haft inflytande genom att i regelverket bestämma vilka kurser som skall ingå och vad kurserna skall innehålla, för att uppnå kravet om den teoretiska revisorsbehörigheten. Följden blir då, om Revisorsnämnden ändrar reglerna så måste det även ändras i utbildningen. En av respondenterna har haft dåliga erfarenheter av Revisorsnämndens framtagande av kraven för den teoretiska revisorsbehörigheten. Ett av kraven var att aspiranterna skulle läsa 7,5 HP matematik, dessa poäng finns nu inkluderade i kalkyleringen och statistiken. Respondenten tror inte att man blir en bättre revisor av att läsa så pass mycket matematik. Samarbetet mellan revisionsbyråerna och Ekonomihögskolan fungerar annars bra, anser respondenterna.

En av respondenterna säger att de lyssnar på revisionsbyråerna, men påpekar också att det är många i revisorskåren som har åsikter om hur saker och ting bör utformas. Det är nyttigt att lyssna förklarar respondenten vidare, men det är inte revisionsbyråerna som bäst styr hur universitetets kurser ska utformas. Vissa praktiska moment lär man sig bäst när man börjar arbeta. Williams (1994, s. 208) ser också en inlärningsmetod genom "learning by doing" som ett bra sätt för studenterna att lära sig redovisning på (Howieson, 2003).

Respondenterna anser att revisionsbyråernas intresse att dela med sig av kunskap är stort och säger att revisionsbyråerna alltid ställer upp när skolan ber om det. En respondent vill peka på att det möjligtvis har svalnat i takt med att kravet på att revisorerna ska generera intäkter har ökat. Respondenten menar att det finns risk att byråerna börjar se ekonomiskt på det. Ett sätt

att utnyttja de kunskaper som finns hos seniora revisorer, är att tillfråga dem som blivit erbjudna att sluta i förtid och de som branschen har stort förtroende för (Anderson, 1983).

5.6.3 Studenternas attityd till interaktion

5.6.3.1 Interaktion mellan studenter och arbetsgivare

Ett entydigt svar från studenterna är att universitetet i Lund förser studenterna med mycket goda möjligheter till att träffa arbetsgivare inom näringslivet. Det som främst är positivt enligt flertalet studenter, är det stora antalet gästföreläsare som universitetet bjuder in till skolan samt möjligheten att gå på seminarier som anordnas av Karriärcenter. Centret erbjuder bland annat hjälp till CV-granskning och ansågs ha bra e-post system där information skickas till studenterna. Det medför en möjlighet för studenterna att gå på intressanta tillställningar. Nackdelen med Karriärcentret är enligt en av studenterna att de erbjuder för många tjänster, vilket gör det svårt att få grepp om vad som är betydelsefullt för en själv. En student tycker att Lundaekonomernas kår erbjuder stora möjligheter till att träffa potentiella arbetsgivare. Studenterna är således mycket nöjda med interaktionen i Lund vilket kan ställas i relation till Civilekonomernas studentenkät (2007), som visar att det som studenterna var mest missnöjda med i utbildningen var lärosätets tillvägagångssätt vid anordning av möten mellan studenter och potentiella arbetsgivare.

5.6.3.2 Interaktion mellan studenter och lärare

Studenterna ger generellt ett entydigt svar om att de inte anser sig ha en god kontakt med lärarna. Det anses även svårt att komma i kontakt med lärarna både genom telefon och genom personligt möte. En student säger sig ha sökt personlig kontakt med personal på institutionen ett antal gånger utan att finna den person som eftersöktes. Studenten anser att det inte alltid är lätt att formulera sig i e-post, utan föredrar ett personligt möte, men är medveten om att e-post troligtvis är det bästa sättet att kommunicera med lärarna. En student säger däremot att kontakten är mycket bra och det är oftast lätt att få kontakt med den man söker.

Enligt Professor Nelson (1996), använder sig universitetet av doktorander för att minska undervisningsbördan. Följden blir mindre pedagogiskt kompetenta lärare, som är upptagna på annat håll med egna studier. Det får till följd av att lärarna är dåligt förberedda till föreläsningarna och resulterar i att lärarna lägger mindre tid på undervisningen. Det innebär också att lärarna drar ner på sin närvaro, vilket försvårar studenternas möjligheter att få hjälp.

5.7 Det nya civilekonomprogrammet

5.7.1 Revisionsbyråerna

De flesta revisionsbyråer ser positivt på den nya ekonomutbildningen. Det som lyfts fram som positivt är internationaliseringen av utbildningen. De tycker det är viktigt att universitet tar till sig av det internationella utbytet då Ekonomihögskolan i Lund står sig väl i konkurrensen med andra ekonomihögskolor. Dessutom kommer denna process innebära en utökad jämförbarhet mellan länderna, det blir ett mer enhetligt system, vilket ses som fördelaktigt. Utbildningen blir på detta sätt gångbar var studenterna än väljer att arbeta och harmonisering av standarder ses som positivt. Med en internationell utbildning kommer svenska ekonomer att efterfrågas från flera länder. Utbildningen har en viktig roll att spela när det gäller att locka hit studenter till Sverige och därmed en ökad förhoppning om att de stannar kvar efter examen. Det gäller att balansera inflöde och utflöde. Sverige är inte så attraktivt att vi kan locka hit arbetskraft, därför är det viktigt att utbildningen är av sådan kvalitet att den kan locka hit studenter istället.

Revisionsbyrån KPMG ser positivt på Bologna-processen enligt en artikel i Balans (2007). Byrån rekryterar gärna studenter som gått den nya utbildningen framför den äldre ekonomutbildningen. Bologna-processen kommer även enligt artikeln att göra utbildningen mer kvalitetsmärkt då den blir mer enhetlig med resten av Europa. (Balans, nr. 6-7, 2007)

5.7.2 Lärosätet

En respondent förklarar att det kommer att satsas mer på färdighetsträning i det nya Civilekonomprogrammet jämfört med det gamla. Respondenten förklarar att i det nya programmet kommer det att arbetas mer med case, affärssystem, Excel och projektledning. Respondenten är positiv till de nya inslagen men anser också att de nya inslagen i utbildningen inte får ske på bekostnad av andra teoretiska kunskaper. Respondenten anser vidare att det skulle kunna hinnas med betydligt mer under fem år än vad som görs idag. En annan fördel som respondenterna lägger fram med den nya inriktningen är att yrkesrollen betonas tyngre, det vill säga det blir mer av färdighetsträning i utbildningen.

Enligt utbildningsplanen för Civilekonomprogrammet vid Lunds universitet, får studenterna färdighetsträning i kurserna Affärskommunikation 4 HP under termin 1 och 7,5 HP under termin 5. Projektledning 7,5 HP och Affärsutveckling 7,5 HP under termin 4. Affärssystem ingår i kursen företagsekonomi, vilket studenterna läser under termin 6.

En intervjuad respondent anser det positivt med en sammanslagning av kandidat + magisternivå vid uppsatsskrivandet, då studenterna får en rejäl examensuppsats med den nya Bologna-processen, vilken enligt utbildningsplanen skrivs under termin 8. Respondenten anser också att en fördel med det nya civilekonomprogrammet är att det är väletablerat utbildningsprogram, hos såväl lärare som studenter.

En respondent anser att det är negativt med att bara skriva en uppsats på en termin i förhållande till hur det var tidigare med två uppsatser om vardera 10 veckor, men det är ett krav som nya civilekonomrättigheterna kräver i det nya upplägget. Historiskt har det visat sig att magisteruppsatser på 15 HP i Lund är väl så bra som 30 HP uppsatser vid andra lärosäten, troligtvis ett resultat av att studenter lär sig mycket under kandidatuppsatsen.

Det gamla upplägget med två 15 poängs uppsatser är också något som Ekonomihögskolan i Lund har försökt bevara säger en av respondenterna, men de fick avslag när de sökte den nya examensrätten. Det Ekonomihögskolan vill undvika är perioder då studenterna inte gör något. Är uppsatserna på 20 veckors tid antas studenterna ha en för lugn period i början av terminen. Respondenten tror att syftet med den nya uppsatsen är att den ska få mer praktisk inriktning än den nuvarande. Detta kommer säkert att ge upphov till diskussioner vid Ekonomihögskolan, men respondenten själv är inte främmande för att examensuppsatsen baseras på ett praktiskt problem från yrkeslivet med följd att uppsatsen blir mer av en utredning än bara en teoretisk uppsats. En nackdel med den nya utbildningen anser en respondent är problemet med integrering av studenter som har olika upplägg, där en del har två uppsatser medan andra kommer att skriva uppsatsen om 30 HP.

En annan kritik mot den nya utbildningen är den begränsade valfriheten av kurser. Det finns enligt en av respondenterna inte möjlighet till en enda valfri poäng, vilket innebär att det inte finns möjlighet att fördjupa sig inom något område. Enligt utbildningsplanen för Civilekonomprogrammet vid Lunds universitet, finns det inget utrymme för studenterna att läsa några valfria poäng om alla kurser läses i Sverige. Det är också ett problem att man gör det svårare för studenter att plugga utomlands, anser respondenten. Studenterna är då tvungna att läsa samma kurs utomlands för att vara i fas med studenterna på hemmaplan, eftersom fortsättningskurserna bygger på tidigare kunskaper. Respondenten säger att studenter därmed utesluts från möjligheten att läsa de kurser som de utländska universiteten är speciellt bra på.

Enligt utbildningsplanen för Civilekonomprogrammet vid Lunds universitet, rekommenderas studenterna som väljer en termin utomlands att läsa företagsekonomi. Utöver de 15 poäng som studeras utomlands, läses även 15 valfria poäng. Utlandsstudenterna läser således inte kurserna affärskommunikation (7,5 HP) eller ekonomisk historia (7,5 HP) om studenterna förlägger en termin utomlands.

Enligt utbildningsplanen för Civilekonomprogrammet, vid Lunds universitet, finns det möjlighet att läsa programmet med språklig inriktning. Studenterna har då möjlighet att välja bland 10 olika språk däribland dansk inriktning. Det nya Civilekonomprogrammet har också den nackdelen enligt en respondent att det finns för många språkliga inriktningar av det nya programmet, och ger exempel på den danska inriktningen som mindre seriös.

En respondent tror inte på Bolognaprocessen på grund av att den intervjuade anser att den bygger på learning outcome, vilket innebär man utgår att det utgår från att studenterna skall lära sig vissa saker på tre veckor och annat på sju veckor, med andra ord, är det resultatet som räknas. I Sverige har det endast skett en översättning till de nya poängen och det inte tagits upp en ordentlig diskussion om effekterna av learning outcome. Learning outcome innebär enligt respondenten ett mycket större ansvar på att lärarna skall följa upp att den enskilde studenten lär sig det den förväntas kunna, vilket vi inte har resurser till i Sverige, det innebär enligt respondenten att reformen blir en halvmesyr. Enligt William (1994), är det allra viktigaste att utbildningen främjar en process av lärande, och inte bara utläring av svar.

Ytterligare ett problem som tas upp av respondenten är inslaget av utländska studenter där internationaliseringen kan skapa problem. En risk respondenten ser är att det i klasserna blandas svenska och utländska studenter. De flesta lärare och studenter talar dålig engelska. Frågan är vad det får för påverkan på kvaliteten, vissa har föreställningar om att det bara är att börja prata engelska. Visserligen anser respondenten att vi är relativt bra på engelska i Sverige internationellt sätt, men kvalificerade resonemang på ett främmande språk blir alla sämre på. Vad detta har för effekter har inte utrönats, utan detta anser respondenten borde forskas på. Självt anser respondenten att det kan ha betydande negativa effekter.

Syftet med det tvååriga masterprogrammet är enligt respondenterna att det är forskarförberedande. En av respondenterna säger att programmet är framförallt till för de studenter som tänker forska vidare eller de som satsar på högre utredningsarbete inom statsförvaltningen. En annan respondent tror inte det är möjligt att komma närmare

forskningen genom att förlänga utbildningen, då inte ens doktoranderna kommer nära forskningen. Respondenten förklarar att redovisningen är ett komplext ämne samtidigt som doktorander har ett pressat schema med mycket artikelskrivande och kanske för mycket undervisning. Professor Nelson (1996) trycker också på att det ställs stora krav på doktoranderna och deras egna studier, vilket kan gå ut över undervisningen.

5.8 Hinder mot förslag till förbättringar

5.8.1 Revisionsbyråerna

Det största hindret mot förbättringar av ekonomutbildningen är resursbristen av såväl pengar som av lärare, anser revisionsbyråerna. Skolan i vidare bemärkelse är en oerhört viktig investering för samhället att göra. Men det satsas inte tillräckligt pengar på den, framförallt inte på ekonomiutbildningen. Rapporten av Arwidi och Sandell (2007) bekräftar denna bild genom att visa att resursfördelningen per capita till ekonomstudenter i Sverige är klart mindre vid jämförelse med ekonomstudenter i de övriga nordiska länderna. Även andra utbildningsområden i Sverige får klart högre tilldelning, bland annat får det tekniska utbildningsområdet ca 2,3 ggr mer resurser än de samhällsvetenskapliga utbildningsområdena. Sedan är pengar inte allt, säger en respondent från revisionsbyråerna. Satsas pengar inte på rätt sätt, eller av personer som intresserar sig för utbildningens kvalitet, så blir inte resultatet det önskvärda heller. Med mer pengar är det dock troligt att lärosätena kan engagera riktigt duktiga människor att satsa på en riktig lärarutbildning. I dagens läge krävs det andra drivkrafter än pengar för att lärarna ska stanna kvar inom universitetsvälden, så var det inte förut. Därmed är det inte sagt att det ska slänga ut pengar, det bättre att kontinuerligt göra utvärderingar för att få fram de bästa, precis som näringslivet gör.

En av representanterna för revisionsbyråerna refererar till en undersökning som visar att varje satsad krona på en ekonom ger högre utbyte än alla andra yrkesgrupper, därför att en ekonom ger fyra nya jobb per ekonom. Undersökningen som respondenten hänvisar till är författad av Wetter och Wennberg (2007). Denna rapport visar att det är från civilekonomutbildningen som det skapas klart flest jobb per satsad krona, 50 % fler jobb än vad civilingenjörutbildningen ger, 77 % fler jobb än juristutbildningen ger, och 160 % fler jobb än samma satsade krona på medicinutbildning. Vad gäller skillnader i löne- och momsutbetalningarna så uppvisar de ett liknande mönster som företagets jobbskapande.

Respondenten sammanfattar en satsning på ekonomutbildningen som: *”Det är den absolut bästa investering man kan göra”*

5.8.2 Lärosätet

Flera respondenter anser att det tilldelas alldeles för lite resurser till ekonomstudenterna varav en uttrycker att det är ”skandal” och hänvisar till rapporten som Arwidi och Sandell (2007) sammanställt för Civilekonomerna. Respondenten säger att om man tittar på de tekniska utbildningarna som industriell ekonomi får de 2-2,5 ggr mer resurser tilldelat än ekonomstudenterna, trots att de flesta kurser de läser är identiska med ekonomstudenternas kurser. Respondentens uttalande stämmer överens med rapporten som visar att de tekniska utbildningarna får ca 2,3 ggr mer tilldelning än de samhällsvetenskapliga utbildningarna. Rapporten förklarar också att resurstilldelningen beslutas varje år av riksdagen och baseras på antalet helårsstudenter och helårsprestationer. Lärosätena är inte heller bundna efter hur de vill fördela medlen mellan utbildningarna.

Resurstilldelningen är en nödvändig förutsättning för att åstadkomma förbättringar säger en respondent och förklarar att de får en budgetram till en kurs de varken får eller kan göra något som går utöver ramen. En annan respondent säger att resursbristen påverkar exempelvis hur stora och hur många föreläsningar lärosätet kan ha, och hur mycket som kan läggas på case studier. Howieson (2003) säger att redovisningsakademiker och administratörer saknar kunskap om de förändringar som pågår inom yrkesprofessionen och anser att lärare behöver utbildas så att de kan tillämpa innovativa undervisningsmetoder, men att bristen på de ekonomiska resurserna hindrar användningen av innovativa undervisningsmetoder.

En respondent anser att en fara med så lite undervisning som det är idag på ekonomutbildningen är att studenterna jobbar mer vid sidan om studierna. Det leder således till att de ser studierna som en bisyssla.

För att driva dessa frågor om ekonomutbildningen har ämnesföreningen Företagsekonomi i Sverige (FEKIS) bildats, föreningen skriver rapporter för att öka resurstilldelningen. Nyckelpersonen trycker på att ju starkare föreningen blir i form av fler medlemmar, desto starkare kan frågan drivas.

Vissa moment är mycket mer krävande i både tid och i förberedelser säger en av respondenterna, så resurserna påverkar. Det medför redan en del ideellt arbete för lärarna

förklarar respondenten vidare. Att resurserna påverkar intygas av Howieson (2003). En respondent säger att resurstilldelningen är politiskt betingat och den utbildningsansvariges förslag till förbättring är att halvera antalet kursplatser och dubblera studentpengen, vilket respondenten dock tror kommer starkt ogillas av kommunpolitiker som värnar om sina mindre högskolor. Respondenten trycker också på att det är för lite resurser som tilldelas till högskolan. Så länge detta inte förändras kan man inte öka kvalitén i utbildningen. Problemet är att regeringen har byggt ut högskolorna, vilka erbjuder ekonomutbildning till 28 högskolesäten. Detta har varit möjligt genom att det är så billigt att utbilda ekonomer, något som också visade sig i Civilekonomernas (2007) över tilldelningen av medel.

En av respondenterna anser att det finns en generell brist på kompetent personal som undervisar i redovisning. Det är för få som doktorerar i ämnet, vilket leder till brist på professorer och lärare. Anledningen till detta är enligt respondenten, att personer som har goda kunskaper i ämnet erbjuds välbetalda jobb av revisionsbyråerna och andra företag, vilka lärosätet inte kan konkurrera mot. Ett par respondenter anser att den alternativa arbetsmarknaden är så stark, att den ger problem för redovisningsinstitutionen och därmed krävs innovationer för att vända denna utveckling. Andra problem de olika lärosätena stöter på vid avslag av examensprövningen, är att de inte har tillräcklig lärarkapacitet inom redovisning, såsom disputerad lärarkompetens, enligt informationen på Civilekonomernas hemsida.

Ekonomihögskolan i Lund är ett av de beviljade lärosätena och har en relativt god ställning med avseende på lärarkompetens inom redovisning säger respondenten. Den är dock bräcklig då flera forskare inte har så mycket tid för utbildning. Andra lärare har också ett annat jobb vid sidan om yrkesrollen vid lärosätet. Enligt Howieson (2003), finns det en allmän uppfattning om att universiteten inte belönar undervisningskvalitet vid befordringar och förklarar att vid lärosäten med gamla anor har forskningskunskaper större prioritet. Detta problem beskriver Professor Nelson (1996) och konstaterar att det skrivits en hel del om denna förskjutning från undervisning till forskning, vilket kan leda till sämre kvalitet på undervisning för studenterna. Nelsons lösning på förskjutningen är att förändra belöningsystemet så det bättre lönar sig att lägga tid på undervisning. Nelson anser att om denna förändring inte görs är det i princip omöjligt att förvänta sig några förbättringar av kursinnehåll och pedagogik. Respondenten rekommenderar som åtgärd att det sker ett ökat samarbete mellan yrkeskår och högskola. Detta bör åstadkommas genom att förmå äldre

praktiker att återvända till högskolan och få dem att doktorera. En annan respondent anser också att äldre praktiker generellt har en större förmåga att undervisa som lärare än doktorander.

5.8.3 Studenterna

Kritik som framförts av studenter är att det är för lite föreläsningar under utbildningen. En följd av de få föreläsningarna är också att studentvolymen blir uppemot 250 personer per föreläsning. Interaktionen blir då inte bra i jämförelse med om det hade varit mindre grupper av studenter. Studentenkäten genomförd av Civilekonomerna (2007) visade att det skulle vara fler föreläsningar i utbildningen. En annan brist var att studenterna önskade att lärarna var mer pedagogiskt utbildade så att studenterna kunde ta till sig informationen under föreläsningarna på ett bättre sätt.

5.9 Sammanfattning av resultatredovisningen

I kapitlet har intervju svaren från revisionsbyråerna, lärosätet och studenterna tolkats mot litteraturgenomgången och den offentliga debatten. Tolkningen har gjorts för att få fram respektive attityder till ekonomutbildningen. Respondenternas svar har behandlats för att få fram likheter och skillnader i attityd till de olika delarna av ekonomutbildningen. Skillnader som observerats är bland annat att revisionsbyråerna och studenterna, i motsats till lärosätets respondenter, ansåg att utbildningen i högre grad borde ta en mer praktisk inriktning än vad som är fallet idag. De finns också delar de olika respondenterna är mer överens om, exempelvis vikten av att betona färdigheter i utbildningen genom att knyta an teoretiska kunskaper till verklighetsanknutna fall. En metod som de flesta av respondenterna anser lämplig för uppnå detta, är casemetodiken. En majoritet anser också att den Nya Civilekonomutbildningen är ett steg i rätt riktning då den bland annat betonar färdigheter och ett ökat samarbete med näringslivet. Den fråga som ger upphov till mest synpunkter är trots allt de begränsade resurser som avsätts till ekonomutbildningen.

Detta är endast ett axplock av den information som framkommit i detta kapitel och som vi ämnar använda oss av i det avslutande kapitlet för att besvara forskningsfrågan och för att delge vårt teoretiska bidrag.

6. SLUTDISKUSSION

6

Detta kapitel ämnar besvara vår forskningsfråga och fullfölja syftet med denna studie. Vi avser att klargöra vilka attityder de olika respondenterna har samt ge förslag till förbättringar av ekonomiutbildningen. Avslutningsvis ges våra reflektioner och förslag på fortsatta studier.

6.1 Forskningsfrågan besvaras

Vilka attityder har revisionsbyråer, lärosätet och studenter till ekonomutbildningen?

Syftet med detta avsnitt är att besvara ovanstående forskningsfråga. Strukturen kommer till stor del följa de huvudkategorier som presenterades i resultatredovisningen. Under varje huvudkategori ges sammanfattade synpunkter från respektive respondent. Avslutningsvis ger vi ett sammanfattande svar på forskningsfrågan.

6.1.1 Allmän attityd till ekonomutbildningen

Samtliga respondenter ansåg att ekonomutbildningen tillgodosåg studenterna med en bra bas av kunskaper inom ekonomi, samt lärde dem att tänka i ekonomiska termer och tolka ekonomiska samband. Utbildningen ansågs som bred med stora möjligheter för studenter att finna arbete inom många områden på arbetsmarknaden. Respondenterna hade dock olika åsikter om ekonomutbildningens brister. Revisionsbyråerna tyckte att ekonomutbildningen uppfyllde kraven för de teoretiska kunskaperna, men ej för de praktiska kunskaperna och därav velat se mer inslag av praktiska tillämnningar i utbildningen. Lärosätets respondenter ansåg däremot att ekonomutbildningen var en av de mest praktiska universitetsutbildningarna som kännetecknades av att vara en gammal och väletablerad yrkesutbildning. De ansåg att utbildningen i kombination med den praktik byråer erbjöd på arbetsplatsen, motsvarar de krav som ställs på revisorn i dess yrkesroll.

En annan brist enligt revisionsbyråerna var universitets förkunskapskrav till ekonomutbildningen. De ansåg att det ställdes för höga krav på studenternas förkunskaper inom ekonomi, detta vill säga att universitetet satte introduktionskurserna på en för hög nivå i förhållande till studenternas förutsättningar. Resultatet av detta blev att studenterna fick

svårigheter att tillgodogöra sig de kunskaper och färdigheter som krävdes för yrkesrollen. Lärosätets respondenter och studenterna hade istället åsikter om universitetets betygskrav. Båda ansåg att kravet på att klara kurserna sattes för lågt, vilket medför att många studenter som egentligen ej skulle vara kvalificerade, klarar utbildningen.

Med ett utökat samarbete mellan revisionsbyråerna och lärosätet kommer utbildningen på bättre sätt tillgodose de krav som ställs av näringslivet. Därmed skapar det påbörjade samarbetet "Stiftelsen Partnerskapet" bra förutsättningar för att integrera teori med praktik och minska gapet mellan vad revisorer gör och utbildningen lär ut.

6.1.2 Attityd till innehåll och utformning

Revisionsbyråerna anser att ekonomutbildningen är alltför teoretisk och försvårar därmed studenternas förmågor att applicera sina teoretiska kunskaper i praktiken. Därför ansåg de att utbildningen skulle innefatta mer redovisnings- och redovisningsrelaterade ämnen. Framförallt fler undervisningstimmar inom dessa ämnen kombinerat med praktiska inslag, då detta utgör basen för yrkesrollen. Studenterna ansåg att ekonomutbildningen generellt innehöll det som önskas av studenterna för en framtida karriär i näringslivet. De ansåg i likhet med revisionsbyråerna att utbildningen borde innehålla fler redovisningsrelaterade ämnen och gärna på högre nivåer. Däremot anser revisionsbyråerna att dessa praktiska inslag inte får ta anspråk på andra avsnitt i utbildningen och riskera att urholka de teoretiska kunskaperna, utan de ska fungera som ett komplement.

Lärosätets respondenter är av åsikten att inget ska tas bort eller läggas till i utbildningen, då de anser att den uppfyller kraven. De anser att de företagsekonomiska kurserna ger både en kunskapsmässig och kompetensmässig bredd och är därmed ej i behov av förändringar. Dessutom styrs lärosätet i hög grad av Högskoleverkets krav på ämnesområde och kan därmed inte direkt påverka ekonomutbildningens innehåll och utformning utan måste följa Högskoleverkets riktlinjer. De kan däremot påverka programstrukturen, utbildningsplanen och utformningen av kursinnehållet om intresset finns. De delar dock samma åsikt som byråerna, då de också anser att det borde bli en utökning av undervisningstimmar i utbildningen och lite fler inslag av praktiska tillämpningsexempel som exempelvis bokföringsuppgifter.

För att förbättra utformningen av ekonomutbildningen rekommenderar alla respondenter att kurserna på högre nivåer borde byggas utifrån de kunskaper som lärts in tidigare under

utbildningen, så att det blir en tydligare återkoppling. Ett sätt för att bättre förbereda studenterna inför yrkesrollen, enligt revisionsbyråerna, var att även lägga till karriärplanering i utbildningen genom att införa mentorer som ska agera som karriärcoacher.

Alla byråer var ense om längden på ekonomutbildningen. De tyckte att man skulle utgå från vad som krävs i utbildningen och avsätta den tid som behövs för dessa kurser och moment. Därmed ansåg de att fyra år var en lämplig tid på utbildningen då den tiden ansågs som tillräcklig för täcka in de kurser som krävs. Likaså var lärosätets respondenter överens om att längden på utbildningen borde vara fyra år. Om utbildningen blev treårig fanns det risk för att studenterna kunde uppfattas som mindre kompetenta av samhället. Att utforma utbildningen med ett femte år ansågs inte samhällsekonomiskt försvarbart då marginalnyttan av att utbilda studenter detta extra år var lågt jämfört med att låta studenterna förvärvsarbeta istället.

6.1.2.1 Form av inflytande vid utformning

Vid Ekonomihögskolan i Lund finns det inget direkt samarbete mellan lärosätet och revisionsbyråerna när det gäller utformningen av utbildningsprogrammen. Konsekvensen av detta kan bli att utbildningen blir allt mer frikopplad från marknaden och dess förväntningar. Därför anser byråerna att det är viktigt att universitet har löpande kontakt med näringslivet om vad som efterfrågas av arbetsmarknaden, men de tycker inte att de ska ha något direkt inflytande på ekonomutbildningen utan det är universitetets roll att sköta utformningen. Det viktiga är att universitetet utbildar studenterna efter arbetsmarknadens krav och lyssnar på näringslivets åsikter om vilka kunskaper som efterfrågas vid utformningen av läroplanen.

Indirekt har byråerna haft inflytande genom att i regelverket bestämma vilka kurser som skall ingå och vad kurserna skall innehålla, för att uppnå kravet om den teoretiska revisorsbehörigheten. Lärosätets respondenter påpekar att det även finns ett indirekt samarbete mellan revisionsbyråerna och lärosätet genom en rådgivande kommitté med representanter från bland annat revisionsbranschen, där representanterna kan ge sina synpunkter. De anser i likhet med byråerna, att det är viktigt med en givande dialog, men att det sedan är universitetet som bäst styr utformningen av utbildningen.

6.1.3 Attityd till studenternas kunskaper och färdigheter

De flesta revisionsbyråerna var eniga om att studenternas redovisningskunskaper var bristfälliga, vilket de anser kommer att försvåra studenternas förståelse för yrkesrollens

arbete. Därför hade de velat se mer undervisning i praktikfall och grundläggande bokföring för att minska gapet mellan vad läroplanen lär ut och vad revisorer gör. Den generella åsikten bland lärosätets respondenter var att studenternas grundkunskaper inom redovisning och revision var tillräckliga. De ansåg att de kurser som fanns i utbildningen gav tillräckligt med kunskaper under förutsättning att studenterna tar till sig innehållet. De var negativt inställda till praktik i utbildningen utifrån två motiveringar. Dels att det inte var universitetets roll att lära ut det praktiska och dels för att revisionsbyråerna är bättre på att lära ut det praktiska än universitetet. Lärosätets respondenter ansåg däremot att utbildningen kunde förbättras om mer inslag av bokföringsuppgifter, lades till i utbildningen för att sätta de inlärdade kunskaperna i sitt sammanhang.

När det gällde studenternas kunskap inom revision var både revisionsbyråerna och lärosätet överens om att revisionsbyrån skulle stå för den huvudsakliga utbildningen av revision. Byråerna ansåg däremot att ekonomutbildningen kunde lägga mer fokus på att förklara skillnaden mellan redovisning och revision, eftersom den kunskapen också ansågs vara bristfällig bland de nyexaminerade studenterna.

Färdigheter revisionsbyråerna ansåg att studenterna skulle ha efter avslutad utbildning var bland annat analytiskt tänkande och problemlösande färdigheter. Dessa var betydelsefulla för att studenterna skulle kunna förstå helheter, göra bedömningar av olika situationer och kunna identifiera problem ur flera perspektiv för att hitta lösningar. Problemlösningsförmåga var även något som lärosätet tyckte studenterna skulle få med sig efter utbildningen, likaså kritiskt tänkande och god kunskap i ämneskunskaperna. Social kompetens var en annan färdighet som efterfrågades i hög grad av byråerna. De rekryterade måste kunna kommunicera och framföra sig på ett bra sätt gentemot kunderna samt passa in på arbetsplatsen med de andra anställda. En färdighet alla respondenter var överens om att studenter skulle kunna efter examen var muntlig och skriftlig kommunikationsförmåga, eftersom studenterna måste kunna presentera sina tankar på ett pedagogiskt sätt. Studenterna ska i sin yrkesroll ska kunna delge information, formulera rimliga bedömningar och ta effektiva beslut. Ett förslag studenterna hade var att införa mer seminarier i utbildningen för att förbättra deras kommunikationsförmågor.

6.1.4 Attityd till undervisningsmetod

Alla revisionsbyråer var av åsikten att undervisningsmetoderna till ekonomutbildningen borde förbättras. De tyckte att det var för mycket fokus på föreläsningar och för lite lärarledd undervisning. Dock ville ingen av respondenterna att föreläsningar skulle uteslutas helt från undervisningen, utan verka som ett komplement till övriga undervisningsformer.

Revisionsbyråerna vill se en utbildning, där det finns en interaktion mellan föreläsare och student framför två timmars passiv föreläsning. Gärna i form av att studenterna får delta i verklighetsrelaterade övningar under lektionens gång. Undervisning som bygger på interaktion och dialog lär studenterna att reflektera från olika perspektiv och betonar även deras problemlösningsförmåga. Denna undervisningsform är något som har börjat införas på Ekonomihögskolan. Lärosätet har lagt in mer utredningsuppdrag, promemorior och praktikfall i utbildningen än tidigare års upplägg.

Revisionsbyråerna anser även att kvalitén på studenternas kunskaper beror på hur undervisningen ges pedagogiskt. Lärosätets respondenter håller med och hävdar att genom att förändra inlärningsmetodik kan betydliga förbättringar äga rum och refererar till en undersökning vid Handelshögskolan, Göteborgs universitet. Trots de fina resultaten från undersökningen visar sig intresset vara svalt från lärare då de verkar ha svårt att ändra sina egna metoder och ta till sig av nya pedagogiska undervisningsmetoder. De övriga respondenterna från lärosätet höll till viss del med denna undersökning, men hävdade att ämnet inte var så enkelt. De ansåg att studenterna kunde lära sig lika bra genom traditionell undervisning om de hade rätt inställning och fick bra stöd. För att kunna förvänta sig förbättringar av kursinnehåll och pedagogik måste belöningssystemet för utbildare förändras så att det lönar sig för dem att investera mer tid på undervisning. Så som det ser ut idag, ger detta system inte tillräckligt med belöning för att vilja förändra.

6.1.4.1 Case

Case studier är en undervisningsform som alla respondenter tyckte det borde tillämpas mer av ekonomutbildningen. De menar att case studier ger studenterna möjlighet att bearbeta sina teoretiska kunskaper mer praktiskt och därmed lära sig hur de ska använda sina teoretiska kunskaper på bättre sätt. Dessutom förbättras studenternas problemlösningsförmåga och de får även en helhetsförståelse för hur det fungerar i praktiken.

Att göra dessa case studier mer verklighetsanknutna tycker revisionsbyråerna även skulle bidra till att studenterna får en bättre kvalitet på sina kunskaper och därtill får en koppling till verkligheten på ett sätt de inte får genom exempelvis föreläsningar. Lärosätets representanter anser att case studierna borde utformas som diskussionscase, bokföringsuppgifter eller upprättande av årsredovisningar.

Ett förslag på lämplig utformning som framfördes av byråerna var att mest fokusera på de teoretiska kunskaperna i början av utbildningen för att sedan lägga större fokus på case i utbildningens senare delar. För att utöka denna undervisningsform behövs dock utökade resurser i form av pengar och lärare, vilket det råder brist på i dagens läge.

6.1.4.2 Affärssystem

Då revisionsbyråerna använder sig av affärssystem i sitt dagliga arbete ansåg de att det borde ingå mer undervisning i affärssystem i utbildningen. Samtliga av lärosätets respondenter var också av åsikten att kunskaper i affärssystem var bristfälliga och borde inkluderas mer i undervisningen. De ansåg att de flesta affärssystem är uppbyggda på likartat sätt och därför skulle grundkunskaper i dessa system vara till stor hjälp för att förbereda studenterna inför deras kommande yrkeskarriärer. Revisionsbyråerna höll med och yttrade vidare att studenterna inte skulle få undervisning om något specifikt system, utan att undervisningen skulle riktas till att ge studenterna en generell kännedom om affärssystem och hur de är uppbyggda. Affärssystem kan därför användas för att exempelvis undervisa studenterna om samspelet mellan reskontra och huvudbok. Likaså var mer undervisning i Excel och PowerPoint något som efterfrågades av byråerna, vilket lärosätet har satt större fokus på i den nya Civilekonomutbildningen.

Studenterna hade delade meningar om huruvida affärssystem skulle ingå mer i utbildningen eller inte. De som var emot ansåg att det var för svårt att lära sig och tyckte att det var bättre att de lärde sig det i yrkeslivet då, många företag använder sig av olika system. De som var för affärssystem ansåg att det gav dem förståelse för hur det går till i verkligheten.

6.1.4.3 Praktik

Praktik under ekonomutbildningen var något som ansågs önskvärt av revisionsbyråerna och studenterna, bland annat eftersom studenterna då får en inblick i verkligheten och blir bättre förberedda inför yrkeslivet. En av läroverkets representanter var också för praktik i

utbildningen medan två var emot. Den som var för tyckte att ekonomutbildningen borde innefatta praktik för att underlätta studenternas förmåga att applicera sina teoretiska kunskaper på praktiska erfarenheter. De lärosätesrepresentanter som var emot praktik hade argumentet att det inte gick att dra in på undervisningstimmar till förmån för praktik, då utbildningen var för kort. Revisionsbyråerna refererade till den danska modellen, där praktik varvas med utbildning, som ett bra sätt att minska gapet mellan utbildning och arbete. Ett annat förslag som lades fram var att ha ett examensarbete likt teknologernas, där studenterna får möjlighet att under tjugo veckor göra praktiska uppdrag eller arbeten åt revisionsbyråerna. Samtliga respondenter var dock överens om att det är svårt att administrera praktik, på grund av den stora volymen studenter som finns, främst vid de större lärosätena.

Ekonomihögskolan har försökt öka de praktiska inslagen genom att skapa en praktisk kurs där studenter får integrera studierna med praktik på byråerna och en kurs inom projektledning. Dessutom har examensarbetet inom ekonomutbildningen utökats till att omfatta tjugo veckor. Lärosätets respondenter tror att detta arbete i framtiden kommer utformas likt teknologernas utredningsuppdrag.

6.1.5 Hinder mot förbättringar

Det största hindret mot förbättringar av ekonomutbildningen är resursbristen både i form av pengar som av lärare, påpekar lärosätet och revisionsbyråerna. Skolan är en oerhört viktig investering för samhället, men trots detta satsas det inte tillräckligt med pengar på den och framförallt inte på ekonomutbildningen. För att förbättringar ska kunna göras är resurstilldelningen hela utgångspunkten. Lärosätets representanter förklarar att de får en budgetram de måste förhålla sig till och är ej tillåtna att gå utanför den. Detta påverkar föreläsningarnas storlek och antal samt hur mycket tid de får avsätta till olika undervisningsmetoder. En kritik som framförts av studenter är att det ges för lite föreläsningar under utbildningen med för stora volymer av studenter. Detta påverkar interaktionen mellan studenter och lärare på negativt sätt. Så länge resursbristen inte förändras kan inte utbildningens kvalitet höjas. Lärosätets respondenter förslag till förbättring är att halvera antalet kursplatser och dubblera studentpengen.

Pengar är däremot inte allt, säger en av revisionsbyråerna. Satsas pengar inte på rätt sätt, eller av personer som intresserar sig för utbildningens kvalitet, så blir inte resultatet det önskvärda heller. Det är dock troligt att mer tilldelning av pengar till lärarutbildningen skulle medföra att

fler lämpliga människor väljer att studera denna utbildning. Ett problem är då att få den kompetenta personalen att stanna kvar när det är högre löner utanför universitetet. I dagens läge krävs det andra drivkrafter än pengar för att lärarna ska stanna kvar inom universitetsvälden, så var det inte förut. Därmed inte sagt att det ska slösas med pengar, utan det är bättre att kontinuerligt göra utvärderingar för att få fram de bästa, precis som näringslivet gör.

När det gäller lärarresurserna i Lund är de relativt bra, men forskarna har ej den tid för utbildningen som de hade önskat. Dessutom har vissa av professorerna annat arbete vid sidan om deras tjänst på universitetet. Detta är något som kan leda till sämre kvalitet på undervisningen för studenterna.

Ett förslag på förbättring är att förändra belöningsystemet för professorerna så det bättre lönar sig för dem att lägga tid på undervisning. Om denna förändring inte görs är det nästan omöjligt att förvänta sig några förbättringar av kursinnehåll och pedagogik.

För att driva dessa frågor om ekonomutbildningen har ämnesföreningen Företagsekonomi i Sverige (FEKIS) bildats, föreningen skriver rapporter för att öka resurstilldelningen. Ju starkare föreningen blir i form av fler medlemmar, desto starkare kan frågan drivas.

6.1.6 Slutsatser

Generellt beskrevs attityden till ekonomutbildningen i positiva ordalag av respondenterna. De var däremot av åsikten att vissa aspekter i utbildningen kunde förbättras. För att dessa förbättringar ska komma till stånd behövs det dock mer resurser till utbildningen. Detta är något respondenterna inte direkt kan påverka, det kan endast ske indirekt genom att deras röst görs hörd på ett sätt som kan leda till att debatter uppstår. Med debatter kan föreningar få ökad makt i samhället och synliggöra de problem som råder inom ekonomutbildningen. Pengar är dock inte allt, vilket en av respondenterna påpekade, utan det gäller att hushålla med de resurser som finns tillgodo. Lärosätena får heller inte vara rädda för att använda sig av alternativa metoder, både när det gäller innehåll, utformning och undervisningsmetoder, för att förbättra utbildningen och möta näringslivets krav på ett bättre sätt. Med det ökade samarbete mellan revisionsbyråerna och lärosätet finns alla förutsättningar för att förbättra utbildningen och göra gapet mindre mellan vad utbildningen lär ut och vad revisorer gör.

6.2 Studiens teoretiska bidrag

Som tidigare redogjorts i uppsatsen är redovisning ett komplext område och att lite forskning har bedrivits om revisionsbyråers, lärosätets och studenters attityder till ekonomutbildningen. Ämnet för vår studie kan härmed liknas vid ett fenomen som kan behandlas utifrån Puxty och Willmott (1987) modell om marknaden, staten och samhället. Varje studerat fenomen uppvisar en unik kombination av de tre krafterna och de försöker i sin tur angripa de problem fenomenet givit upphov till. De olika krafterna bidrar till att lösa problemet och lösningen ger upphov till att styrkeförhållandet mellan de tre kan förändras. Detta är dock inte något statistiskt förhållande utan kommer att förändras i takt med att motsättningar mellan dem uppstår.

Den svenska redovisningsregleringen har behandlats av Jönsson (1991), som även den bygger på Streeck och Schmitters (1985) modell. Detta ramverk förklarar olika skiftningarna mellan krafterna som ägt rum i Sverige. Historieutvecklingen visar att det skett ett förändrat styrkeförhållande där staten har fått ge ifrån sig en del av makten till marknaden. Jönsson (1991) förklarar att samhället har en viktig roll att spela då marknaden inte tar sitt ansvar och då staten har förlorat sin kontroll. Enligt Streeck och Schmitter (1985) händer det att professionella föreningar har uppstått till följd av de oreglerade marknadskrafterna. Genom verkan av fria marknadskrafter kan en profession uppkomma. Enligt Streeck och Schmitter har föreningar inte alltid framställts särskilt positivt ur ett historiskt perspektiv. Anledningen till detta är att föreningar ansetts rubba jämvikten i samhället, mer än de har tillfört nytta. Trots detta menar författarna att föreningarna haft en positiv påverkan på samhället genom skapandet av social ordning.

Puxty och Willmott (1987) hävdar vidare att föreningar skapar allmänt accepterade värderingar i samhället genom egenskaper som tillit och förtroende. De regleringar som föreningarna för med sig ger upphov till olika kollektiv, som kan känna igen sig och uppnå tillfredsställelse genom föreningarna fastän att de möjligtvis inte har något materiellt värde.

Resultatet från Sten Jönsson (1991) studie var att statlig inblandning kan undvikas eller minimeras genom intensifierad debatt och genom formuleringar av redovisningsnormer. När en budbärare kan visa på att en lösning är möjlig att uppnå och detta görs tillsammans med en förening av individer och representativ experter så kan dessa göra sig hörda, och då kan redovisningen finna sin roll som reglerare av social ordning. Därefter ansluter sig akademiker och legitimerar redan accepterade principer. Har normer väl etablerats kan en direkt

tillämpning förväntas äga rum. Staten kan på detta sätt bli starkare och starkare utan egen inblandning i regleringsprocessen.

Mot bakgrund av en mer globaliserad värld, är det viktigt att Sverige kan stå sig väl i en allt hårdnande konkurrens. Ett sätt att konkurrera är att erbjuda en god utbildning för att locka till sig och behålla duktiga studenter som enligt en av revisionsbyråerna, ofta stannar kvar efter avslutad utbildning. Detta ger en grund som näringslivet kan bygga vidare på. En av de allra viktigaste utbildningarna för det svenska samhället är den svenska ekonomutbildningen. Det visar inte minst Wetter och Wennbergs (2007) studie som ger vid handen att den bland annat skapar klart fler jobb än övriga utbildningsområden. För att upprätthålla den svenska ekonomutbildningens kvalitet gäller det att komma till rätta med de negativa attityder och stärka de positiva attityder som framkommit i denna undersökning. För detta krävs det emellertid ekonomiska resurser och de är idag högst begränsade. Arwidi och Sandell (2007) visar att den svenska ekonomutbildningen får klart minst resurser per utbildningsplats vid jämförelse med övriga utbildningsområden. Ekonomutbildningens effektiva jobbskapande i kombination med den låga resurstilldelningen, är en ekvation som författarna har svårt att få ihop.

Ambitionen med uppsatsen är därför att bidra med nytt bränsle till en debatt som gör att föreningar kan få en mer framskjuten position. Detta kan medföra att en förening som FEKIS kan föra debatten framåt och bidra till en lösning på problemet om bristande resurser till ekonomutbildningen.

6.3 Reflektion över studiens slutsatser

Undersökningen genomfördes vid en brytpunkt mellan ny och gammal utbildning, detta kan ha ökat risken för att svar som avser den gamla utbildningen hamnat under den nya och vice versa. Det finns därför en risk att uppsatsens validitet minskat något till följd av detta. För att komma runt detta problem har vi strävat efter att göra en tydlig uppdelning mellan de olika ekonomutbildningarna vid intervjuerna.

Studiens bevisvärde hade ökat om fler citeringar gjorts i resultatredovisningen, men mot bakgrund av att flera respondenter haft en önskan om anonymitet valde vi att publicera mindre citat än vad avsikten var från början.

Undersökningen genomfördes under en period som var särskilt arbetsam för revisionsbyråer. Det var troligtvis en anledning till att vi inte fick till stånd så många intervjuer som vi önskat. Vi försökte dock lösa detta genom att en del av respondenterna fick möjlighet att svara på annat sätt än det var tänkt från början. På så vis ökade också svarsfrekvensen. Det hade möjligtvis varit en fördel att genomföra undersökningen under en annan period av året för ett bättre gensvar från målgrupperna för att på så sätt öka uppsatsens generaliserbarhet. Mot bakgrund av detta hade det troligtvis varit en fördel om vi valt bort någon av de tre målgrupperna för att skapa ett större djup i den kvalitativa undersökningen.

En fördel hade varit om vi använt oss av några testintervjuer innan den färdiga intervjuguiden sammanstälts. Det hade på så sätt blivit lättare att ta bort och lägga till frågor som bättre matchade uppsatsen syfte. Dock har den semistrukturerade intervjustrukturen varit behjälplig på så sätt att vi inte varit bundna av intervjuguiden, utan till viss del kunnat utforma frågorna mot intervjupersonernas bakgrund.

6.4 Förslag till fortsatta studier

Vid vår intention att besvara forskningsfrågan har nya funderingar uppkommit och gett upphov till frågor som kan vara förslag till ämnen för framtida uppsatsskribenter att skriva om.

- Eftersom det råder oklarhet vilken ekonomutbildning respondenterna yttrar sig om i deras svar hade det varit lämpligt att genomföra en liknande undersökning inom några år när den nya ekonomutbildningen blivit mer etablerad.
- Vi hade också rekommenderat kommande uppsatsskribenter att fördjupa sig inom en av de målgrupper som varit föremål för vår undersökning, och därmed gå djupare in på den kvalitativa delen av undersökningen.
- Denna undersökning har avgränsats genom att vända sig till revisionsbyråerna som enda bransch i näringslivet. Intressant hade varit att undersöka andra branschers attityd till ekonomutbildningen, såsom bankbranschen som är en samling arbetsgivare som rekryterar mycket ekonomstudenter.

- Vid vår undersökning har ekonomutbildningen med inriktning redovisning/revision varit föremål för vårt intresse. En naturlig utgångspunkt för vidare studier kan då bli att undersöka hur andra intressenter ser på ekonomutbildningens andra inriktningar.

KÄLLFÖRTECKNING

ARTIKLAR

Internationella artiklar

Albrecht, S., W., Sack, R., J. 2000, *Accounting Education: Charting the Course through a Perilous Future*, American Accounting Association, United States of America, 2000

Anderson, W. T. *Suggested changes in accounting education to meet the demand of the profession*, Journal of Accounting Education, 1983, Vol. 1, Nr. 2

Bastable, C. W. *Why Can't Johnny Account?* Journal of Accountancy 1977, s 63-69

Bedell, M. D. Floyd B. D. Nicols K. M. Ellis R. *Enterprise resource planning software in the human resource classroom*, Journal of management education, 2007, Vol. 31, Nr. 1, s 43-63

Carver, M. R. Jr., King T. E. *Attitudes of accounting practitioners towards accounting faculty and accounting faculty and accounting education*, Journal of Accounting Education, 1986, Vol. 4, Nr. 1, s 31-43

Grayson, C. J. *Special Report: AAA Convention*, Journal of Accountancy, 1974, s 7-12

Howieson, B. *Accounting Practice in the new millennium: is accounting education ready to met the challenge?* The British Accounting Review 35, 2003, s 69-103

Haman, J., Donald J. *Student Expectations and Perceptions of a Post-Graduate Corporate Accounting Subject*, 2008

Jensen, R. E., Arrington E. C. *Accounting education: Turning wrongs into rights in the 1980's*, Journal of Accounting Education, Vol. 1, Nr. 1, s 5-17

Jönsson, S. *Role Making for Accounting While The State Is Watching*. Accounting, Organizations and Society, 1991, s 521-546

Langenderfer, H.Q. *Accounting Education's History-A100 Year Search for Identity*, Journal of Accountancy, 1987, s 302-331

Lee, T. *Education, Practice And Research In Accounting: Gaps, Closed Loops, Bridges and Magic Accounting*, Accounting and Business Research, 1989, Vol. 19, Nr. 75, s 237-253

Marden, R., McCartney M., Edwards R. *How internal auditors can bridge the gap between the real world and the classroom*, Internal Auditing, 1998, Vol. 13, Nr. 8, s 20-28

Mautz, R. K. *Where Do We Go From Here?*, Accounting Review, 1974, s 353-360

Nelson A. T. *The Future For Accounting Education: A View From The Rocking Chair*, Journal of Accounting Education, 1996, Vol. 14, Nr. 2, s 245-254

Novin, A. M., Pearson M. A. *Non – Accounting – Knowledge qualifications for entry – level public accounts*, Ohio CPA Journal, 1989, 48:4, s 12

Palmer K. N., Ziegenfuss D. E., Pinsker R. E. *International knowledge, skills, and abilities of auditors/accountants: Evidence from recent competency studies*, Managerial Auditing Journal, 2004; 19, 7, s 889-896

Puxty, A. G., Willmott, Hugh C., Cooper D. J. Lowe, T. *Modes of regulation in advanced capitalism: locating accountancy in four countries*, Accounting, Organizations and Society, 1987, Vol. 12, Nr. 3, s 273-291

Ramsey, R. D. *Communication, Litigation, and Financial Auditing: Grady Hazel's Views*, Business Communication Quarterly, 2007, s 236-240

Senge, S. V. *Bridging the Gap Between the Practice and Teaching of Management Accounting*, Ohio CPA Journal, 1988, Vol. 47, Nr. 2, s 49-52

Streeck, W., Schmitter, P. C. *Community, market, state – and associations?, The prospective contribution of interest governance to social order*”, European sociological Review, 1985, Vol. 1, Nr. 2

Thomson, I., Bebbington J. *It doesn't matter what you teach*, Critical Perspectives on Accounting 15, 2004, s 609-628

Wells M. C. *What is wrong with accounting education?* Working Paper 22, Accounting Research Centre, University of Sydney, 1987

Zeff S. A. *Recent Trends in Accounting Education and Research in the USA: Some Implications for UK Academics*, British Accounting Review, 1989, s 159-176

Balans

Bergqvist, J. *Bättre planering ger bättre utbildning*, Balans 1978, Nr. 8

Gyllenswärd, B. *Den framtida ekonomutbildningen*, Balans 1979, Nr. 3

Halling, P. Tema: *Utbildning – Mittuniversitets ekonomistudenter erbjuds praktik*, Balans 2007, Nr. 6-7

Halling, P. Tema: *Utbildning – ”Praktik ger insikt i arbetslivet”*, Balans 2007, Nr. 6-7

Halling, P. Tema: *Utbildning – ”Min positiva bild har förstärkts”*, Balans 2007, Nr. 6-7

Halling, P. Tema: *Utbildning – Vad anser byråerna om revisorernas utbildning?*, Balans 2007, Nr. 6-7

Jarness, L. *Håller svensk ekonomutbildning måttet?*, Balans 1989, Nr 6-7

Jönsson, S. *Ekonomutbildningen är verkligen i fara!*, Balans 1978, Nr. 6

Jönsson, S. *Ekonomiutbildningen – satt på undantag*, Balans 1978, Nr. 9

Jönsson-Lundmark, B. *Är det lämpligt och görligt att undervisa i redovisning vid universitetet?*, Balans 1982, Nr. 8

Wikström, J. *Den omdanade ekonomutbildningen*, Balans 1978, Nr 8

Löwbeer, H. *Ja, Sten Jönsson, ekonomutbildningen har bekymmer*, Balans 1978, Nr. 8

ELEKTRONISKA KÄLLOR

Accounting Education Change Commission, *Position and Issues Statements of the Accounting Education Change Commission - Position Statement Number One Objectives of Education for Accountants*, 1990, <http://aaahq.org/aecc/pdf/position/pos1.pdf>, hämtad 080416

Arwidi, O., Sandell, N. *Resurser per capita till ekonomistudenter i Sverige – En jämförelse med Danmark, Norge och Finland*, 2007, www.civilekonomerna.se, hämtad 080517

Civilekonomernas enkätstudie, *Hur ser studenterna på sin utbildning och inträdet på arbetsmarknaden*, Rapport 2007, www.fekis.se, hämtad 080408

Ekonomihögskolan, www.ehl.lu.se, hämtad 080512

Högskoleverket, www.hogskoleverket.se, hämtad 080520

International Federation of Accountants, *Prequalification Education, Assessment of Professional Competence and Experience, Requirements of Professional Accountants*, 1996, www.ifac.org/members/DownLoads/EDC-IEG9.pdf, hämtad 080409

Stiftelse Partnerskap, www.stiftelsepartnerskap.se, hämtad 080516

Wetter, E., Wennerberg, C. *Utbildningsbakgrund och nyföretagande – En översikt av Akademikers entreprenörskap i Sverige 1990-2002*, 2007, www.civilekonomerna.se, hämtad 080520

METODLITTERATUR

Alvesson, M., Sköldberg, K. *Tolkning och reflektion*, Studentlitteratur, Lund 1994

Andersen, I. *Den uppenbara verkligheten, val av samhällsvetenskaplig metod*, Studentlitteratur, Lund 1998

Arbner, I., Bjerke, B. *Företagsekonomisk metodlära*, Studentlitteratur, Lund 1994

Artsberg, K. *Redovisningsteori – policy och praxis*, Liber Ekonomi, Malmö 2005
Backman, J. *Rapporter och uppsatser*, Studentlitteratur, Lund 1998

Bell, J. *”Introduktion till forskningsmetodik”*, Studentlitteratur, Lund 1995

- Bryman, A. Bell, E. *Företagsekonomiska forskningsmetoder*, Liber, Ljubljana 2005
- Eriksson, L. T. Wiedersheim-Paul, F., *Att utreda, forska och rapportera*, upplaga 7, Liber Ekonomi, Malmö 2001
- Glaser, B. G., Strauss, A. L. *The Discovery of Grounded Theory: Strategies for Qualitative Research*, Aldine, Chicago 1967
- Gustavsson, B. (red.) *Kunskapande metoder inom samhällsvetenskapen*, upplaga 2, Studentlitteratur, Lund 2004
- Halvorsen, K. *Samhällsvetenskaplig metod*, Studentlitteratur, Lund 1992
- Holme, I. M., Solvang, B. K. *Forskningsmetodik*, Studentlitteratur, Lund 1997
- Jacobsen, D. I. *Vad, hur och varför? Om metodval i företagsekonomi och andra samhällsvetenskapliga ämnen*, Studentlitteratur, Lund 2002
- Lundahl, U., Skärvad P. *Utredningsmetodik för samhällsvetare och ekonomer*, Studentlitteratur, Lund 1999
- Patel, R., Davidson B. "Forskningsmetodikens grunder – Att planera, genomföra och rapportera en undersökning", Studentlitteratur, Lund 1991
- Rienecker, L., Jørgensen, P. S. *Att skriva en bra uppsats*, Liber, Malmö 2002
- Strauss, A., Corbin, J. *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*, Calif: Sage, Thousand Oaks 1998

INTERVJUER

Besöksintervju

- Lunds universitet, Lund, 080430
- Lunds universitet, Lund, 080505
- KPMG, Malmö, 080506
- Ernst&Young, Malmö, 080507
- Ernst&Young, Malmö, 080507
- Horwath International, Malmö, 080507
- Deloitte, Malmö, 080513
- Öhrlings PricewaterhouseCoopers, Lund, 080513
- Partnerskapet, Lund, 080516
- Studenter (4 stycken), Lund

Telefonintervju

Göteborgs universitet, Göteborg, 080429

SET Revisionsbyrå AB, Helsingborg, 080506

Civilekonomerna, Stockholm, 080514

Mailintervju

Grant Thornton, Kristianstad, 2008-05-21

Studenter (5 stycken), Lund

Bilaga 1

Intervjufrågor – revisionsbyråerna

Presentation

Vill ni göra en kort presentation av dig själv?

- Yrkesprofession
- Antal år inom professionen
- Utbildning

Tycker du att din ekonomutbildning totalt sett tillgodosett de krav som ställts på er yrkesroll?

Inom vilka områden i jobbet som revisor fick du nytta av din ekonomutbildning?

Vilka ämnesområden skulle du haft nytta av som inte ingick i studierna och vad skulle du vilja ha sett mer av?

Attityd till utbildningens innehåll och utformning

Tycker du att ekonomutbildningen totalt sett tillgodoser de krav som ställs på revisorns/redovisarens arbete?

Hur är det med studenternas grundkunskaper i redovisning/revision?

Finns det några utbildningsområden som ni gärna hade sett utvecklats mer/mindre under utbildningen?

Är det något som ni anser borde läggas till eller tas bort i dagens utbildning?

Vilka grundkrav har ni på de personer som ni nyanställer t.ex. utbildning, betyg, erfarenhet och social kompetens? Uppfyller nyanställda de krav ni ställer? Inom vilka områden är kunskaperna och färdigheterna bra respektive mindre bra?

Hur ser ert framtida anställnings behov ut? Vilka egenskaper och kunskaper efterfrågas? Nämn 5 ämneskunskaper som ni anser är mest betydelsefulla för nytutexaminerade studenter?

Har nytutexaminerade redovisningsstudenter tillräckliga kunskaper i IFRS/IAS? Är dessa kunskaper något som bör kompletteras i ekonomutbildningen?

Hur lång anser ni att redovisningsutbildningen bör vara? Varför tycker ni denna längd skulle vara lämplig?

Vad har utbildningens längd för betydelse?

Attityd till undervisningsmetod

Vilka undervisningsmetoder rekommenderar ni vid ekonomutbildningen?

Anser ni att ekonomistudierna i högre grad bör bygga på casestudier? Varför?/Varför inte?

Anser ni att studenter bör ha mer undervisning i affärssystem, som t.ex Hogia el. Visma? Om ja, varför? Om nej, varför inte?

Anser ni att det bör ingå ämnespraktik knuten till ekonomutbildningen?

På vilket sätt? Varför?

Vilka för- och nackdelar ser ni med praktik i ekonomutbildningen?

Vilka för- och nackdelar ser ni med er nuvarande interna praktik?

Finns det någon annan undervisningsmetod än de vi nämnt som ni anser lämplig?

Interaktion mellan lärosätena och revisionsbyråerna

Hur ser ert samarbete med universiteten/högskolorna ut? (Gästföreläsning, montrar, arbetsmarknadsdagar etc.)

Har ni något inflytande vad gäller ekonomutbildningens innehåll och utformning?

Om ja, på vilket sätt? Ser ni detta inflytande som positivt eller negativt för utbildningen? Ser ni inflytandet som fördelaktigt för er? / för universitetet? Om nej, hade ni velat ha inflytande över ekonomutbildningen?

Kontakt med studenter

Hur tycker ni att er kontakt med studenterna är? Vilka tillvägagångssätt använder ni er av för att knyta kontakt? (T.ex Arbetsmarknadsdagarna, talent training, speeddating etc.)

Vad anser ni om universitetets Karriärcenter och deras rådgivning åt studenterna?

Förslag till förbättringar

Vilka anser ni är ekonomutbildningens största brister och förtjänster?

Förslag till förbättringar av ekonomutbildningen vad gäller innehåll?

Förslag till förbättringar av ekonomutbildningen vad gäller utformning?

Förslag till förbättringar av ekonomutbildningen vad gäller undervisningsmetod?

Eventuella andra förslag till förbättringar av ekonomutbildningen?

Övrigt

För att bli godkänd revisor räcker det med tre års universitetsutbildning medan för att bli auktoriserad revisor krävs det att man läst fyra år. Har man någon fördel av att ha läst fyra år när man söker arbete här eller är det utan betydelse?

Om revisionsplikten försvinner för de små bolagen, påverkar detta er internutbildning? Om det påverkar, på vilket sätt och varför?

Hur ser ni på den nya ekonomutbildningen? Motsvarar den kraven bättre?

Är det något som vi glömt som du tycker att vi borde ta med?

Rekommenderar ni någon ytterligare person vi kan intervjua?

Bilaga 2

Intervjufrågor – Lunds universitet

Presentation

Gör en kort presentation av er själv?

Vilken är din yrkesroll här på universitetet?

Attityd till utbildningens innehåll och utformning

Hur arbetar ni när ni bestämmer kursinnehåll och utformar programmen?

Vad är avgörande när ni bestämmer kursinnehåll?

Vem är ansvarig för innehållet i momenten?

Tycker du att ekonomutbildningen totalt sett tillgodoser de krav som ställs på revisorns/redovisarens arbete?

Anser ni att studenternas grundkunskaper i redovisning/revision är tillräckliga för att möta arbetsmarknadens krav?

Finns det några utbildningsområden som ni gärna hade sett utvecklats mer/mindre under utbildningen?

Är det något som ni anser borde läggas till eller tas bort i dagens utbildning?

Näm 5 ämneskunskaper som ni anser är mest betydelsefulla för nyutexaminerade studenter?

Har de nya IAS/IFRS reglerna påverkat utbildningen? I så fall på vilket sätt?

Hur lång anser ni att redovisningsutbildningen bör vara? Varför tycker ni denna längd skulle vara lämplig?

Vad har utbildningens längd för betydelse?

Hur mycket resurser tilldelas ekonomstudenter? Hur påverkar det utformningen av läroplanen och undervisningsmetoder?

Är den nya Civilekonomutbildningen bättre anpassad för att man ska kunna bli revisor?

Attityd till undervisningsmetod

Anser ni att det bör ingå ämnespraktik knuten till ekonomutbildningen?

På vilket sätt? Varför?

Vilka för- och nackdelar ser ni med praktik i ekonomutbildningen?

Anser ni att ekonomistudierna i högre grad bör bygga på casestudier? Varför?/Varför inte?

Anser ni att studenter bör ha mer undervisning i affärssystem, som t.ex Hogia el. Visma? Om ja, varför? Om nej, varför inte?

Finns det några andra undervisningsmetoder än de vi nämnt som ni anser lämpliga?

Hur påverkar era ekonomiska resurser valet av undervisningsmetod? Hur påverkas lärarkapaciteten?

Interaktion mellan lärosätena och revisionsbyråerna

Har ni samarbete med någon revisionsbyrå när ni utformar kurserna?

Hur ser revisionsbyråernas intresse ut när det gäller att dela med sig av sina kunskaper, i form av t ex gästföreläsningar?

Hur ser ert samarbete med universiteten/högskolorna ut? (Gästföreläsning, monstrar, arbetsmarknadsdagar etc.)

Har revisionsbyråerna något inflytande vad gäller ekonomutbildningens innehåll och utformning? Om ja, på vilket sätt? Ser ni detta inflytande som positivt eller negativt för utbildningen? Ser ni inflytandet som fördelaktigt för er/för revisionsbyrån? Om nej, motivera varför?

Kontakt med studenter

Hur tycker ni att er kontakt med studenterna är? Vad anser ni om universitetets Karriärcenter och deras rådgivning åt studenterna?

Hur tycker ni att redovisningsfakulteternas interaktion med eleverna är, med avseende på karriärplanering mm?

Förslag till förbättringar

Vilka anser ni är ekonomutbildningens största brister och förtjänster?

Vad gör ni för att motbevisa ovanstående?

Förslag till förbättringar av ekonomutbildningen vad gäller kursinnehåll (läroplan)?

Förslag till förbättringar av ekonomutbildningen vad gäller utformning?

Förslag till förbättringar av ekonomutbildningen vad gäller undervisningsmetod (pedagogik)?

Eventuella andra förslag till förbättringar av ekonomutbildningen?

Anser ni att det finns det några hinder som begränsar möjligheten att förbättra utbildningen? Vilka och på vilket sätt?

Övrigt

Vilka fördelar ser ni med den nya ekonomutbildningen i jämförelse med den "gamla"? På vilket sätt anser ni detta vara en fördel?

Vilka nackdelar ser ni med den nya ekonomutbildningen i jämförelse med den "gamla"? På vilket sätt anser ni detta vara en nackdel?

Vilket är syftet med det två åriga magisterprogrammet och vilka kurser ingår?

Rent kunskapsmässigt vad är skillnaden om man har läst tre jämfört med fyra år om man ska

bli revisor?

Finns det tillräckligt med kompetent personal att tillgå eller ser ni att det finns brist på ny personal? Om brist finns, vilka åtgärder rekommenderar ni för att lösa problemet?

Är det något som vi glömt som du tycker vi ska veta?

Rekommenderar ni någon ytterligare person vi kan intervjua?

Bilaga 3

Intervjufrågor – studenter

Presentation

Vill ni göra en kort presentation av dig själv?

- Utbildning
- Ålder
- Kön

Hur nöjd är du med utbildningen? Vad beror er nöjdhet på?

Har ni läst ekonomi vid annat universitet/högskola tidigare innan Lund? Om ja, upplever ni en skillnad i er attityd till utbildningen?

Vad påverkade er till att välja redovisning som inriktning?

Vad anser ni om kursinnehållet i redovisningsutbildningen?

Är det något mer ämne/kurs ni skulle vilja ha in i utbildningen?

Är det något ämnesområde/kurs ni tycker känns som ej relevant för er framtida yrkesroll?

Vad anser ni om de olika undervisningsmetoderna? (föreläsningar, gästföreläsningar, casestudier, affärssystem, seminarier) Är det någon undervisningsmetod ni skulle vilja se mer av i ekonomutbildningen?

Anser ni att det bör finnas praktik i utbildningen? Om ja, varför? Om nej, varför inte?

Anser ni att studenter bör ha mer undervisning i affärssystem, som t.ex. Hogia el. Visma? Om ja, varför? Om nej, varför inte?

Vad tror ni det bör finnas mer av respektive mindre av i ekonomutbildningen? (I form av innehåll, utformning, undervisningsmetod, praktisk träning, kanske ett annat ej ekonomi-relaterat ämne (språk), etc.)

Vilka egenskaper och kunskaper anser du är viktiga att ha som revisor?

Anser ni att utbildningen har tillgodosett er de kunskaper och färdigheter som krävs av revisionsbyråerna för det första jobbet? Motivera!!

Vilken möjlighet till kontakt med arbetsgivarna förser universitetet er med? Vilka former av kontakt? (Arbetsmarknadsdagarna, på vilket sätt har karriärcentret varit till hjälp?)

Hur tycker ni kontakten är med lärarna? Motivera ditt svar!

Vilka brister och förtjänster anser ni finns i ekonomutbildningen?

Vilka förslag till förbättringar har ni beträffande ekonomutbildningen? (innehåll, utformning, undervisningsmetod, praktisk träning, kontakt med arbetsgivare respektive lärare, lärarkompetens, kanske ett annat ej ekonomi- relaterat ämne (språk), etc.)

Är det något ni tycker vi glömt att fråga? Något ni vill tillägga?